

I sentrum av eget univers

Ungdommers selvpresentasjon og identitetskonstruksjon i det sosiale nettverket Space2Cre8

Michelle Storakeren

Masteroppgave Pedagogisk forskningsinstitutt

UNIVERSITETET I OSLO

Høst 2011

© Michelle Storakeren

2011

I sentrum av eget univers.

Ungdommers selvpresentasjon og identitetskonstruksjon i det sosiale nettverket Space2Cre8

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

SAMMENDRAG AV MASTEROPPGAVEN I PEDAGOGIKK

TITTEL:

I sentrum av eget univers

Ungdommers selvpresentasjon og identitetskonstruksjon i
det sosiale nettverket Space2Cre8

AV:

Michelle Storakeren

EKSAMEN:

Masteroppgave i pedagogikk

Allmenn Studieretning

SEMESTER:

Høst 2011

STIKKORD:

Sosiale medier

Selvpresentasjon

Identitetskonstruksjon

Sammendrag

Det sosiale nettverket Space2Cre8 er konstruert for å gi ungdommer fra ulike deler av verden muligheten til å bli kjent med andre ungdommer i andre deler av verden, og for at de i felleskap skal samutvikle sitt eget sosiale nettverk. Oppgavens fokus er å se på deltagerens selvpresentasjon i nettverket. Hva vektlegger de når de skal presentere seg for hverandre, og hva skal til for at ungdommene tar kontakt med et menneske de aldri fysisk har møtt og som de kun har noen få opplysninger om?

Mead og Goffmans teorier danner det teoretiske bakteppet for oppgaven. I tillegg vises det til nyere forskning som ser på nettopp selvpresentasjon i en digital kontekst. danah boyd er en aktiv bidragsyter på dette området, og Zhao bidrar med forståelse av hvordan det digitale Selvet utvikler seg i sosiale medier.

Ungdommenes selvpresentasjon består av en profilside hvor de kan fremstille seg selv ved hjelp av et profilbilde og en tekstlig selvbeskrivelse, og så mange videoer og bilder som de måtte ønske seg. Dessuten vil deres synlige dialog med andre i nettverket være en del av deres selvpresentasjon og bidra til ytterligere inntrykk av hvem de er.

Selvpresentasjon handler om individers ønske om å fremstå på en bestemt måte. Når vi samhandler med andre mennesker er vi alltid del av en kontekst. Både konteksten og de andre vi samhandler med påvirker måten vi fremtrer på overfor andre. I tillegg er andres reaksjoner på våre ytringer og uttrykk med på å regulere vår atferd.

Problemstillinger

Siden det teoretiske begrepet Selvpresentasjon har sitt utgangspunkt i fysiske møter mellom mennesker, og ble utviklet av Goffman i en annen tid, er det interessant å se på hvorvidt begrepet fortsatt kan benyttes i forhold til nye, digitale møter mellom mennesker. Den overordnede, teoretiske problemstillingen blir dermed;

Hvordan kan Goffmans begrep om Selvpresentasjon bidra til å generere kunnskap om selyfremstilling og identitetskonstruksjon i en digital kontekst?

I tillegg diskuteres følgende empiriske problemstillinger;

Hva vektlegger ungdommene når de skal presentere seg for andre i et digitalt sosialt nettverk?

Hvordan vurderer ungdommene andres presentasjon på nett?

Metode, datagrunnlag og analyse

Utgangspunktet for undersøkelsen er syv kvalitative intervjuer med ungdomsskoleelever som benytter Space2Cre8. Informantenes svar er kodet i ulike kategorier og en tematisk analyse følger deretter. Fire hovedkategorier blir så presentert og drøftet, før de tre ulike problemstillingene diskuteres.

Hovedfunn

Hensikten med Space2Cre8 er at ungdommer som ikke kjenner hverandre fra før skal opprette kontakt med hverandre. Et viktig funn er betydningen av profilbildet. Informantene uttrykker at profilbilder er svært viktig slik at man får en ide om hvem man forholder seg til. De er med på å danne et umiddelbart førsteinntrykk hos deltakerne og er overordnet tekslige selvbeskrivelser. I tillegg uttrykker informantene at aktivitet på profilsiden bidrar til økt interesse for å utforske mer.

Ungdommene er raske til å danne inntrykk av personene som står bak de ulike profilene de blir bedt om å vurdere. Informantene vurderer de presenterte profilelementer raskt og tolker de relativt bokstavelig. Dette stemmer overens med tidligere funn gjort i forhold til ansikt-til-ansikt samhandlinger.

Sosiale erfaringer med digital kommunikasjon gjør individer i stand til å se sin digitale selvpresentasjon med andres øyne. For at Space2Cre8 best skal kunne fungere i henhold til hensikten er det viktig at deltakerne i stor grad får muligheten til nettopp å kommunisere og samhandle med andre deltagere. Derfor er det av stor betydning at de i størst mulig grad

deler bilder og historier om seg selv. På den måten får andre deltagere noe å utforske og de får anledning til å lære av hverandre. Jo mer de er villig til å fortelle andre om seg selv, jo lettere er det for andre å vite hvem de er og dermed ta kontakt.

Forord

To the past, the present and the future

Takk til mamma som med urokkelig optimisme aldri ga opp håpet om å få en datter med høyere utdanning. Skulle ønske du hadde fått oppleve det endelige resultatet.

Takk til mormor som lærte meg at uansett hvor håpløs situasjonen synes å være så finnes det alltid noe å le av.

Takk til Nils Ivar som har stått ved min side gjennom alle oppturer og nedturen gjennom studiet. Uten din nitidige korrekturlesing hadde det ikke blitt mange gode karakterer. Er også dypt takknemlig over at du har valgt å forsørge meg i alle disse årene. Gleder meg til å spandere middag på deg igjen! ☺

Takk til verdens beste studievenninner! Uten dere hadde jeg aldri overlevd.

Takk til Kenneth Silseth og Kristin Vasbø for at jeg fikk være med ut i feltet. En opplevelse for livet.

Takk til Hans Christian Arnseth for god veiledning, lange samtaler og mange kopper Nespresso-kaffe.

Sist, men ikke minst, tusen takk til Sebastian og Maria som har holdt ut med en til tider svært fraværende mamma. Nå er det over. Fra nå av skal vi bare kose oss ☺

Denne oppgaven er til dere som et bevis på at det aldri er for sent.

Sandvika, juni 2011

Michelle Storakeren

Innhold

INNHOOLD	XI
1. INNLEDNING	1
1.1 BAKGRUNN OG VALG AV TEMA	2
1.2 OPPGAVENS FOKUS	3
1.3 RELEVANS.....	4
1.4 OPPGAVENS STRUKTUR.....	5
2. SOSIALE NETTVERK	7
2.1 OVERGANGEN TIL SOSIAL WEB.....	8
2.2 ULIKE FORMER FOR SOSIALE NETTVERK	9
2.3 FACEBOOK	10
2.4 MYSPACE.....	12
2.5 SPACE2CRE8.....	12
2.5.1 <i>Deltakere</i>	13
2.5.2 <i>Aktiviteter</i>	15
2.5.3 <i>Selvpresentasjon på Space2Cre8</i>	16
3. TEORI.....	18
3.1 BAKGRUNN FOR VALG AV TEORI.....	18
3.2 BEGREPSAVKLARINGER	19
3.2.1 <i>Mind, Self og Society</i>	20
3.2.2 <i>Selvpresentasjon vs selvrepresentasjon</i>	20
3.2.3 <i>Selvframstilling</i>	21
3.3 SELVET	21

3.3.1	<i>Selvet – en sosial konstruksjon</i>	22
3.3.2	<i>Dannelsen av Selvet</i>	23
3.3.3	<i>Selvet – en enhet av jeg og meg</i>	25
3.4	GOFFMANN OG HVERDAGSSITUASJONER	26
3.4.1	<i>Interaksjon</i>	27
3.4.2	<i>Dramaturgisk selvpresentasjon</i>	28
3.4.3	<i>Frontstage og backstage</i>	28
3.4.4	<i>Inntrykkshåndtering</i>	29
3.4.5	<i>Bevisste og ubevisste inntrykk</i>	31
3.4.6	<i>Samhandlingsordenen (Interaction order)</i>	31
3.4.7	<i>Hensynsfullhet og fremtreden</i>	33
3.4.8	<i>Ramme (Frames)</i>	34
3.5	IDENTITET	34
4.	DIGITAL SELVPRESENTASJON	36
4.1	SKILLE MELLOM DIGITAL OG ANSIKT-TIL-ANSIKT KOMMUNIKASJON	36
4.2	DET DIGITALE SELVET.....	38
4.2.1	<i>Introvert orientering</i>	38
4.2.2	<i>Narrativ av natur</i>	39
4.2.3	<i>Tilbaketrekkende</i>	40
4.2.4	<i>Mangfoldig</i>	41
4.3	DIGITAL SAMHANDLINGSORDEN	42
4.3.1	<i>Usynlig publikum</i>	42
4.3.2	<i>Privat og offentlig på en og samme gang</i>	43

4.3.3	<i>Vedvarenhet, søkbarhet og kopierbarhet</i>	44
4.4	DIGITAL NON-VERBAL KOMMUNIKASJON.....	46
4.5	BRIKOLASJE.....	47
4.6	PROFILEN.....	48
4.6.1	<i>Brukernavn</i>	49
4.6.2	<i>Bruk av bilder</i>	50
4.6.3	<i>Kommentarer</i>	51
4.7	VENNSKAP PÅ NETT.....	52
4.7.1	<i>Gamle eller nye venner?</i>	53
4.7.2	<i>Kritikk av digitalt vennskap</i>	54
4.8	NORMER PÅ NETT.....	55
4.9	TROVERDIG ELLER EI?.....	57
4.10	NY SOSIALISERINGSARENA.....	58
5.	METODISK TILNÆRMING	59
5.1	KVALITATIVE INTERVJUER.....	59
5.2	TROVERDIGHET, BEKREFTBARHET OG OVERFØRBARHET.....	61
5.3	GJENNOMFØRING AV INTERVJUER.....	61
5.4	TEMATISK ANALYSE.....	62
5.4.1	<i>Kritikk av temasentrert analyse</i>	64
5.5	KODING AV DATAMATERIALET.....	64
5.5.1	<i>Oppfattelse av egen profil</i>	65
5.5.2	<i>Andres opppfattelse av egen profil</i>	66
5.5.3	<i>Oppfattelse av andres profil</i>	66

5.5.4	<i>Oppfattelse av utvalgte profiler</i>	67
5.6	UTVALG AV INFORMANTER	67
5.7	PRESENTASJON AV INFORMANTENE.....	68
5.7.1	<i>Leyla</i>	68
5.7.2	<i>Henrik</i>	68
5.7.3	<i>Sunita</i>	69
5.7.4	<i>Mahdi</i>	69
5.7.5	<i>Aliye</i>	69
5.7.6	<i>Mazlum</i>	70
5.7.7	<i>Lien</i>	70
5.8	UTVALGTE PROFILER.....	71
5.8.1	<i>Sportsgutt</i>	71
5.8.2	<i>Anime-jente</i>	72
5.8.3	<i>Naturjente</i>	72
5.8.4	<i>Kjendisjente</i>	73
5.9	ETISKE REFLEKSJONER	73
6.	ANALYSE	75
6.1	OPPFATTELSE AV EGEN PROFIL.....	76
6.1.1	<i>Brukernavn</i>	76
6.1.2	<i>Profilbildet</i>	78
6.1.3	<i>Bruk av bilder på egen profil</i>	80
6.1.4	<i>Forteller profilen noe om hvem du er?</i>	81
6.2	ANDRES OPPFATTELSE AV EGEN PROFIL	83

6.3	OPPFATTELSE AV ANDRES PROFIL	86
6.3.1	<i>Hva er en god profil?</i>	88
6.3.2	<i>Tekstlige beskrivelser</i>	89
6.3.3	<i>Bruk av bilder</i>	89
6.3.4	<i>Oppsummering av oppfattelse av andres profil</i>	91
6.4	OPPFATTELSE AV UTVALGTE PROFILER	91
6.4.1	<i>Sportsgutt</i>	92
6.4.2	<i>Anime-jente</i>	94
6.4.3	<i>Naturjente</i>	97
6.4.4	<i>Kjendisjente</i>	99
6.4.5	<i>Oppsummering av oppfatning av utvalgte profiler</i>	103
7.	DRØFTING OG HOVEDFUNN	105
7.1	HVA VEKTLIGGER UNGDOMMENE NÅR DE SKAL PRESENTERE SEG FOR ANDRE I ET DIGITALT SOSIALT NETTVERK?	105
7.2	HVORDAN VURDERER UNGDOMMENE ANDRES PRESENTASJON PÅ NETT?	107
7.3	HVORDAN KAN GOFFMANS BEGREP SELVPRESENTASJON BIDRA TIL FORSTÅELSE AV SELVFREMSTILLING OG IDENTITETSKONSTRUKSJON I EN DIGITAL KONTEKST?	109
7.4	HOVEDFUNN	111
8.	AVSLUTNING	113
	LITTERATURLISTE	115
	VEDLEGG	I

1. Innledning

Jeg vil i denne oppgaven se på ungdommers selvpresentasjon i det sosiale nettverket Space2Cre8. Dette er et lukket sosialt nettverk som ungdommene har fått tilgang til via skolen, og hvor også en del av lærerne har tilgang. Ungdommene bruker nettverket til å levere skoleoppgaver, men har også anledning til å kommunisere med elever og lærere i de andre landene som deltar i prosjektet. Deltagerne består av elever fra skoler i Norge, USA, India, Sør-Afrika. En skoleklasse i Australia er også i ferd med å slutte seg til nettverket. Alle er de med i det internasjonale forskningsprosjektet Kidnet. Jeg kommer tilbake til en nærmere beskrivelse av Space2Cre8, men vil i innledning bare gi en kort innføring slik at konteksten blir tydelig. Hensikten med prosjektet er blant annet å involvere en mangfoldig og global gruppe med ungdommer i samutvikling av et eget online nettsamfunn, samt å følge de mellommenneskelige samhandlinger som trer frem.

I begrepet selvpresentasjon ligger det et behov og et ønske om å fremstille seg for andre på en ønsket måte. Ethvert enkeltindivid har et ønske om å fremstå som en person som andre ønsker å samhandle med. Tradisjonelt sett har begrepet selvpresentasjon vært benyttet i forhold til ansikt-til-ansikt samhandlinger, hvor oppfatninger av andre dannes raskt. I denne oppgaven vil jeg se på selvpresentasjon i en digital sammeheng, og altså da i et lukket sosialt nettverk.

Jeg ønsker å se nærmere på hvordan ungdommene velger å presentere seg på sin profilside. Hva vektlegger de? Hva vil de ikke ha med av persondetaljer i sin egenpresentasjon? Alle valg de gjør i forhold til bruk av bilde, kallenavn og fargebakgrunn gjøres på bakgrunn en oppfatning av at dette på et eller annet vis er representativt for dem. Når en jente velger et bilde av en katt som sitt profilbilde, er det fordi hun føler at nevnte bilde på et eller annet vis sier noe om henne. Det er ikke sikkert at hennes venner umiddelbart forstår hva det betyr. Det er ikke engang sikkert at hun selv klarer å sette ord på hva det aktuelle bildet betyr for henne. Men et eller annet i bildet av katten skaper en gjenklang hos henne slik at hun velger nettopp det bildet. Forklaringen kan være så enkel som at hun ikke vil ha et bilde av seg selv, og at hun synes katter er søte. Og muligens synes flere av hennes venninner at kattebildet var så skjønt at de også vil ha noe tilsvarende. Eller kanskje får hun kommentarer om at kattebildet var teit eller barnslig slik at hun velger et annet bilde? Ungdommer ser hverandre,

kommenterer hverandre og kopierer hverandre. De forhandler seg frem til hva som er kult og hva som ikke er det. Dette gjøres i deres daglige samhandling med hverandre, både ansikt-til-ansikt relasjoner og i digitale sammenhenger.

Vel så viktig er det å se på hvordan de oppfatter andres presentasjon på nett. Når man kun har en profilside å forholde seg til, har man nødvendigvis mange færre holdepunkter å forholde seg til enn dersom man møtte samme person ansikt til ansikt. Hvordan trekker ungdommene slutninger om andre ut ifra de holdepunkter de får presentert på en nettside?

1.1 Bakgrunn og valg av tema

Sosiale medier som Facebook, Twitter, MySpace og lignende er kommet for å bli. Hadde Facebook vært en land, hadde det vært verdens tredje største basert på folketall. Flere brukere vil komme til og bruken vil også endre seg. Om ikke Facebook kommer til å beholde sine markedsandeler vil andre lignende nettsteder overta. Bloggen Mashable har daglige poster som informerer oss om de nyeste trendene innen sosiale medier og hvordan disse trendene vil forandre måten vi benytter oss av sosiale medier på. Sosiale medier har allerede bidratt til å, i allefall delvis, endre måten vi samhandler på. Selv har jeg venner på Facebook som jeg aldri fysisk har møtt, men som jeg allikevel har en relasjon til. Denne relasjonen får jeg pleiet takket være Facebook. Å samtale gjennom Facebook er en lavterskel tilnærming til kommunikasjon. Jeg har aldri vært noen stor brevskriver, men korte, kjappe meldinger på Facebook behersker jeg.

Selv om de fleste sosiale nettverk er konstruert for at man skal presentere seg for hverandre på en slik måte at nye bekjentskaper oppstår, så hører denne type bekjentskap faktisk til sjeldenhetene. De aller fleste som deltar i de store sosiale nettverkene som for eksempel Facebook, benytter det til å opprettholde eksisterende sosiale relasjoner. Ungdommer på nettet kommuniserer stort sett med eksisterende venner på nettet. Det interessante med Space2Cre8 er at man her forsøker å få ungdommer på tvers av jordkloden til å stifte bekjentskap med hverandre, uten at de kjenner hverandre fra før. Det er på mange måter

stikk i strid med med ovennevnte praksis, i tillegg til at det strider mot utarbeidede nettvettregler rettet nettopp mot barn og unge.

Skolen som elevene går på har en stor andel av elever med flerkulturell bakgrunn. Mange av elevene har forbud hjemmefra mot å lage profiler på Facebook og andre lignende sosiale nettverk. Siden Space2Cre8 i foreldrenes øyne var et skoleprosjekt, fikk disse elevene lov til å delta. Space2Cre8 har naturlig nok ikke like mange profiler som Facebook, og er jo som nevnt et lukket nettverk. Men disse ungdommene, som ikke hadde anledning til å lage seg profil i kjente sosiale nettverk, fikk altså nå anledning til å få seg digitale venner i tre andre land. De fikk dermed en ny form for digital erfaring.

1.2 Oppgavens fokus

Oppgavens fokus er som tidligere nevnt å se på ungdommers selvpresentasjon i det sosiale nettverket Space2Cre8. Siden det teoretiske begrepet Selvpresentasjon har sitt utgangspunkt i fysiske møter mellom mennesker, og ble utviklet av Goffman i en annen tid, er det interessant å se på hvorvidt begrepet fortsatt kan benyttes i forhold til nye, digitale møter mellom mennesker. Den overordnede, teoretiske problemstillingen blir dermed;

Hvordan kan Goffmans begrep om Selvpresentasjon bidra til å generere kunnskap om selfremstilling og identitetskonstruksjon i en digital kontekst?

Siden Space2Cre8 er en del av et større, internasjonalt forskningsprosjekt hvor også Universitetet i Oslo deltar, er det også interessant å se nærmere på mer empiriske og konkrete spørsmål. En av forutsetningene som ligger til grunn i Space2Cre8 er at ungdommene skal presentere seg for de andre deltagende ungdommene. De kjenner sine medelever i sin egen klasse, men ikke de andre deltagerne. Dette er nærmest litt motsatt av hva som ligger til grunn i for eksempel det kjente sosiale nettverket Facebook, hvor man stort sett presenterer seg for mennesker man har etablert en offline tilknytning til. Mitt

hovedanliggende er å se på hvordan ungdommene velger å presentere seg på sin profilside. Ligger det mye refleksjoner bak de valgene de har gjort, eller er det mer emosjonelle og umiddelbare føringer som ligger til grunn for valg av blant annet bilder og profilnavn? Dette leder frem til følgende underordende spørsmål;

Hva vektlegger ungdommene når de skal presentere seg for andre i et digitalt sosialt nettverk?

Noe av hensikten med Space2Cre8 er at ungdommene skal kommunisere med hverandre selv om de aldri fysisk har møtt hverandre. Deltagernes profilsider blir dermed viktige for ungdommene fordi de danner grunnlaget for det umiddelbare inntrykket. Dermed trer også et siste spørsmål frem;

Hvordan vurderer ungdommene andres presentasjon på nett?

.

1.3 Relevans

De fleste ungdommer i Norge er i dag er på Facebook. Tjenesten har i utgangspunktet en nedre aldersgrense på 13 år, men denne omgås lett av ungdommer ved å skrive inn et annet fødselsår. I tillegg er ungdommenes foreldre også på Facebook, men de voksnes bruk og forståelse av dette nye mediet kan nok variere en del fra ungdommenes bruk og forståelse. Mange foreldre har i utgangspunktet ikke behov for å skape seg en profil på Facebook, men føler at de er nødt fordi barna deres er der. Alle foreldre med barn i skolen har fått massiv informasjon om nettvettregler og føler derfor at det er viktig å være tilstede på også denne arenaen. Om ikke annet for å vite hva “dette” er for noe.

En forståelse av ungdommers selvpresentasjon i digitale, sosiale nettverk kan lære oss noe om hvordan ungdommer forhandler identitet på den digitale arena. Det spesielle med Space2Cre8 er at det har en forankring i skolen. Det brukes både til å laste opp digitale

skoleoppgaver og til ungdommenes dialog med hverandre. En forståelse av hvordan denne kombinasjonen virker i forhold til både elevenes læring, kulturell utveksling mellom elevene og ikke minst deres utforskning av hverandre i sitt pågående identitetsprosjekt, kan være nyttig kunnskap for fremtiden.

1.4 Oppgavens struktur

Kapittel 2 tar for seg sosiale nettverk. Jeg forklarer her hva sosiale nettverk er, definerer de og gir en kort innføring i den historiske utviklingen til slike nettverk. Jeg presenterer også ulike former for nettverk for å fremheve at ulike sosiale nettverk ivaretar ulike sosiale behov. En av forskerne det i stor grad henvises til har valgt å ikke bruke store forbokstaver i navnet sitt (boyd d. , <http://www.danah.org/name.html>). Jeg har derfor valgt å referere til danah boyd slik hun selv ønsker det, altså uten store forbokstaver i navnet.

Kapittel 3 tar for seg det teoretiske fundamentet for oppgaven. Mead og hans begrep Selvet og Goffman og hans begrep Selvpresentasjon, blir her forklart. Siden Goffmans begrep danner utgangspunkt for hele oppgaven presenteres, ytterligere momenter i hans teorier. Dette for å sette hovedbegrepet Selvpresentasjon inn i en større teoretisk kontekst, og dermed gi en bedre forståelse av begrepet.

Kapittel 4 tar for seg Digital selvpresentasjon, altså selvpresentasjon utført på en ny arena. Jeg gjennomgår hva som skiller digital selvpresentasjon fra ansikt-til-ansikts selvpresentasjon. Jeg presenterer også de elementer som er viktige i en digital selvpresentasjon.

Kapittel 5 tar for seg den metodiske tilnærmingen til oppgaven. Dette innbefatter det empiriske datagrunnlaget og hvordan det har blitt bearbeidet, samt beskrivelse av valgt analysemetode.

Kapittel 6 inneholder en tematisk analyse av det empiriske datamaterialet og knyttes opp mot det teoretiske grunnlaget.

Kapittel 7 drøfter oppgavens problemstillinger og presenterer hovedfunn basert på det empiriske materialet.

Kapittel 8 er et avsluttende kapittel som kort oppsummerer oppgaven, hva jeg har kommet frem til og hvordan jeg har gjort det.

2. Sosiale nettverk

Siden hovedtemaet for oppgaven er selvpresentasjon i sosiale nettverk er det på sin plass å utdype hva sosiale nettverk er og hva som kjennetegner dem. boyd og Ellison gir følgende definisjon;

Det har vært en markant økning i antall sosiale nettverk, og denne økningen innebærer også en endring i type organisering. De tidlige online-samfunn, som Usenet og ulike diskusjonsforum var, og er fortsatt, organisert hierarkisk og tematisk. Denne type sosiale nettverk finnes fortsatt. Den nye typen sosiale nettverk innebærer som nevnt en ny form for organisering, og denne organisering er personorientert. Hvert enkelt individ er i disse nettverkene, i sentrum i hvert sitt univers (boyd & Ellison, 2007) [egen oversettelse].

Jeg som person er altså knutepunktet i mitt eget digitale, sosiale univers.

boyd og Ellison definerer i Journal of Computer-Mediated Communication, sosiale nettverk som;

web-baserte tjenester som tillater individer å (1) konstruere en offentlig eller halv-offentlig profil innenfor et avgrenset system, (2) formulere en liste av brukere som de deler en forbindelse med, og (3) se og utforske hverandres lister av kontakter, samt lister laget av andre innenfor systemet. Måten disse forbindelsene er konstruert og beskrevet vil variere mellom ulike nettsted (boyd & Ellison, 2007) [egen oversettelse].

danah boyd bidrar også med følgende definisjon;

Sosiale nettsted er en kategori av Web nettsteder med profiler, semi-vedvarende offentlig redegjørelse på profilen, og et offentlig artikulert sosialt nettverk, som kan krysses, fremvist i relasjon til profilen (boyd d. , 2006) [egen oversettelse].

Det finnes mange ulike sosiale nettverk, og de ulike nettverkene har ulike formål. Svært mange av de opprinnelige nettverkene hadde online-dating som formål og i den sammenheng var (og er) selvpresentasjon svært viktig. Uavhengig av hvilken bakenforliggende hensikt

nettverket har, så har de alle den felles målsetningen om å skape forbindelser mellom ulike brukere (Lampe, Ellison, & Steinfield, 2007). Hele hensikt er altså uansett sosial. Derav navnet sosiale nettverk.

2.1 Overgangen til sosial web

Internett, eller den mest kjente delen kalt verdensveven (World Wide Web), var en ganske så revolusjonerende opplevelse i starten. Man kunne “surfe” fra side til side på Internett ved hjelp av såkalte hyperlenker. O’Reilly Media konstanterer faktisk at “Hyperlinking is the foundation of the web” (oreilly.com/what is web 2.0). Det prinsippet gjelder fortsatt. I startfasen klikket vi oss rundt omkring på ulike sider ved hjelp av hyperlenker, og kunne lese aviser fra hele verden, se på menneskers personlige hjemmesider og finne informasjon om ulike firmaer og organisasjoner.

Vi leser fortsatt aviser på nett og lenker oss som nevnt fortsatt videre ut på verdensveven ved hjelp av hyperlenker. Men dagens web er preget av at alle har mulighet til å ytre det de måtte ønske på verdensveven. Det har skjedd en forskyvning fra forbrukere som konsumenter, til forbrukere som produsenter av meningsinnhold på nettet (Erstad, 2006).

Det som først og fremst preger den nye versjonen av internett, den såkalte web 2.0 eller sosial web, er nettopp det sosiale aspektet. Den kjennetegnes i stor grad av å ha et delings- og nettverksaspekt (Østerud & Arnseth, 2008). Det er blitt vanlig å dele musikk, bilder, oversikt over venner eller preferanser når det gjelder musikk, film og tv. Vi er i mye større grad tilstede på nettet enn hva vi var da internett og world wide web var i startfasen. Om det er riktig å kalle det et “nytt” internett er et betimelig spørsmål. Det er ikke snakk om en helt ny versjon av verdensveven, men mer en jevn utvikling.

Det har etter hvert utviklet seg en rekke nye publiseringsverktøy som gjør det mulig for hvem som helst å opprette, og vedlikeholde innhold. Dette kan gjøres av en enkelt person, eller det kan være snakk om tjenester hvor det har utviklet seg et felles ansvar for vedlikehold av innhold. Wikipedia er eksempel på en slik tjeneste. Blogging har også blitt svært populært, og har på mange måter tatt over for den tradisjonelle hjemmesiden. Tidligere

lagret man e-post og bilder lokalt på hver enkelt maskin. Dette gjøres i dag i mye større grad online slik at man har mulighet til å få tilgang til e-post, bilder og dokumenter uansett hvor man måtte befinne seg. Aller viktigst er nok utviklingen av tjenester som legger vekt på forbindelse mellom mennesker istedenfor bare forbindelse mellom dokumenter ved hjelp av hyperlenker. Facebook er et typisk eksempel i så måte. Hovedhensikten er altså å knytte mennesker sammen.

2.2 Ulike former for sosiale nettverk

Det aller første sosiale nettverk i henhold til den tidligere angitte definisjonen kom allerede i 1997 og het SixDegrees.com, og var kjennetegnet av at man kunne skape profil, ha opplisting av venner og studere hverandres vennelister. Hensikten var å komme i kontakt med og sende meldinger til andre i nettverket. I 2001 begynte tilsvarende nettverk å dukke opp som hadde til hensikt å forene forretningsforbindelser (Boyd & Ellison, 2007).

I dag finnes det et vel av ulike sosiale nettverk, og de har ulike siktemål. Dating-nettverk som sukker.no og match.com er svært populære tjenester, og hovedhensikten er å finne en fremtidig livsledsager. Det finnes nettjenester for det profesjonelle liv som linkedin.com, hvor man bygger nettverk med alle sine forbindelser. Enkelte nettverk er knyttet spesifikt til grupper, som for eksempel gaysir.no for homofile eller smootown.no for kristne ungdommer.

Det er også en distinksjon mellom hvorvidt man presenterer seg med fullt navn eller med et såkalt alias. Det meste kjente, og største, sosiale nettverket er Facebook og kjennetegnes ved at man på profilsiden tilkjenner seg med fullt navn og aller helst et gjenkjennelig profilbilde. Noe av hovedhensikten med Facebook er å sanke venner, og disse vennene kan være mennesker du samhandler med daglig, et par ganger i måneden, eller også mennesker du ikke har sett på mange år. Det er slett ikke uvanlig at man får venneforespørsler fra gamle klassekamerater man ikke har sett på noen og tyve år. Fordi man er mulig å identifisere med navn og bilde kan man altså finne frem til gamle bekjentskaper som man ikke har kontakt

med lenger. Hadde man ikke vært mulig å identifisere med navn og bilde kunne heller ingen tidligere bekjenskaper klart å finne en igjen på Facebook. I en nylig publisert artikkel i The Herald Tribune problematiserer artikkelforfatteren over det faktum at Facebook sliter med å få fotfeste i Japan. Som et eksempel drar han frem det faktum at 60 % av USAs online-befolkning er å finne på Facebook, mens det tilsvarende tallet i Japan er kun 2 %.

Hovedårsaken til dette markante skillet ligger i det faktum at japanere flest kvier seg mot å presentere seg i sosiale nettverk med fullt navn og bilde fordi de opplever det som for åpent. Det at en så liten andel av Japans online-befolkning befinner seg på Facebook, betyr ikke at flesteparten av japanere på nett ikke bruker tid på sosiale nettverk. Det gjør de. Men de bruker tiden sin på andre sosiale nettverk enn Facebook. Det som kjennetegner de mest populære sosiale nettverkene i Japan er at man der kan lage profiler med alias og kallenavn. Selv populære bloggere står ikke frem med fullt navn i Japan. Dette forklares med at “mange japanere bruker web-anonymitet til å uttrykke seg selv, fri fra presset til å passe inn i et konformt arbeidsmiljø”. Siden Japan er et land med en sterk kollektivistisk kultur, finner altså japanere på nett det befriende å spille ut deler av sin identitet helt fritt under dekke av et ikke-identifiserbart alias. De er ikke engang venner på nett med sine nære venner. Japanere bruker sosiale nettverk til å snakke og samhandle med mennesker de ikke kjenner, og all samhandling foregår i full anonymitet (Tabuchi, 2011).

2.3 Facebook

Når man snakker om sosiale nettverk kan man ikke unngå å nevne Facebook, som per nå er det største og aller mest kjente sosiale nettverket. Facebook har utrolige 500 millioner brukere på verdensbasis (Facebook - faktaark) og hadde det vært et land hadde det vært det tredje størst i verden basert på folketall (Wikipedia/Verdens befolkning). Norge ligger på tredjeplass over antall brukere i forhold til folketall (www.synlighet.no, 2010). Mye av forskningen som er gjort i forhold til selvpresentasjon på nett er gjort nettopp i forhold til Facebook og det er derfor naturlig å referere til dette sosiale nettverket.

Facebook startet i 2004 som et nettverk blant studenter ved Harvard University med den hensikt å gjøre det enklere for studenter å holde kontakten med hverandre. I 2006 ble

nettverket åpnet opp for alle med en gyldig e-postadresse og ikke kun de med en e-post tilhørende et akademisk miljø.

Facebook består av en profilside hvor du legger ut bilde av deg selv, og fremstår med fullt navn. Det er også mulig å legge ut ytterligere personopplysninger om deg selv, men det er valgfritt. Profilsiden er din unike side hvor du presenterer deg selv for andre, og hvor du "skriver deg selv til eksistens" (Sundén, 2003) Typisk informasjon er alder, hvor man bor, interesser og presentasjon av eventuell familie. Det er også mulig å legge ut bilder i egne album som andre venner kan se. Når alle dine venner legger ut forskjellige ting på sine respektive sider, vil denne informasjonen komme opp på "Veggen". Her kan man følge med på siste nytt av venners gjøren og laden på Facebook.

Facebook handler ikke først og fremst om å treffe mennesker man ikke kjenner, men å gjøre det mulig for brukere og synliggjøre sine sosiale nettverk (boyd & Ellison, 2007). De sosiale nettverkene synliggjøres aller best via vennelistene. Her kan man lete igjennom andres vennelister og se hvem andre er venn med, samt muligens finne gamle kjente som man selv kan legge til sin egen venneliste. Det kan være mye status knyttet til hvem man er venn med på Facebook, og også hvor mange venner man har.

Facebook er mer enn kun et sosialt nettverk med mulighet for å gjenfinne gamle bekjenskskaper. Det inneholder også en mengde grupper man kan melde seg inn i. Disse gruppene kan være alt fra store eller små bedrifter som forsøker å drive markedsføring via Facebook, organisasjoner som Amnesty eller Røde Kors, eller grupper som er konstruert kun for moro skyld som "Det heter "kino" og "kjøttkake" ikke "schino" og "schøttkake". Andre eksempler kan være noen som starter opp en gruppe for å forsøke og finne igjen alle klassekameratene fra ungdomsskolen, eller alle som var på rideleir i Lesja i 1985. Selv har jeg startet en gruppe hvor jeg forsøker å finne alle etterkommerne etter mine oldreforeldre som fikk 13 barn.

2.4 MySpace

MySpace startet opp i 2003 og var i 2006 det aller mest populære sosiale nettstedet. Det er i utgangspunktet en møteplass for musikkinteresserte, og både kjente og ukjente kan legge ut sin egen musikk på sin MySpace-side. Det er selvfølgelig fullt mulig å lage en MySpace-profil, selv om man ikke har en artist-spire i magen.

MySpace har som andre sosiale nettverk også en sosial side. Ved å lage en profilside har du mulighet til å legge til venner og bygge opp vennelisten din. I tillegg kan du legge ut bilder, blogge om temaer som opptar deg, og du har også mulighet for å legge ut spillelister med din favorittmusikk. I motsetning til Facebook trenger du ikke her å fremstå med fullt navn. Her kan du konstruere seg et brukernavn og det er også helt valgfritt hvordan du presenterer deg selv ved hjelp av profilbilde.

Det som også er litt spesielt og unikt med MySpace er at medlemmer har mulighet for å i stor grad endre bakgrunnsfarge, teksttype og størrelse, og alle andre former for grafiske uttrykk. Ifølge Boyd benytter særlig ungdommer denne muligheten for å eksperimentere med ulike uttrykk på sin profilside. De henter ulike former for programmeringskoder fra andres sider, og endrer og tilpasser disse etter eget forgodtbefinnende. Boyd sammenligner ungdommenes grafiske MySpace-uttrykk med hvordan en ungdoms rom ser ut; et salig kaos (Boyd d. , 2007).

2.5 Space2Cre8

Space2Cre8 er et lukket, sosialt nettverk som er knyttet til det internasjonale forskningsprosjektet Kidnet. De overordnede forskningsmålene er 1) å involvere en mangfoldig og global gruppe med ungdommer i samutvikling av et eget online nettsamfunn (Space2Cre8), og 2) å følge og dokumentere grunnlag for beslutningstaking, forhandling mellom personer og kulturer, samt den kunnskapsproduksjon som forhandles frem. Istedenfor å begrense ungdommenes muligheter for kommunikasjon og kreativitet via sosiale

nettverk i skolesammenheng, har tvert i mot dette prosjektet som mål å nettopp legge til rette for det. Målet er at ungdommenes ønsker, behov og inspirasjoner skal bidra til utformingen av nettverket.

Alle elevene som deltar i prosjektet kan lage sin egen profilside på Space2Cre8 sin hjemmeside. De kan velge å bli venner med andre deltagere fra hele verden, og det er også en chat-funksjon tilgjengelig. Det som er spesielt med Space2Cre8-nettverket i forhold til andre sosiale nettverk, er at dette nettverket også benyttes i skolesammenheng. Elevene har blant annet laget såkalte digitale historier som de har lastet opp på Space2Cre8.com, og som andre elever i andre land også har mulighet til å se på. På denne måten kan de lære noe om hverandres kulturer. Mitt interessefelt er som tidligere nevnt ungdommenes selvpresentasjon på nett; hvordan velger de å fremstille seg selv på profilsiden?

2.5.1 Deltakere

Det er fem ulike land som deltar på Space2Cre8; India, Sør-Afrika, USA, Norge og Australia. Det er noe ulikt antall fra hvert land, og skolene er naturlig nok noe ulikt organisert. For å gi en forståelse av konteksten som informantene forholder seg til velger jeg å gi en kort presentasjon av hvert enkelt land. Presentasjonen er basert på en lærerveiledning som er utdelt til alle deltagere på Space2Cre8 (Kidnet & Space2Cre8 "Youth Designed Social Networking", 2010).

India

De indiske deltagerne er 15 jenter fra en indisk ettermiddagsskole. Skolen er organisert slik at jentene kan bidra i hjemmet på formiddagen, for så å få 4 timer skolegang på ettermiddagen. Mange av jentene jobber som praktikanter på skolen eller som hushjelp i nærmiljøet. De står overfor utfordringer som fattigdom, tidlig ekteskapsinngåelse og dertil tidlige svangerskap og fødsler. Mange av jentene som deltar i programmet hadde ingen

tidligere erfaringer med bruk av datamaskiner, men er nå regelmessige og sikre internettbrukere.

Sør-Afrika

De sør-afrikanske deltagerne består av 55 elever i 8. klasse. Skoleåret i Sør-Afrika spenner fra mars til november. Skolen holder til i et jordbruksområde, og mange av elevene har familier som jobber innen jordbruk. Elevene jobber med datamaskin og internett to ganger i uken. I tillegg tilbyr skolen frivillig, ekstra undervisning hver fredag ettermiddag. Da har også tidligere elever mulighet for å delta.

USA

I USA er deltagerne spredd på 3 ulike skoleklasser. To av de befinner seg i New York og den tredje i Oakland, California. Klassen i Oakland går på en privat, katolsk ungdomsskole hvor elevene er mellom 12 og 14 år. Skolen befinner seg i et område som er kjent for å kjempe for afrikanske-amerikanske rettigheter, men står like fullt overfor en del sosiale problemer som er vanlig i amerikanske tettsteder. Klassen møter 2 ganger i uken etter skoletid.

Den ene New York klassen består av 15 high school (videregående) elever som deltar i et sommerskoleprogram om utøvende og digital kunst. Programmet vil fortsette når skolen startet opp igjen, og elevene vil følge programmet som et etter-skoletid-program. Selve skolen befinner seg på Upper East Side, som anses som et svært velstående strøk i New York. Elevene som deltar i programmet kommer dog fra mindre velstående strøk i New York og står overfor noen av de samme utfordringene som Oakland elevene gjør.

Den andre New York klassen består av 24 high school elever på en skole i Bronx. De deltar i et sommerprogram ved New York University som fokuserer på “The philosophy of Cosmopolitanism”. Programmet vil fortsette periodevis etter at skolen starter opp igjen.

Norge

Fra Norge deltar en ungdomsskoleklasse med 32 elever. Skolen holder til i et tettsted rett utenfor Oslo Øst. Lærerne har sammen med forskere fra Universitet i Oslo jobbet med å finne måter å integrere prosjektet inn i det eksisterende pensum. Foreløpig har man lyktes å lage opplegg i både norsk, engelsk og samfunnsfag. Elevene vil kunne fortsette som gruppe selv etter at de har begynt på videregående. Flesteparten av elevene i klassen har en annen etnisk opprinnelse enn norsk.

2.5.2 Aktiviteter

På hver profilside står det oppført hvor aktiv eleven er på Space2Cre8. Aktivitet måles på ulike måter. De aktivitetselementene som står oppført på hver enkelt profilside er Poeng, Grupper, Venner, Foto og Aktiviteter.

Poengsystemet er konstruert av prosjektet, og all handling i nettverket vil gi ett poeng. Dersom man kommenterer på en annens side, sender venneforespørsel eller godtar en venneforespørsel får man ett poeng. Man får også poeng dersom man endrer profilbildet eller bakgrunnen, laster opp et bilde eller en video. Chat er den eneste aktiviteten som ikke gir poeng på Space2Cre8 og det er av tekniske årsaker. For å starte en gruppe eller skrive en blogg får man tre poeng.

Alle deltagerne i Space2Cre8 står fritt til å skape ulike former for grupper. En av informantene har valgt å starte en gruppe om sin favorittartist, en annen har valgt å lage en gruppe kalt "We who are from Asia". Man kan invitere andre til å bli med i sin gruppe, og dersom man finner en gruppe inne på Space2Cre8 som man synes høres interessant ut kan man spørre om å få bli medlem. Denne type handlinger gir igjen aktivitetspoeng.

Venner viser hvor mange av deltakerne i Space2Cre8 man er venner med. Som nevnt får man 1 poeng for hver venneforespørsel man sender, og man får tilsvarende 1 poeng for hver venneforespørsel man godtar.

Aktiviteter defineres i stor grad på samme måte som poengsystemet, men er allikevel ikke helt det samme. Det dreier seg mer om funksjoner knyttet til nettverket, som å laste opp bilder, legge til venner, skrive på blogg eller å skrive noe på egen eller andres vegg. Å kommentere andres uttalelser eller andre former for kommunikative handlinger defineres ikke som aktiviteter. Det betyr at dersom man godtar en venneforspørsel får man 1 poeng under Poeng, og 1 poeng under Aktivitet (Stornaiuolo, 2011).

2.5.3 Selvpresentasjon på Space2Cre8

Alle deltagere på Space2Cre8 må lage sin egen profilside. Denne består av flere elementer. Først og fremst må alle deltakere lage seg et brukernavn. Brukernavnet kan være vedkommendes eget navn, eller det kan være et konstruert navn. Noen velger å bruke navnet til en kjent artist eller idrettsstjerne, mens andre velger å skape et helt eget navn. Deretter kan deltageren velge å legge ut et profilbilde av seg selv. Dette kan være et ekte bilde av seg selv, eller man kan velge å finne et eller annet bilde på internett som man legger ut som sitt profilbilde. Mange velger et bilde som de synes er fint, eller et bilde av sin yndlingsartist. Noen velger å ikke bruke profilbilde i det hele tatt. Da kommer det opp et standardisert profilbilde som viser konturer av et hodet for å indikere at her kan man plassere et bilde om ønskelig.

På profilsiden er det også mulig å komme med ytterligere informasjon om seg selv. All denne informasjonen befinner seg i høyre kolonne på profilsiden. Under overskriften "Basic Information" kommer det opp hva slags profiltipe man har; enten lærer, student eller administrator. Alle forskere knyttet til prosjektet har administrator-status. I tillegg kan man her legge inn informasjon om hjemby. Under neste overskrift "About me", kan man legge ut en selvbeskrivelse. Den kan være akkurat så kort eller lang som man selv ønsker. I tillegg kan man her legge inn såkalt kontaktinformasjon som består av informasjon om fylke, by og land. Deretter følger en oversikt over venner. Her kan man som tilskuer se hvem profilinehaveren er venn med, og har også mulighet til å klikke seg inn på andre profiler. Helt nederst ligger en oversikt over hvilke grupper profilinehaveren er med i. På samme

måte som på vennelisten rett overfor, kan man her klikke seg videre inn på de ulike gruppene profilinehaveren er med i. På denne måten kan en som er ny på Space2Cre8 utforske andres profiler for å utvide sitt eget sosiale univers i nettverket.

I tillegg til denne profilsiden som fungerer som en hovedpresentasjon av hver enkelt deltager, har man også mulighet til å lage en blogg. Begrepet blogg stammer fra ordet weblogg som deretter har blitt omformulert til blogg. En blogg er en omvendt kronologisk online-dagbok hvor man kan skrive om ulike temaer man føler for. Som tidligere nevnt gir blogg-bidrag poeng. En blogg kan bidra til å forsterke eller endre et allerede etablert inntrykk av en annen deltager på Space2Cre8. Det samme kan bruk av bilder eller videoer. En deltager som legger ut mange bilder av seg selv vil nødvendigvis fremstå noe annerledes enn en som ikke har et eneste bilde av seg selv. En deltager som er opptatt av å kommentere eller snakke med de andre deltagerne vil av de øvrige deltagerne oppfattes som aktiv, både fordi man selv kan se at vedkommende har kommentert flittig på andres sider, men også fordi denne personen da vil få flere poenger og aktivitetspoeng.

På samme måte som MySpace har lagt opp til at hvert enkelt medlem kan endre sitt grafiske uttrykk er denne muligheten også tilstede på Space2Cre8, om enn i en noe redusert form. Ungdommene har mulighet til å endre bakgrunnsfarge, eller legge inn hvilket som helst bilde i bakgrunnen. De har også mulighet for å endre farge og størrelse på tekst. På denne måten får ungdommene mulighetene til å eksperimentere med ulike grafiske uttrykk. De kan utforske hverandres profiler, og hente inspirasjon eller stjele ideer fra hverandre. I og med at de kommer fra såpass mange ulike deler av verden vil de samlet sett være en relativt stor ressurspool overfor hverandre.

3. Teori

Begrepet selvpresentasjon stammer fra sosiologen Erving Goffman, som i sin bok “Vårt rollespill til daglig” sammenligner mennesker daglige ansikt-til-ansikt samhandling med hverandre med den iscenesettelse som forekommer på en teaterscene.

I våre daglige samhandlinger med andre er vi opptatt av at våre motparter skal oppfatte oss som verdt å bruke tid på. Derfor jobber vi for at vedkommende skal få det inntrykk av oss som vi best mener representerer oss. Det innebærer blant annet at vi må være var for vår motparts tilbakemeldinger på våre utsagn, slik at vi kan svare tilbake på en best mulig måte. Denne prosessen pågår hele tiden og er nærmest evigvarende så lenge vi befinner oss sammen med andre mennesker.

I lys av vår nye digitale hverdag får denne samhandlingen og vår presentasjon av oss selv overfor andre en ny dimensjon. Denne digitale selvpresentasjonen innebærer nødvendigvis noen andre komponenter, enn den hverdagslige ansikt-til-ansikt varianten. Goffmans begreper og teorier kan allikevel hjelpe oss et godt stykke på vei for å forstå hva denne samhandlingen innebærer.

3.1 Bakgrunn for valg av teori

De nye digitale samhandlingsarenaene vi i dag har å forholde oss til, gjør at måten vi forholder oss til hverandre på endres. Ikke helt og fullstendig, men det at vi samhandler med hverandre på nettet representerer en ny kontekst. Selvpresentasjon handler om prosessen med å kontrollere hvordan man blir oppfattet av andre. Fordi vi er opptatt av hvordan andre oppfatter oss regulerer vi hele tiden vår atferd i henhold til de sosiale normer som vi oppfatter som førende for den konteksten vi befinner oss. Dersom vi ikke bryr oss om hvordan andre oppfatter oss vil vi oppføre oss nærmest instinktivt, som om vi var “huleboere” eller “neandertalere”. De fleste mennesker lever derimot et tilnærmet sivilisert

og sosialisert liv, og kan dermed ikke oppføre seg akkurat som de vil til enhver tid. Vi må forholde oss til andre mennesker, til normer og regler og til kulturen vi lever i.

Hvordan vi velger å presentere oss er dermed av stor betydning for våre liv. Blir vi oppfattet som en hyggelig person som andre gjerne vil være sammen med? Eller blir vi oppfattet som en surpomp som man aller helst vil unngå? De inntrykk man skaper i daglig interaksjon med andre mennesker er utgangspunktet for mye av Goffmans sosiologi. Hans bok "The Presentation of Self in Everyday Life" ("Vårt rollespill til daglig" på norsk) omhandler nettopp denne tematikken. Goffman henter inspirasjon fra teaterlivet og benytter dramaturgiske begreper i sin analyse av dagliglivet. I følge Goffman spiller vi våre sosiale roller på dagliglivets scene. Hans teorier om selvpresentasjon danner det teoretiske bakteppet for oppgaven.

For at vi i det hele tatt skal forstå hvordan egen atferd virker inn på andres oppfatning av oss må vi ha en forståelse av eget selv, og evnen til å se oss selv i den andres rolle. I denne sammenheng er særlig Mead en stor bidragsyter for å forstå nettopp disse komplekse prosessene.

3.2 Begrepsavklaringer

For å få en god forståelse av hva begrepet selvpresentasjon betyr er det altså viktig å først få på plass betydningen av begrepet Selv. Det er nemlig det som presenteres når vi snakker om selvpresentasjon. Derfor er det naturlig å starte med en utypende forklaring av Selvet; hva er det, og hvordan oppstår og utvikles det?

3.2.1 Mind, Self og Society

Mead er kanskje mest kjent og husket blant samfunnsforskere for boken *Mind, Self and Society*, som ble gitt ut av hans studenter etter hans død i 1931 (Hewitt, 2000). Selvet skal jeg forklare litt senere, Society kan oversettes til samfunn, men hva er så Mind? Et enkelt oppslag i Engelsk-Norsk ordbok gir oss begreper som sinn, sjel, innstilling, tankegang, mentalitet. Sveinung Vaage bruker det nynorske ordet medvit, som igjen kan oversettes til bevissthet (Vaage, 1989). Stein Bråthen bruker begrepet “det mentale” i sin beskrivelse av Mind (Bråthen, 1989). Petter Nafstad benytter begrepet “selvbevissthet” (Nafstad, 1996). Selvbevissthet er kanskje det ordet som kommer nærmest betydningen av begrepet Mind. Jeg velger derfor å bruke selvbevissthet om Meads begrep Mind.

3.2.2 Selvpresentasjon vs selvrepresentasjon

I litteraturen som omhandler selvpresentasjon, og særlig den delen av litteraturen som tar for seg dette fenomenet i en ny digital kontekst, dukker også begrepet selv-representasjon opp. Nelson, Hull og Roche-Smith tar til orde for en distinksjon mellom begrepene selvpresentasjon og selvrepresentasjon;

Vår forståelse av selv-representasjon understreker prosessen ved å skape et bilde av seg selv. Selv-presentasjon (etter Goffman 1959) handler derimot om en prosess som er sentrert rundt det å semiotisk publisere et selv, å uttrykke Selvet for et publikum slik at representasjonen av Selvet – være seg et bilde, et dikt, et essay, en samtale eller en multimodal tekst som en digital historie – er grunnlaget for ansiktet til det offentlige Selv (Nelson, Hull, & Roche-Smith, 2008, s. 418) [egen oversettelse]

Ut fra denne definisjonen kan man si at selvpresentasjon er noe som vi gjør konstant. Vi fremstiller oss for andre og viser hvem vi er. Vi utfører en fremføring av selvet, og dette gjør vi nærmest ubevisst. Selvrepresentasjon kan da sies å være en mer aktiv og bevisst prosess, og noe som ikke utføres konstant.

3.2.3 Selvfremstilling

Hoem og Schwebs bruker det mer lettforståelige begrepet Selvfremstilling når de skal forklare Goffmans begrep selvpresentasjon i en ny digital kontekst. Hoem definerer begrepet slik; "Selvfremstilling kan oppsummeres som å kommunisere ønskede inntrykk av oss selv til andre på en formålstjenelig måte" (Hoem, 2006, s. 304).

Begrepet Selvfremstilling kan dermed forstås som en norsk oversettelse av begrepet Selvpresentasjon. De omhandler enkeltindividets behov for å skape et ønsket inntrykk av seg selv i en konkret situasjon, og Goffman er det teoretiske utgangspunktet. Jeg vil i oppgaven benytte begrepene om hverandre.

Goffman benytter en rekke ulike begreper for å forklare sin(e) teori(er). For å gi leseren en mer sammenhengende leseropplevelse velger jeg å definere Goffmans øvrige begreper fortløpende i selve underkapittelet om Goffman.

3.3 Selvet

At en person har et Selv betyr rett og slett at vedkommende innehar evnen til å tenke over seg selv (Leary, 1995). Det at jeg kan se meg selv som deltager i et sosialt samspill innebærer at jeg også har en forståelse av hvordan jeg og min atferd virker inn på de andre som også er tilstede i situasjonen. Jeg må derfor kunne se meg selv slik de ser meg. I sosiologiske termer handler evnen om å kunne se seg selv slik andre ser deg, om refleksivitet og om evnen til å ta den andres rolle.

Selvet er ingen medfødt egenskap eller disposisjon. Den har ingen kroppslig forankring. Selvet er en kognitiv struktur som gjør det mulig for mennesker å tenke bevisst om seg selv (Leary, 1995). Dersom mennesker ikke hadde evnen til å tenke bevisst om seg selv kunne vi ikke planlagt livet vårt, fordi vi ikke hadde evnet å se oss selv i en fremtidig, tenkt situasjon. Vi hadde heller ikke gjenkjent oss selv i ett speilbilde, fordi vi da ikke hadde hatt evnen til å se oss selv slik andre gjør det.

Dyr har ikke et utviklet selv, og gjenkjenner ikke seg selv i et speilbilde. Det forteller oss at et utviklet selv ikke er nødvendig for fysisk overlevelse. Dyr klarer fint å overleve på egen hånd selv om de ikke evner å gjenkjenne seg selv. For sosial overlevelse derimot, er selvet av avgjørende betydning.

Flere teoretikere har befattet seg med tanker om selvet, men mest kjent er nok tidligere nevnte George Herbert Mead. Mead kobles gjerne til symbolsk interaksjonisme, selv om han selv i utgangspunktet ikke definerte seg som en symbolsk interaksjonist. Symbolsk interaksjonisme understreker at menneskelig samhandling kjennetegnes ved bruk av symboler og tolkning av mening (Giddens, 2006).

3.3.1 Selvet – en sosial konstruksjon

Først og fremst er det viktig å slå fast at Selvet for Mead ikke er medfødt;

Selvet er noe som har utviklet seg; det var ikke opprinnelig der ved fødselen, men oppstår gjennom prosessen av sosial erfaring og aktivitet. Det vil si at den utvikler seg hos det enkelte individ som et resultat av vedkommendes relasjon til denne prosessen som en helhet, og gjennom relasjonen til andre individer innenfor denne prosessen ((Mead, 1934, s. 135) [egen oversettelse]

Utviklingen av selvet befinner seg altså i spennet mellom individet og andre individer - i det sosiale samværet med andre mennesker. For Mead er erfaring en prosess som selvet springer ut fra (Vaage, 1998). Siden selvet utvikles gjennom sosiale erfaringer, og sosiale erfaringer innebærer sosial samhandling med andre mennesker, forstår man intuitivt at språket er av avgjørende betydning. Man er avhengig av språk i en eller annen form for å kunne kommunisere med sine medmennesker. Mead selv vektlegger språkets betydning for utviklingen av Selvet (Mead, 1934). Han hevder at språket gjør oss i stand til å bli selvbevisste individer.

Mennesker gjør seg sosiale erfaringer helt fra barnsben av slik at utviklingen av selvet spenner fra enkle gester, via meningsbærende symboler til språk. Når vi har et språk innehar

vi som nevnt også evnen til å kommunisere med andre. Det grunnleggende elementet i denne prosessen er symbolet. Et symbol er noe som representerer noe annet. Ord er jo faktisk symboler for fenomener, handlinger eller objekter. Mead argumenterte for at mennesker benytter delte symboler og forståelse av disse symbolene når de samhandler med hverandre. Siden den menneskelige verden er svært symbolrik, blir dermed nærmest all menneskelig samhandling en utveksling av symboler (Giddens, 2006). For å forstå symbolene er det viktig at man forstår hva de betyr, og at man oppfatter de samme symbolene likt. Dermed blir mening et fenomen som forhandles frem gjennom kommunikasjon mellom flere parter. “Mening er ikke noe som forekommer som individers ferdige ideer, og som deretter danner grunnlag for kommunikasjon mellom individer. Mening er i utgangspunktet et aspekt ved menneskelig kommunikasjon og samhandling” (Nafstad, 1996, s. 443).

I følge Mead utvikles altså Selvet gradvis gjennom sosial samhandling med andre mennesker.

3.3.2 Dannelsen av Selvet

Dannelsen av selvet baserer seg på å kunne se seg selv slik andre ser deg. Denne evnen kaller Mead for å ta den andres rolle. Små spebarn kan herme etter andres atferd, men vil ikke forstå de bakenforliggende intensjonene med atferden. Fordi små barn ikke forstår symboler, har de heller ikke noe utviklet Selv, i følge Mead. Barn lærer symboler og språk først og fremst gjennom lek, og gjerne da rollelek. Mead oppfattet denne leken som en form for læring eller sosialisering (Nafstad, 1996). Å herme etter foreldre, såkalte signifikante andre, hjelper barnet med å utvikle evnen til å se seg selv fra en annen synsvinkel, og barnet evner da og ta den andres rolle.

Mead skiller veldig klart mellom lek og spill;

Den fundamentale forskjellen mellom lek og spill er at barnet i spillet må innta holdningene til alle de andre som er involvert i spillet. De andre spillernes holdning blir, i det den enkelte individuelle deltaker overtar dem, organisert til en form for

enhet og det er denne organiseringen som kontrollerer individets respons (Mead i Østerberg, 1934:135-136).

I leken vil som nevnt barnet sette seg inn i den andres rolle og blir den andre. Små barn fører lengre samtaler med dukker og kosedyr, mens eldre barn kan leke seg inn i litt fjernere roller som politi- og brannmann, prinsesse, og så videre. Barn kan også skape seg fiktive lekekamerater slik Albert Åberg skapte Skybert. Denne fiktive lekekameraten vil da fungere som en fordobling av dem selv, og gir dem muligheten til å kommunisere med seg selv (Nafstad, 1996). Det er først når barn nærmer seg syv-åtte års alderen at de har nok sosial erfaring til å kunne delta i spill som krever at man kan ta rollen til flere andre samtidig (Macionis & Plummer, 2002). Spill involverer flere barn og kjennetegnes ved at de har regler som fungerer som en slags forventning til deltakerne i spillet. Dersom et barn ikke har utviklet denne sosiale erfaringen, vil barnet ikke ha evnen til å delta i spill. Komplekse spill inneholder regler og krever også at barnet må forholde seg til både reglene og til mange andre deltakere. Komplekse spill kan forstås som inngangsporten til et voksent samfunn fordi spillene lærer barnet å følge regler samtidig som de må forholde seg til andre (Nafstad, 1996).

Siste steg i prosessen for å utvikle et selv er evnen til å se seg selv og sin virksomhet fra et allment perspektiv. Dette perspektivet kaller Mead "den generaliserte andre" (Nafstad, 1996). Den generaliserte andre representerer de utstrakte kulturelle normer og verdier vi bruker som referanse når vi evaluerer oss selv (Macionis & Plummer, 2002). Vi har via komplekse spill lært oss å følge reglene og samhandle med andre mennesker.

Meads ide er at den menneskelige selvbevissthet (Mind) gjør det mulig for ethvert menneske å si at "jeg er meg". Denne muligheten oppstår fordi jeg som person kommuniserer med andre mennesker. "Jeg er et menneskelig individ fordi jeg står i et kommunikativt forhold til andre mennesker" (Nafstad, 1996, s. 441). Strukturen til det komplette Selv er derfor en gjenspeiling av den totale sosiale prosessen (Mead, 1934) Sammensetning og organisering av enhver sosial gruppe vil dermed være identisk med sammensetning og organisering av hvilket som helst av de Selv som oppstår innen de sosiale prosessene de deltar i (Mead, 1934). Enkeltindividet må dermed forstås ut fra de sosiale

gruppene vedkommende deltar i. ”Vi er det vi gjør, og det vi gjør, gjør vi innenfor et kommuniserende fellesskap” (Nafstad, 1996, s. 441).

Menneskelig samhandling har det særtrekket at hvert enkelt individ har gjort hele gruppens holdninger til en integrert del av sin egen personlighet. “Selve det å være et menneskelig individ er uløselig knyttet til denne evnen til å identifisere seg med ”de andre” og til å betrakte seg selv fra de andres perspektiv” (Nafstad, 1996, s. 443). Dermed dannes Selvet ved at den sosiale kommunikasjonsprosessen blir internalisert inn i individets bevissthet. Selvets struktur blir dermed et bilde av kommunikasjonsprosessen, samtidig som det blir Selvets måte å forholde seg til kommunikasjonsprosessen på. Enkeltindividet må dermed forstås ut fra de sosiale gruppene vedkommende deltar i. Det betyr at summen av en persons Selv, i bunn og grunn er summen av personens sosiale erfaringer, samt de sosiale arenaer hvor erfaringene er høstet (Mead, 1934).

3.3.3 Selvet – en enhet av jeg og meg

Selvet opptrer i mange ulike kontekster, og vi agerer forskjellig i ulike kontekster. Vi bruker ulike deler av oss selv, alt avhengig av hvilken kontekst vi befinner oss i. “Det er den sosiale prosessen i seg selv som er ansvarlig for fremveksten av Selvet; det er ikke der som et Selv skilt fra denne formen for erfaring” (Mead, 1934, s. 142) [egen oversettelse]. Vi opererer altså som en person, men i mange ulike kontekster. I følge Mead oppstår det derfor to ulike Selv, “Meg” og “Jeg” (Mead, 1934).

Jeg’et er den del av Selvet som er spontan, uorganisert og kreativ, og som representerer det individuelle, personlige og genuine. Meads begrep Jeg’et omfatter på mange måter det vi forbinder med små barn. Samfunnets sosiale normer er langt fra integrert.

Meg’et omfatter det som man litt enkelt kan forklare som “det ferdig sosialiserte mennesket” og representerer individets oppfatning av samfunnets sosiale normer. Meg-delen av Selvet evner å se seg selv med andres øyne og forstå hvilke forventninger andre har til en. Meg’et representerer slik sett det Mead kaller “den generaliserte andre”. I følge Nafstad er det som

et Meg at man identifiserer sin plass eller rolle i sosiale situasjoner. Dette henger sammen med vår evne til å se seg selv med andres øyne og forstå andres forventninger. Dermed kan man si at det er Meg-delen av Selvet som gjør oss i stand til å lese og forstå sosiale situasjoner, og planlegge vår egen atferd i henhold til de forventninger som er knyttet til den.

Summen av Jeg'et og Meg'et er altså det som Mead definerer som Selvet, og utviklingen og dannelsen av det er sosialt; "Essensen av Selvet [...] er kognitiv; det ligger i de internaliserte samtaler av gester som konstituerer tenkning, eller i form av pågående tanker og refleksjoner. Og derfor er Selvets opprinnelse og fundament, på samme måte som for tenkning, sosial" (Mead, 1934, s. 173) [egen oversettelse].

3.4 Goffmann og hverdagssituasjoner

Goffman skriver i forordet til "Vårt rollespill til daglig" at han har et ønske om at boken skal fungere som en slags håndbok i det å analysere hvilken som helst samfunnsstruktur. Hans hovedanliggende er å se på hvordan personer i normale hverdagssituasjoner fremstiller seg selv og sin aktivitet for andre, og hvordan de styrer og kontrollerer de inntrykk andre danner seg. Vel så viktig er de aktiviteter den handlende kan og ikke kan utføre så lenge han eller hun er i gang med sin opptreden (Goffman, 1992 (1959)).

Ifølge Aakvaag er Goffmans prosjekt å analysere og begrepssette alle de metoder, regler og strategier aktører tar i bruk når de "i fellesskap konstruerer meningsfulle og ordnede situasjoner" (Aakvaag, 2008, s. 72). Det Goffman forsøker å beskrive i sine teorier om menneskers hverdagslige mikroritualer er de bakenforliggende prosesser som regulerer menneskers atferd overfor hverandre i ulike sosiale situasjoner.

Jeg har videre valgt å dele inn en del av Goffmans mest kjente begreper i underkapitler. Alle begrepene henger i utgangspunktet sammen, og omhandler ulike deler av de sosiale situasjoner som Goffman søker å beskrive. For å klare å skille begrepene fra hverandre, og

for å klare og belyse de ulike del-prosessene som Goffman beskriver, har jeg valgt å presentere de en etter en.

3.4.1 Interaksjon

Siden Goffmans hovedprosjekt er å forklare de bakenforliggende prosesser som foregår når mennesker møter hverandre i ulike kontekster er det viktig å få på plass hans forståelse av begrepet interaksjon;

I denne bok kan interaksjon (dvs. interaksjon ansikt til ansikt) stort defineres som den gjensidige innflytelse personer har på andres handlinger når de befinner seg i deres umiddelbare fysiske nærvær. En interaksjon kan defineres som all den interaksjon som finner sted ved hver bestemt anledning når en gruppe personer befinner seg samlet i en tid (Goffman, 1992 (1959), s. 22)

Goffman beskriver altså møter som finner sted ansikt til ansikt. Vi møter et eller flere andre mennesker i en gitt sosial situasjon og vi presenterer oss for hverandre både bevisst og ubevisst. Dette fører til at motparten danner seg et inntrykk av oss, på samme måte som vi danner oss et inntrykk av dem. Interaksjonen, samhandlingen preges både av hvilken sosial situasjon vi befinner oss i og hva våre roller i situasjonen er. Hans tankearbeid ble forfattet i en helt annen tid enn den vi lever i nå. De samhandlingsprosessene som blir beskrevet i denne oppgaven skjer ikke ansikt til ansikt. Allikevel kan Goffmans begreper og teorier benyttes for å belyse dagens mer digitaliserte samhandlinger. Dette vil jeg komme nærmere tilbake til.

3.4.2 Dramaturgisk selvpresentasjon

Goffman bruker altså begrepet Selvpresentasjon til å belyse hverdagssituasjon ved hjelp av begreper og metaforer fra teaterverdenen. Han tenker seg individer involvert i sosiale situasjoner som aktører som opptrer og spiller roller for hverandre på en scene. Målet for hver enkelt aktør er å avgi et bestemt inntrykk overfor sine omgivelser og publikum. Motsatt har de andre involverte parter i samhandlingen det samme mål, og dermed er “skuespillet” i gang. Det er viktig å umiddelbart presisere at Goffman ikke er opptatt av selve skuespillerprestasjonene. Det er den enkeltes iscenesettelsen av seg selv, samtidig med understøttelsen av andres iscenesettelse som er av betydning. “En av grunnpremissene for Goffmans dramaturgi er at vi skiftevis agerer som henholdsvis opptredenende og publikum” (Jacobsen & Kristiansen, 2002, s. 90). Som enkeltindivid, eller aktør om du vil, spiller vi ut den delen av oss selv som vi ønsker å fremvise i den aktuelle situasjon, og de som vi samhandler med gjør nøyaktig det samme overfor oss. Denne pågående prosesen kalles altså for inntrykkshåndtering, som jeg vil komme nærmere inn på under neste kapittel.

Kort sagt kan man si at selvpresentasjon viser til menneskers prosesser med å kontrollere hvordan man blir oppfattet av andre (Leary, 1995). Begrepet tar altså utgangspunkt i den enkeltes fremstilling av seg selv, og hvordan hun eller han hele tiden jobber for å opprettholde eller rette opp det inntrykk vedkommende ønsker at en motpart skal ha av en. Dette er et arbeid som involverer flere prosesser, og stiller ulike krav. I følge Goffman skjer dette nærmest ubevisst, og han hevder derfor at menneskers selvpresentasjon er øyeblikkelig.

3.4.3 Frontstage og backstage

Med sin bruk av referanser fra teaterverdenen innfører Goffman et skille mellom frontstage og backstage. Frontstage henviser til scenen hvor forestillingen pågår. Her prøver den enkelte å fremstille seg selv på en bestemt måte, og det er altså her selvpresentasjonen foregår. Dette gjenspeiler typisk alle former for sosiale situasjoner. I møter med andre mennesker ønsker man som tidligere nevnt å fremstå på en bestemt måte slik at man evner å formidle seg selv best mulig. Ifølge Goffman iscenesetter man seg selv.

Backstage referer til de forberedelser som foregår bak scenen før aktører går på og iscenesetter seg selv. Ser man for seg Goffmans teaterscene er det ikke vanskelig å tenke seg en skuespiller som står bak scenen og gjør de nødvendige forberedelser før hun eller han skal ut på scenen. Alt må være i orden før fremføringen starter, og skuespilleren eller aktøren har her mulighet til å forberede seg på den selvpresentasjon som skal foregå frontstage. I følge Miller kan backstage-forberedelser bidra til en effektiv frontstage-presentasjon (Miller, 1995). Et annet viktig moment er at de normer og regler som gjelder for frontstage-opptredener ikke er gyldige i samme grad i en backstage-opptreden. “Her kan den opptredende slappe av, gi slipp på fasaden, la være å si sine replikkerer, falle ut av rollen” (Goffman, 1992 (1959), s. 97).

“Av hensyn til forestillingens troverdighet er det viktig å holde frontstage og backstage adskilt” (Aakvaag, 2008, s. 75). Siden backstage-opptreden er mye mer avslappet og i mindre grad knyttet til normer vil typisk backstage-oppførsel nærmest kunne virke støtende i en frontstage situasjon. Motsatt kan man si at frontstage oppførsel vil kunne virke “overlegen” og “overdreven” i en backstage-situasjonen. Med Goffmans egne ord; “Bak kulissene kan man altså stort sett tillate seg en adferd som lett kunne oppfattes som et tegn på fortrolighet og ringeakt for de andre tilstedeværende, mens adferd i fasade-området må være uten slike støtende innslag” (Goffman, 1992 (1959), s. 108).

Når man samhandler med andre mennesker er det viktig å være klar over om man befinner seg i en frontstage- eller backstagesituasjon, fordi det vil være avgjørende for hva slags type atferd som er akseptabel og ikke.

3.4.4 Inntrykkshåndtering

Som nevnt handler inntrykkshåndtering om den pågående prosessen med å kontrollere hvordan man blir oppfattet av andre. Dette skjer i øyeblikket, raskt og nærmest ubevisst i en pågående samhandling mellom en eller flere involverte.

Leary omtaler inntrykkshåndtering som en komplisert psykologisk prosess hvor misforståelser kan oppstå. Han ser på prosessen som tredelt; 1) individet vurderer det inntrykket han eller hun ønsker å formidle i en gitt situasjon, 2) han eller hun må justere sin atferd for å opprettholde det ønskede inntrykket, og 3) vurdere i hvilken grad andre har dannet seg det inntrykket vedkommende hadde til hensikt å uttrykke (Leary, 1995). I og med at alt dreier seg om ikke-uttalte inntrykk som skapes øyeblikkelig i en “der og da” situasjon er det ikke vanskelig å forstå at misforståelse kan oppstå. Er man litt trøtt eller sliten kan man fort misforstå en annens intensjoner. Språkproblemer eller ulik kulturell bakgrunn kan også føre til at en sosial situasjon bryter sammen.

Individer danner som nevnt inntrykk av andre veldig fort i ansikt-til-ansikt samhandlinger. I en innledende “bli kjent” samtale kan en person i løpet av bare tre minutter ha dannet seg et inntrykk av en person (Sunnafrank & Ramirez, 2004). Dette inntrykket vil være førende for den videre dialogen. Inntrykket som dannes legger også føringer for hvorvidt man ønsker å forfølge eller opprettholde en relasjon til vedkommende (Sunnafrank, 1986).

Nettopp dette er et av Goffmans hovedpoenger; at enhver person som deltar i en gitt sosial samhandling har et ønske om å inngi et bestemt inntrykk på de tilstedeværende. Vedkommende vil at de andre skal få et bestemt inntrykk av ham eller henne. Uansett hvilken bakenforliggende hensikt vedkommende har, vil det ifølge Goffman være i personens interesse å kontrollere den måten de andre oppfatter vedkommende på, og dermed hvordan de andre behandler ham eller henne. Noe av årsaken til dette behovet for å forsøke og kontrollere andres oppfattelse av oss har vel å gjøre med at vi i utgangspunktet ikke har noen mulighet til å styre hvilke slutninger og konklusjoner andre mennesker gjør seg opp om en. Det beste alternativet er dermed å oppføre seg på en måte som man selv oppfatter som i henhold til vedtatte normer, i håp om å bli oppfattet som en akseptabel person. Hvis vi aldri bryr oss om hva andre sier eller tenker om oss, ville vi jo bare oppført oss fullstendig uavhengig av hvilken kontekst vi befant oss i. Det er det jo for så vidt en del mennesker som gjør, og konsekvensen, i alle fall for noen av dem, er at de antageligvis opplever visse former for sanksjoner fra de øvrige deltakerne i den sosiale situasjonen. Disse sanksjonene kan være å fryse ut vedkommende eller å stigmatisere han eller henne på en slik måte at vedkommende ikke lenger opplever seg selv som en del av den sosiale gruppen.

3.4.5 Bevisste og ubevisste inntrykk

Goffman slår fast at en persons evne til å uttrykke seg og til å gjøre inntrykk på andre, bygger på to helt forskjellige former for tegn; (1) Det uttrykk personen gir (gives), og (2) det uttrykket personen avgir (gives off). Den første typen uttrykk omfatter verbale eller andre symboler, som personen åpent benytter seg av for å kommunisere eller formidle et budskap til andre. I følge Goffman er det dette vi forstår med kommunikasjon i tradisjonell forstand. Den andre typen uttrykk er av en helt annen karakter. Det dreier seg om de uttrykk som personen uungåelig og ubevisst sender fra seg, men som oppfattes av tilskuerne som karakteristisk for den handlende. (Jacobsen & Kristiansen, 2002). Som tilskuer går man nemlig ut fra at oppfattede uttrykk bevisst blir avsendt. Det er ikke nødvendigvis slik. Miller gir en beskrivelse av de samme begrepene, og beskriver uttrykk som personen gir som noe som individet bevisst formidler, mens uttrykk som individet avgir beskrives som noe som individet ubevisst formidler (Miller, 1995).

Dette kan dermed tolkes dithen at når vi samhandler med andre mennesker vil de vi samhandler med danne seg en oppfatning av oss basert på både de inntrykk vi bevisst ønsker og formidle, men også på de inntrykk vi ubevisst formidler. Står man for eksempel foran en forsamling og skal holde en presentasjon har man jo gjerne et ønske om å fremstå som troverdig. Står man hele tiden å drar seg i håret eller lignende, og stotrer seg igjennom presentasjonen kan det tenkes at man ikke lykkes helt i å fremstå som troverdig. Et lignende og mer moderne eksempel kan for eksempel være dersom man skal kommunisere via e-post med noen i en profesjonell sammenheng. Da har man et ønske om å fremstå som nettopp profesjonell. Dersom e-posten du sender fra deg er full av skrivefeil vil dette selvpresentasjonsprosjektet antageligvis ikke være spesielt vellykket.

3.4.6 Samhandlingsordenen (Interaction order)

Goffman ser på sosiale møter som et eget virkelighetsområde, som befinner seg mellom enkeltaktørene på den ene siden og mer omfattende strukturer på den andre siden. Dette virkelighetsområdet kalles sosiale situasjoner (Aakvaag, 2008). Det er kombinasjonen av

aktør og kontekst som skaper samhandlingen, og det er nettopp den kombinasjonen som er interessant å analysere.

Samhandlingsordenen kan inndeles i tre faser. Alle sosiale situasjoner må først åpnes. De involverte parter indikerer overfor hverandre at kontakt ønskes. Går man for eksempel forbi en bekjent på gaten gjøres dette ved å se rett på vedkommende og hilse. Motsatt later man som om man ikke har sett vedkommende og går forbi. Da åpnes ingen samhandling. Deretter skal den sosiale situasjonen gjennomføres. Gjennomføringen avhenger av at de involverte parter har en felles definisjon av situasjonen. Dette for at partene skal oppleve samhandlingssekvensen som meningsfull og ordnet. To mennesker som møter hverandre i en sosial, privat sammenheng vil oppføre seg annerledes overfor hverandre enn om de samme menneskene møtte hverandre i en profesjonell sammenheng. Derfor må mennesker som møter hverandre ta standpunkt til hva slags situasjon de står overfor, hvilke roller de har overfor hverandre i den konkrete situasjonen og hvilke forventninger de skal ha til hverandre der og da. En felles forståelse og definisjon av situasjonen de står overfor fungerer dermed som et lim som binder samhandlingsordenen sammen. Barth definerer i forordet til "Vårt rollespill til daglig" situasjonsdefinisjonen slik; "(..) når vi samhandler trenger vi å etablere en forståelse av hva slags anledning det er, og hvilken sektor av vår person vi, og de andre deltagerne, skal spille ut" (Goffman, 1992 (1959), s. 8). Han skriver videre at situasjonsdefinisjonen dermed fungerer som et tolknings skjema for hva som skjer, og gir retningslinjer for hva som sømmer seg i den konkrete situasjonen.

Goffman refererte til dette limet som ramme (frame), og fastlo at uten en slik ramme vil enhver sosial samhandling falle fra hverandre. Dette vil jeg komme nærmere tilbake til. Når rammen er etablert og man har en felles forståelse av situasjonen vil samhandlingen fungere på en god måte. Avslutningsvis må man på et eller annet vis avrunde den sosiale samhandlingen. Dette kan gjøres på flere ulike måter som for eksempel å se på klokken og si "nei, har du sett hvor mye klokken er", eller på annet vis uttrykke at nå er samværet over og at man må videre. Selv om man ikke har en avtale eller dårlig tid, kan man gi uttrykk for at man har det, slik at motparten ikke opplever at man ikke ønsker å snakke med vedkommende lenger. Som Aakvaag beskriver; "Lukking er en potensiell sårbar situasjon hvor det er særlig lett å krenke andre. Det er derfor viktig at lukking gjøres på en taktfull måte" (Aakvaag,

2008, ss. 72-73). Denne taktfullheten leder oss over på begrepsparet hensynsfullhet og fremtreden, som jeg straks vil komme inn på.

Jenkins henviser til Goffman og påpeker at sosial samhandling også tar tid. Han understreker at jo lenger tid samhandlingen tar og jo mer etablert over tid og gjentatt en samhandlende relasjon blir, jo mer informasjon om hverandre blir delt mellom de involverte deltakerne. Dette igjen kompliserer inntrykkshåndteringsprosessen (Jenkins, 2010). Dette kan tolkes dithen at jo mer mennesker vet om hverandre, jo mer nyansert blir deres oppfatning av hverandre.

Samhandlingsordenen består altså av flere faser, og i våre møter med andre mennesker må vi være oppmerksom i alle de ulike fasene og håndtere de på best mulig måte. I tillegg spiller tiden vi bruker på hverandre i en samhandlingssituasjon en avgjørende rolle for hvordan vi oppfatter hverandre.

3.4.7 Hensynsfullhet og fremtreden

Goffman benytter begrepsparet *deference* og *demeanour* for å forklare det felles ansvaret som ligger på individer i en samhandlingssituasjon. Det handler om å gi og motta respekt i sosiale situasjoner.

Deference kan på norsk oversettes med hensynsfullhet, mens begrepet *demeanour* oversettes med fremtreden (Aakvaag, 2008). Deference kan også oversettes med aktelse, respekt og ærbødighet, og innebærer at vi i samhandling med andre bidrar til at de vi samhandler med fremstår som respektable individer.

Demeanour kan også oversettes med opptreden, oppførsel og adferd og viser til våre bestrebelses etter å fremstå som pålitelige og respektable personer overfor andre. Sosiale situasjoner krever altså at de involverte parter behandler hverandre med en gjensidig form for respekt, slik at situasjonen ikke bryter sammen.

3.4.8 Ramme (Frames)

I forordet til Goffmans bok "Frame Analysis" skisserer Bennet M. Berger følgende definisjon av Goffmans Frame;

Rammen (..) refererer til den uungåelige relasjonelle dimensjonen ved mening. En ramme, i denne sammenheng, er kun en enkel håndgripelig metafor for hva andre sosiologer har forsøkt å beskrive med ord som 'bakgrunn', 'setting', 'kontekst' eller en formulering som "i forhold til" (Berger, 1974) [egen oversettelse].

Ifølge Berger søker alle disse ulike begrepene å formidle at den samhandling som foregår mellom mennesker som regel er styrt av noen normer, og at disse normene vil variere fra situasjon til situasjon. Det er derfor viktig å vite hva slags situasjon du befinner deg i for å vite hvordan du skal oppføre deg.

Leary beskriver hvordan normene for et bryllup og en begravelse er helt ulike, men allikevel finner sted i en og samme kirke. Det kan være akkurat de samme menneskene som er tilstede i både bryllupet og begravelsen, men det er forventet at man i et bryllup er smilende og glad, mens man i en begravelse i alle fall forholder seg nøytral og helst litt trist (Leary, 1995). Det er altså rammen rundt hendelsen som legger føringen for hvordan man skal oppføre seg.

Goffman referer altså til dette som Frames. På norsk vil vi omtale hans begrep som Ramme. Uansett vil nok det mer kjente begrepet kontekst være til hjelp for å forstå hva dette dreier seg om. Ulike situasjoner legger som sagt ulike føringer for hva som er akseptabel oppførsel og ikke. Vi må forstå Rammen rundt situasjonen vi befinner oss i for å vite hvordan vi skal oppføre oss.

3.5 Identitet

Når vi snakker om ungdom og selvpresentasjon og ungdommers tilbakemelding til hverandre er det nærmest ikke til å unngå å snakke om identitet.

Hoem og Schwebs omtaler selvpresentasjon i en digital kontekst som Selvfremstilling og hevder at begrepet kan ses i lys av konstruksjonen av identitet. "Identiteten former i en vekselvirkning mellom sosiale, kulturelle og individuelle faktorer og er et resultat av både sosiale sammenhenger og det enestående ved personen (Hoem & Schwebs, 2008, s. 104).

Østerud og Arnseth skiller mellom tre ulike former for identitet; personlig, sosial og kulturell identitet. Personlig identitet knyttes til psykoanalysen og betegner et individs utvikling i forhold til etablering av stabil, psykisk struktur. Kulturell identitet knyttes til teorier om livsstil og omhandler sosiale grupperes verdier og holdninger. Sosial identitet knyttes til rolleteorier utviklet av Mead og Goffman, og må sies å være den form for identitet som er av relevant betydning i denne sammenheng. Alle har vi ulike roller i ulike sosiale situasjoner. Selv er jeg både mor, kone, student og venninne. Det innebærer at jeg "bruker" ulike deler av meg selv i min samhandling med andre. Begrepet rolle innebærer dermed "..den atferd man forventer hos den som innehar en bestemt posisjon i samfunnet" (Østerud & Arnseth, 2008, s. 42). Alle mennesker har altså ulike roller og til disse rollene er det knyttet ulike normer. En type atferd kan være godtatt i en sosial situasjon, men ikke i en annen. Disse ulike normene og reglene må tilegnes av hvert enkelt individ. "Et individs sosiale identitet dreier seg til syvende og sist om evnen til å tolke og reagere hensiktsmessig på sosiale signaler, symboler og handlinger, etter hvert som situasjoner og kontekster skifter" (Østerud & Arnseth, 2008, s. 43)

Begrepet identitet knyttet til tilstedeværelse på nettet kunne vært en masteroppgave i seg selv. Jeg vil ikke utdype temaet nærmere, men har altså med en kort beskrivelse fordi begrepene Identitet og Selvet på mange måter overlapper hverandre i bruk og betydning. Hovedfokus for denne oppgaven er begrepet Selv, men for mange vil det nok i denne sammenheng lett kunne forstås som Identitet.

4. Digital selvpresentasjon

Som tidligere nevnt hevder altså Goffman at vi danner oss inntrykk av andre mennesker som vi treffer ansikt-til-ansikt. Dette gjør vi for å avgjøre hvorvidt vedkommende er en person vi føler det er verdt å søke eller opprettholde en relasjon til. Denne inntrykksdannelsen skjer svært raskt i ansikt-til-ansikt situasjoner. Men hva skjer når vi skal danne oss et inntrykk av et menneske ut i ifra noen få profilelementer på en nettside? Er det i det hele tatt mulig å få et ordentlig inntrykk av et annet menneske ved kun å forholde seg til et bilde, et navn og kanskje noen få punkter om interesserefelter?

Hoem og Schwebs omtaler selvpresentasjon i en digital kontekst som Selvfremstilling, og sier at fenomenet omhandler måter vi ønsker å fremtre på. “Å markere seg som et unikt individ – subjektivering – er et behov som bunner i et grunnleggende ønske om å bli sett” (Hoem & Schwebs, 2008, s. 99). Begrepet Selvfremstilling tydeliggjør muligens hva man gjør når man presenterer seg digitalt overfor andre. Jeg velger å bruke begge begrepene om hverandre all den tid de omhandler samme fenomen.

Mye forskning er gjort på fenomenet sosiale nettverk, og jeg vil i dette kapittelet gjøre rede for en del ny forskning og dermed sette Goffmans begrep Selvpresentasjon inn i en digital kontekst. I så måte vil dette kapittelet danne det teoretiske grunnlaget for min ene problemstilling;

Hvordan kan Goffmans begrep om Selvpresentasjon bidra til å generere kunnskap om selvfremstilling og identitetskonstruksjon i en digital kontekst?

4.1 Skille mellom digital og ansikt-til-ansikt kommunikasjon

Når vi møter andre mennesker ansikt-til-ansikt danner vi altså svært raskt et inntrykk av den andre. Som tidligere nevnt vil man i løpet av kun tre minutter kunne ha gjort seg opp en mening om en annen person, og du vil dermed avgjøre om dette er en person du ønsker å

samhandle videre med, eller ikke. De aller fleste er klar over dette, sannsynligvis fordi man selv er ganske rask til å danne inntrykk av andre. Dermed vil man alltid ha et behov og ønske for å fremstille seg på en mest mulig gunstig måte, og også dempe enkelte karakteristika som ikke er fullt så flatterende. De samme mekanismer er også til stede i forhold til digital selvpresentasjon, men noen forskjeller er det.

Online selvpresentasjon er mye mer formbar og avhengig av selvsensur enn ansikt-til-ansikt selvpresentasjon. Dette skyldes i stor grad at digital kommunikasjon for det meste er asynkron av natur. Det vil si at man svarer ikke tilbake i samme øyeblikk som en person henvender seg til deg. Fysiske møter mellom mennesker er synkrone av natur, altså øyeblikkelige (Dysthe, 2001). Et digitalt eksempel på synkron kommunikasjon kan være chat eller videosamtaler som Skype. Ved digital, asynkron kommunikasjon får man ikke tilgang til all den ikke-verbale informasjon man får ved å lese andres ansiktsuttrykk, mimikk, med mer. Kommunikasjon i en digital kontekst understreker verbale og lingvistiske uttrykk, og disse blir dermed mer endimensjonale fordi de ikke kan underbygges av ansiktsmimikk (Lampe, Ellison, & Steinfield, 2007). I følge Miller er det derfor nødvendig å etablere hvordan digital kommunikasjon skiller seg fra ansikt-til-ansikt-samhandling. Digital kommunikasjon er som nevnt asynkron, men kan i tillegg være både en-til-mange, en-til-hvem som helst eller en-til-en (Miller, 1995).

Strengt tatt kan man si at digital kommunikasjon ikke samsvarer med Goffmans vilkår for hva som kan defineres som samhandling. Goffmans teori om inntrykkshåndtering og samhandling ble formulert i en annen tid og tok utgangspunkt i ansikt-til-ansikt samhandlinger. Teksttyper distribuert av ulike former for nettsider har dog til hensikt å bli lest av andre. De inviterer ofte til kommentarer, kan være interaktive på ulike måter og har nesten alltid en mulighet for kontakt med avsender. Dermed kan man argumentere for at digital kommunikasjon er del av et interaktivt system, selv om det er mer restriktivt enn det Goffman beskriver (Miller, 1995). Goffman selv åpner opp for at man kan benytte hans begreper og teorier i forhold til sosiale møter som ikke finner sted ansikt-til-ansikt. I sin beskrivelse av sosiale situasjoner i "The Interaction Order" skriver han i parentes at telefonsamtaler og brevskrivning representerer reduserte versjoner av sosiale situasjoner (Goffman, 1983).

4.2 Det digitale Selvet

Det er Selvet vårt som presenteres i vår samhandling med andre. Når vi er sosiale på nettet med andre mennesker skjer dette på en noe annen måte enn ved fysiske møter. I følge Zhao kan det digitale Selvet som tenåringer tilegner seg via ikke-fysisk samhandling på nettet, beskrives ut fra fire egenskaper; introvert orientering, narrativ av natur, tilbaketrekkende og mangfoldig (Zhao, 2005).

4.2.1 Introvert orientering

Det digitale Selvet er i følge Zhao mer orientert mot ens indre verden, og ikke de ytre sosiale faktorer som høyde, vekt, klær og så videre som vektlegges i større grad i fysisk samhandling. Ved en digital presentasjon av seg selv kan man velge å vise et korrekt bilde av seg selv, men man har også mulighet til å “gjemme seg” bak et bilde av en artist, tegneseriefigur eller lignende. Da er det ikke de ytre faktorer av ens selv som står i fokus, men mer de egenskaper som vedkommende selv velger å fremstille. Måten man kommuniserer på blir i større grad en presentasjon av ens Selv.

Når man kommuniserer og samhandler med andre mennesker i en digital sammenheng er det vanskelig å se for seg hvilken kontekst man befinner seg i, og eventuelt hvem andre som kan være vitne til den aktuelle interaksjonen. En manglende opplevelse av kontekst kan virke forvirrende for noen og man kan som deltager i et sosialt nettverk få en fornemmelse av at det ikke er andre tilstede. Dermed er faren for å avsløre eller fortelle for mye om seg selv tilstede. Samtidig kan det for mange ungdommer være vanskelig å skulle betro seg til venner i det fysiske nærmiljøet fordi det kan oppleves som sårbart. Dermed kan det være lettere å kunne betro seg til en ansiktsløs, anonym person. Selv om du velger å være ekstremt selvavslørende har vedkommende du har betrodd deg til likevel ikke tilgang til din fysiske verden. Dermed kan ungdommer ha mang en god digital samtale hvor de får uttrykt følelser og tanker som de kanskje ellers ikke ville kunne ha uttrykt. Det er vel nettopp dette mange foreldre er redd for, og en av grunnene til at nettvettregler er utarbeidet. Faren er selvfølgelig

at den 14 år gamle gutten du tror du betror deg til, slett ikke er den han begir seg ut for å være. Spørsmålet er da om hvorvidt dette representerer noen reell fare eller ikke. Dersom dette er en ungdom som trenger å bli hørt, og ikke har noe annet talerør enn denne velinformerte andre, og de aldri fysisk møter hverandre – representerer det da noen fare? Så lenge de aldri fysisk møtes, og deres eneste samhandling er de digitale samtalene over nettet behøver faktisk ikke denne type digital samhandling med fremmede å være veldig farlig. Jeg mener selvfølgelig på ingen måte at alle ungdommer fritt og uhemmet skal snakke med alle og enhver på nettet. Poenget som Zhao søker å belyse er at alle former for samhandling med fremmede på nettet ikke nødvendigvis trenger å være veldig farlig. Snarere tvert i mot kan de representere et nødvendig pustehull og frihetsrom for ungdommer. Noen ganger kan det være godt å betro seg til noen som ikke har tilgang til din fysiske verden. Noen ganger trenger man bare å bli hørt. Digital samhandling med andre mennesker kan dermed være en “ufarlig” måte for ungdommer å få satt ord på sine innerste tanker og følelser som de muligens ikke hadde fått utløp for i en ansikt-til-ansikt situasjon.

4.2.2 Narrativ av natur

Ansikt-til-ansikt møter gjør at vi i svært liten grad rekker å reflektere mye over hvem vi er akkurat der og da. De aller fleste har et reflektert forhold til hva vi iklær oss, hva slags hårfrisyrer vi har og så videre. Men dette er allikevel relativt automatiserte prosesser. Når vi skal begynne å beskrive oss selv i et sosialt nettverk, presentere oss for fremmede mennesker, så krever det plutselig en helt annen form for selvrefleksjon enn før. “I prosessen med å berette til andre hvem vi er og hva vi gjør, begynner det digitale selvet å ta form” (Zhao, 2005, s. 397). Noe av det samme snakker Jenny Sunden om når hun skriver at vi på nettet skriver oss til eksistens, “we write oneself into being” (Sundén, 2003).

Et annet poeng i forbindelse med det narrative elementet ved det digitale Selvet er at man kan velge seg et nickname/screenname når man begir seg ut i den digitale, sosiale arena. Ungdommer kan velge å bruke flere ulike slike alias på nettet, og får dermed prøvd ut og eksperimentert med ulike versjoner av selvet. Turkle beskriver dette som “å sykle gjennom

ulike versjoner av identiteter og selv” (Turkle, 1995). I sosiale medier som for eksempel Facebook hvor man opptrer med fullt navn og bilde, krever selvframstillingen at man i større grad reflekterer over hva man presenterer og ikke. Man presenterer seg for andre i fysiske møter også, men da er presentasjonen mer umiddelbar og innebærer også andre elementer som nonverbale uttrykk og så videre. Når man skal presentere seg på en profilside må man i større grad reflektere over hva man opplever som en korrekt og beskrivende presentasjon av seg selv. I følge Zhao fungerer Profilsidene nærmest som et slags autobiografisk narrativ, og bidrar til at ungdommene kan tilegne seg et stabilt og meningsfylt digitalt selv.

4.2.3 Tilbaketrekkende

Det digitale Selvet gjør at et individ som tidligere nevnt kan teste ut ulike identiteter, navn og selv på nettet. Dersom den enkelte av ulike grunner opplever at et av disse ikke fungerer, kan man enten slutte å bruke denne identiteten eller endre på den. Det blir som tidligere nevnt en eksperimentering med ulike versjoner av selvet. Et ubehagelig kallenavn i skolegården er vanskelig å bli kvitt og kan følge deg resten av livet. Et ubehagelig kallenavn på nettet kan enklere unngås dersom man kun er kjent via et alias. Da kan man enkelt og greit slutte å bruke det aliaset og gå over til et nytt et. Ungdommene kan dermed få prøve ut ulike versjoner av seg selv, og erfare hvilken som fungerer best. Dermed er det enkelt å endre sin digitale tilstedeværelse dersom man opplever at den ikke fungerer. Du mister da selvfølgelig de digitale, sosiale relasjoner du har bygget opp i et sosialt nettverk, men det er allikevel enklere enn for eksempel å måtte fysisk flytte på seg dersom man kommer ut for en lignende erfaring i det virkelige liv.

4.2.4 Mangfoldig

Ifølge Zao gjenspeiler mangfoldighet i Selvet det mangfoldige samfunn som vi i dag er en del av. Tradisjonelle samfunn var mer homogene, og som en konsekvens av dette var menneskers Selv muligens mer homogene tidligere. Dagens moderne samfunnsliv er mer komplekst, og Zao viser til Posters beskrivelse av dagens Selv som “desentrert, spredt og mangfoldiggjort i stadig skiftende omgivelser” (Zhao, 2005). Men er det slik at vi nødvendigvis spiller ut så mange ulike sider av oss selv på internett? Selv om internett oppleves som bestående av et vell av muligheter, så søker de aller fleste av oss frem til det vi er interessert i og luker vekk det vi ikke har noen interesse av. Lampe, Ellison og Steinfield kaller dette for “Sosial kiking” (Lampe, Ellison, & Steinfield, 2006). Man leter etter andre mennesker som kan ha noe felles med deg, og som du kunne tenke deg å bli bedre kjent med både online og offline. Dette vil jeg komme nærmere tilbake til i kapittel 4.7 Vennskap på nett.

I ulike former for sosiale nettverk, chat-programmer og lignende lager vi “vennelister” som viser hvem vi samhandler med. Zhao viser til Putnam som hevder at den virtuelle verden faktisk er mer homogen enn vår virkelige verden, i alle fall i forhold til interesser og tankegang (Zhao, 2005). Siden ungdommer, og voksne også, søker seg frem til andre bekjente eller andre med felles interesser, kan dette medføre at friheten og anonymiteten som internett kan friste med virker nettopp mot sin hensikt fordi ungdommene søker seg til hverandre. Vi søker nødvendigvis ikke etter mennesker som er helt forskjellige fra oss, men kanskje mer etter andre som vi opplever at vi har noe felles med.

En av Zaos viktigste og avsluttende konklusjoner er at internett og sosiale medier representerer en ny sosialiseringsarena som er med på å endre ungdommers overgang til voksenlivet. Han hevder også at digital samtilstedeværelse sannsynligvis har større påvirkningskraft på ungdommer enn på voksne. Dette fordi ungdommer i større grad eksperimenterer med sitt Selv på nettet, mens det for voksne handler det om selvpresentasjon (Zhao, 2005).

4.3 Digital samhandlingsorden

Som nevnt dreier Goffmans samhandlingsorden seg om de sosiale møter vi mennesker har med hverandre. Goffmans anliggende var våre ansikt-til-ansikt interaksjoner med andre, men han var likevel tydelig på at man også kan snakke om samhandlingsordenen i forhold til andre former for kommunikative praksiser. Som tidligere nevnt åpner Goffman selv opp for bruk av begrepet i andre sammenhenger enn kun ansikt-til-ansikt. Men nettopp Goffmans beskrivelse av disse sosiale møtene som reduksjoner av ansikt-til-ansikt samhandlinger, får frem et vesentlig poeng i forhold til digitale, sosiale møter. Disse møtene byr på en helt annet type utfordringer enn hva vi må hankses med i forhold til fysiske møter.

I følge Goffman handler samhandlingsordenen om at alle sosiale møter må åpnes, gjennomføres og lukkes. Spørsmålet er om denne tre-delte prosessen i det hele tatt er mulig all den tid digital kommunikasjon er asynkron, altså ikke øyeblikkelig. I følge danah boyd byr digitale, sosiale møter på en del utfordringer som er forskjellige fra de vi står overfor i ansikt-til-ansikt situasjoner.

4.3.1 Usynlig publikum

Som tidligere nevnt fordrer ansikt-til-ansikt samhandling en felles forståelse av hvilken situasjon man befinner seg i. Goffman referer til dette som frames, på norsk oversatt til rammer. Når man møter hverandre ansikt-til-ansikt er alle involverte parter (stort sett) klar over om det er et formelt møte, eller et møte av mer uformell art. Møter på internett kan knapt kalles møter, fordi alle involverte parter er sjelden er tilstede samtidig, slik som er vanlig i ansikt-til-ansikt møter. En venn, en tilfeldig bekjent eller en jeg overhodet ikke vet hvem er, kan komme inn på min bloggside eller min profilside på Facebook når jeg selv kanskje befinner meg på en fjelltopp milevis unna. Allikevel kan vedkommende lese bloggen min eller Facebooksiden min og gjøre seg opp meninger om hva som står der. Han eller hun kan skape seg et inntrykk av meg. Jeg er fullstendig uvitende om at vedkommende studerer en del av den “digitale meg” der jeg står på fjelltoppen. Vedkommende som er inne

på min side kan finne på å gjengi noe av det som står på min side til et publikum som jeg i utgangspunktet aldri hadde sett for meg skulle kunne lese noe av det som jeg har ytret meg om. Når man skriver noe i en digital sammenheng er det umulig å vite noe om sitt fremtidige publikum.

4.3.2 Privat og offentlig på en og samme gang

Når man skriver noe på bloggen sin, eller på veggen sin i et sosialt nettverk så er det synlig for mange flere enn man er klar over. Noe av poenget med sosiale nettverk er jo å ha venner, og for noen er det et poeng å ha mange venner. Når man skriver noe klarer man rett og slett ikke å se for seg alle de mennesker man er venn med. I tillegg kan det jo tenkes at jeg har skrevet noe veldig dumt eller veldig morsomt på min vegg, og at en venn av meg velger å vise dette til en han eller hun kjenner, men som jeg ikke kjenner. Dermed kan noe som jeg hadde skrevet på min vegg, og som kun var ment for mine venner, bli tilgjengelig for noen som jeg faktisk aldri har møtt.

Dessuten står man overfor utfordringen med sammenfallende kontekster. På Facebook for eksempel er jeg venn med både familiemedlemmer, tidligere arbeidskollegaer og nære og mer perifere venner, og alt jeg skriver på Facebook-veggen min vil være synlig for alle disse. Det gjør at jeg må tenke over hva jeg skriver slik at det vil fungere i forhold til alle ulike grupperinger. Hvis ikke risikerer jeg at misforståelser oppstår, eller at noen reagerer på det jeg skriver fordi de oppfatter det som provoserende eller dumt. Et eksempel på kan være vara-ordføreren i Aure som etter at Stella Mwangi vant den norske finalen i Melodi Grand Prix i 2011 skrev på sin Facebook-side at hun nå skulle kjøpe bongo-trommer og at denne seieren var et tegn på at Norge har åpne asylmottak. Ut fra hennes opprinnelige kommentar utviklet det seg så til en meningsutveksling som fra deltageres side antageligvis var ment humoristisk. På et eller annet vis ble saken plukket opp av tabloidpressen som mente at slike uttalelser fra en vara-ordfører var noe upassende. Selv uttalte den omtalte vara-ordføreren at uttalelsene kun var ment for hennes Facebook-venner, og at de nå var tatt helt ut av sammenhengen. Det var jo de selvfølgelig, men like fullt illustrerer denne saken at man aldri

er helt privat i sosiale nettverk, og at kontekster ikke er like tydelige i en digital sammenheng som i en tilsvarende offline situasjon. Hadde vara-ordførers uttalelser vært del av en muntlig samtale i hennes egen stue i etterkant av Melodi Grand Prix-finalen, hadde de aldri funnet veien til avisenes forsider. Vara-ordføreren var ikke fullstendig klar over sitt publikum, og en kommentar hun skrev i noe hun oppfattet som en privat sammenheng ble dratt ut av denne konteksten og slått opp i dagspressen som rasistisk. Ifølge Boyd og Heer må man anta at alt er offentlig (Boyd & Heer, 2006).

Eksempelet ovenfor illustrerer problematikken med å være privat og offentlig på en og samme gang. Goffman skisseres jo som nevnt skillet mellom frontstage og backstage. Frontstage er den presentasjonen man ønsker å offentliggjøre, og backstage er de forberedelser som ønskes holdt privat. Dermed ser vi at Goffman opprinnelige skille mellom backstage og frontstage kan benyttes også i forhold til problematikken med sammenfallende, digitale kontekster. Ifølge Jenkins er skillet mellom frontstage og backstage, og mellom offentlig og privat alltid relativt, og oppfattelsen av hva som er hva avhenger av både synsvinkel på situasjonen og selve konteksten (Jenkins, 2010). Den tidligere nevnte vara-ordføreren opplevde sin Facebook-profil som en privat kontekst, mens media oppfattet den som offentlig. Ifølge Goffman kan håndtering av relasjonen backstage og frontstage, privat og offentlig frembringe potensielt pinlige situasjoner.

Space2Cre8 er et lukket nettverk som krever at man er elev i en av de skoleklassene som deltar i prosjektet. Dermed er ikke nettverket offentlig i samme grad som for eksempel Facebook. Selv om det ikke er noen foreldre som deltar i Space2Cre8, og det er nok en lykke for mange ungdommer, er det allikevel lærere som er medlemmer og har profiler. Dermed må også ungdommene på Space2Cre8 forholde seg til utfordringen med sammenfallende kontekster, og skillet mellom privat og offentlig.

4.3.3 Vedvarenhet, søkbarhet og kopierbarhet

I motsetning til samhandling som skjer i ansikt-til-ansikt samhandlinger har digital samhandling nærmest evig liv. Boyd og Heer omtaler dette som “digitale spor” (Boyd &

Heer, 2006). Jeg vet som nevnt ingenting om mitt fremtidige publikum når jeg legger ut noe på internett. I tillegg vil det jeg legger ut bli liggendes i lang tid etterpå. Som Turkle uttrykker det; “..the Internet is forever” (Turkle, 2011, s. 169). Mye av min digitale samhandling med andre mennesker blir dermed vedvarende.

Fordi det meste av kommunikasjon på nettet foregår via skriftlig dialog er det dermed svært enkelt å kunne søke seg frem til ulik informasjon på nettet. Et morsomt fall kan filmes med et mobilkamera og legges ut på YouTube. Dermed er fallet tilgjengelig for hvem som måtte ønske å se det, og det er bare å søke seg frem til det når man måtte ønske. Det kan være vanskelig å vite nøyaktig hvor en person befinner seg geografisk til enhver tid. Å finne den samme personens digitale uttrykk kan derimot være mye enklere. Det meste som legges ut på internett kan søkes opp igjen i ettertid.

I tillegg kan kommentarer, bilder eller filmsnutter kopieres og settes inn i nye og andre kontekster enn de opprinnelig var konstruert i. Den opprinnelige meningen bak publikasjonen blir forlatt og får en ny mening i en ny sammenheng. Det er relativt enkelt å kopiere både bilder, tekst og musikk på internett, og spørsmål om opphavsrett blir vanskelig å overholde. Kopierbarhet kan knyttes til begrepet Brikolasje som jeg vil komme nærmere tilbake til

Selv om Space2Cre8 er et lukket nettverk vil ungdommene som deltar like fullt stå overfor utfordringer i forhold til både vedvarenhet, søkbarhet og kopierbarhet. Så lenge de ikke selv sletter informasjon om seg selv, så blir den liggende. Men selv om de sletter et bilde eller annen informasjon om seg selv, kan den samme informasjonen allerede ha blitt kopiert inn i en ny kontekst. Da er informasjonen eller bildet kun et Google-søk unna. Det betyr at man alltid skal tenke nøye over hva man legger ut i ulike sosiale sammenhenger på nettet. Er man rede til å støte på den samme informasjonen om 20 år?

4.4 Digital non-verbal kommunikasjon

Samhandling på nett er som nevnt i det store og hele tekstlig basert. Når vi skal presentere oss selv på nettet “skriver vi oss selv til eksistens” som Sundén uttrykker det (Sundén, 2003).

En viktig del av Goffmans beskrivelser av fysiske møter mellom mennesker handler om de ikke-verbale ansiktsuttrykkene som er en viktig del av selvpresentasjonen og inntrykkshåndteringen. Man kan lese mye ut av andres ansiktsuttrykk. I fysiske møter med andre vil de du samhandler med også tolke dine ansiktsuttrykk og dine kroppslige uttrykk for å danne seg et helhetlig inntrykk av deg. Enkelte er svært gode til å kontrollere sine ansiktsuttrykk, noe uttryket “pokeransikt” spiller på. En god pokerspiller bør ikke avsløre hvor gode kort han eller hun har ved hjelp av ansiktsuttrykk.

Når vi kommuniserer med hverandre på nettet, uavhengig av om det skjer synkront eller asynkront, har vi ikke denne samme muligheten til å lese motpartens ansiktsuttrykk. Vi som kommuniserende har heller ikke muligheten til å underbygge et utsagn med et passende ansiktsuttrykk. Slik sett kan man si at tekstlig, digital kommunikasjon blir noe “fattigere” fordi vi har færre elementer å spille på, og blir tvunget til å uttrykke oss mer presist når vi skal kommunisere. I følge Jenkins har det derfor utviklet seg en hel rekke tekstlige forkortelser for å bøte på nettopp dette (Jenkins, 2010).

Noen av de mest kjente forkortelser er for eksempel LOL som betyr “Laughing out loud” eller også ROFL – “Rolling on (the) floor laughing”. Ved hjelp av denne type forkortelser evner man relativt umiddelbart å skape et bilde hos den man kommuniserer med om hvor mye man ler. Et annet poeng med forkortelser er selvfølgelig også at de er tidsbesparende. Det tar lengre tid å skrive enn å snakke. Ved å bruke forkortelser for eksempel i chat-samtaler kan man få “sagt” mye på relativt kort tid.

I tillegg har bruken av såkalte smileys blitt tatt hyppig i bruk, og ved hjelp av de er det relativt enkelt å uttrykke følelser; ☺ = jeg er glad eller ☹ = jeg er lei meg eller sur. I de fleste chat-programmer følger det med en rekke ulike smileys som kan uttrykke en rekke ulike sinnstemninger. Smileys benyttes flittig i de aller fleste former for digital kommunikasjon og kan altså være en del av en Selvpresentasjon i ens samhandling med andre.

Ikke-verbal ansiktskommunikasjon har således blitt en del av tekstkommunikasjonen. Noe som ligner på en minimal form for ansikt-til-ansikts arbeid har altså utviklet seg selv om man ikke befinner seg fysisk tilstede på en og samme tid (Jenkins, 2010). Dermed kan vi altså kompensere noe for de manglende ikke-verbale ansiktsuttrykkene som er en del av vår fysiske selvpresentasjon. De er dog ikke helt sammenlignbare. Når vi står overfor andre mennesker i en ansikt-til-ansikt samhandling vil våre ansiktsuttrykk kunne avsløre noe vi egentlig ikke hadde tenkt å avsløre. I følge Goffman kan en del av vår ikke-verbale kommunikasjon være uintendert. Det er den ikke i en digital samhandling. Når vi bruker forkortelser og smileys i en digital samhandling er vi nødt til å tenke over hva vi skal skrive før vi faktisk skriver det. Dermed blir våre digitale non-verbale utsagn mer reflektere og bevisste.

4.5 Brikolasje

Brikolasje-begrepet knyttes til den franske antropologen Claude Lévi-Strauss som en metafor for å skille mellom måter å tenke om samfunn på. Hans begreper *l'ingenieur* og *le bricolour* gjenspeiler tankemåter i henholdsvis det tradisjonelle og det moderne samfunn. Ingeniøren går systematisk frem for å løse et problem, og finner frem til de enkeltobjekter som er nødvendige for å løse problemet. Brikoløren omtales mer som en Espen Askeladd som plukker med seg ulike elementer uten helt å vite hva de skal brukes til, men som tenker at de sikkert kan komme til nytte på et eller annet vis. I følge Hoem og Schwebs kan ulike former for personlig publisering ses på som en form for brikolasje-virksomhet (Hoem & Schwebs, 2008). Som tidligere nevnt åpnet MySpace opp for at brukerne fritt kunne endre det grafiske uttrykket på sine personlige MySpace-sider. Brukerne hentet fritt og uhemmet programmeringskoder fra hverandres sider og benyttet de enten som de var, eller tilpasset de til eget behov. Boyd sammenligner disse grafiske uttrykk med ungdommers rom og beskriver de som et "salig kaos" (Boyd d. , 2007).

Denne muligheten til å kunne tilpasse sin personlige profil er også tilstede i Space2Cre8, og ungdommene benytter den i stor grad til å fremstille seg selv med et ønsket uttrykk. Som jeg

vil komme nærmere tilbake til benytter ungdommene bilder av idoler eller tegneseriefigurer for å fremstille eller presentere seg selv. Tradisjonelt sett er tanken om at man “stjeler” eller “låner” andres bilder og tekst sett på som noe moralsk forkastelig og mye at slik type materiell er også underlagt copyright-reguleringer. Når ungdommer skal presentere seg selv for andre på nettet henter de bilder og tekstelementer fritt og uhemmet fra ulike nettsteder og setter det sammen på nye måter. De er brikolører. I følge Hoem og Schwebs utvikles det en form for indre justis i forhold til hvilken type gjenbruk som er akseptabel og ikke. De henviser videre til Mikhail Bakhtin som fremhever at mening oppstår gjennom dialog, og da gjerne i en dialog mellom noe gammelt og nye nytt. Dermed kan man si at ungdommenes gjenbruk av materiell publisert i helt andre kontekster får en ny mening når de publiseres i en ny kontekst (Hoem & Schwebs, 2008)

Hoem skriver i artikkelen “Digital dannelse” at de som evner å behandle store informasjonsmengder, å velge ut hva som er relevant i gitte sammenhenger, samt å omformulere det slik at det også dekker nye behov, det er de som er “vinnerne” i det nye informasjonssamfunnet. Tematikken her er spennende og kunne også dekket en masteroppgave alene. Den understreker den enorme informasjonsmengden som man som nettbruker står overfor, og dermed også de muligheter de gir. Klipp og lim-funksjonaliteten har fått en ny betydning. Jeg vil ikke gå videre inn på dette temaet med å håndtere store informasjonsmengder, men ønsker å trekke frem Brikolør-begrepet fordi jeg ser at det kan belyse ungdommenes praksis når de skal presentere seg selv for hverandre i digitale nettverk. De henter inspirasjon, bilder og uttrykksformer fra hverandre og setter det sammen på en ny måte slik at de får gjort det til sitt eget. De har hele internett å velge fra, og de velger elementer som de opplever på et eller annet vis kan uttrykke noe ved deres identitet.

4.6 Profilen

Profilen er på mange måter det viktigste elementet i et sosialt nettverk. Det er nemlig her hovedpresentasjonen av deg selv foregår. I følge Boyd er det tre nøkkelfaktorer ved sosiale nettverk som er av viktighet; profiler, venner og kommentarer. Boyd sier videre at en profil

ses på som en digital “kropp” hvor individer skriver seg selv til eksistens (boyd d. , 2007). Jeg vil her presentere noen av hovedmomentene ved en Profil-presentasjon. Venner og vennelister vil bli omtalt i et eget punkt.

boyd og Heer hevder at profiler har utviklet seg til å bli “en felles måte for å presentere ens identitet på nettet” (boyd & Heer, 2006, s. 1) [egen oversettelse]. Sosiale nettverk gjør det altså mulig for individer å skape dyptgående profilbeskrivelser av seg selv, for deretter å etablere relasjoner med andre. Relasjonene beskrives som “venner” av det sosiale nettverket (Lampe, Ellison, & Steinfield, 2007). Den beskrivelsen du gir av deg selv i profilen er altså det som er avgjørende for de sosiale kontaktene du oppnår i det sosiale nettverket.

De vanligste profilelementene er å presentere navnet sitt, et eller flere bilder og gjerne en tekstlig beskrivelse av hvem man er. Dette er elementer som fungerer som identitetsmarkører og forteller andre hvem du er. West og Turner definerer en identitetsmarkør som en elektronisk forlengelse av en selv, og sier at en identitetsmarkør er “en utvidelse av Selvet” (West & Turner, 2009, s. 389). Zhao hevder som nevnt at profiler fungerer som et slags autobiografisk narrativ som bidrar til at ungdommer kan tilegne seg et stabilt og meningsfylt Selv.

Forskning antyder at utfylling av profilelementer i sosiale nettverk har en viss sammenheng med antallet venner. Det er ikke snakk om en klar sammenheng, men mer en antydning om at jo mer du er villig til å fortelle om deg selv, jo lettere er det for andre å vite hvem du er og dermed ta kontakt (Lampe, Ellison, & Steinfield, 2007). Det kan synes som om mine informanter deler denne oppfatningen. Dette vil jeg komme nærmere tilbake til i Analysekapittelet.

4.6.1 Brukernavn

Valg av brukernavn avhenger av hva slags sosialt nettverk du er medlem av. På for eksempel Facebook opererer man med fullt navn. Dette er en av grunnene til at Facebook sliter med å få fotfeste i Japan fordi japanere flest synes å trives best med sosiale nettverk hvor man kan

skjule seg bak et konstruert navn (Tabuchi, 2011). Andre sosiale nettverk som for eksempel MySpace åpner opp for muligheten ved å enten benytte seg av et konstruert navn eller fullt navn.

På Space2Cre8 har ungdommene mulighet til å lage seg et konstruert navn. Ingen av mine informanter har valgt å benytte seg av fullt navn. Noen har dog varianter av sitt eget navn, men ingen fremstår med fornavn og etternavn slik man gjør på Facebook.

Valg av et konstruert brukernavn kan for ungdommer være en måte å uttrykke identitet. Som tidligere nevnt hevder Turkle at ungdommer bruker ulike alias for å “sykle igjennom identiteter” slik at de kan teste ut ulike aspekter og egenskaper ved seg selv.

4.6.2 Bruk av bilder

“Foto er den mest synlige komponenten ved identitetsutøvelsen på Profilen, og aktive brukere oppdaterer sine foto jevnlig for å meddele ulike ting om seg selv” (boyd & Heer, 2006, s. 8) [egen oversettelse].

Profilbildet og alle andre bilder som er lagt ut fungerer som identitetsmarkør og mulighet for å starte en samtale. Legger jeg for eksempel ut et nytt bilde av meg selv kan mine venner kommentere på det, spørre hvor bildet er tatt og så videre. Dermed er samtalen i gang.

Videre kan bilder bidra til å signalisere deltagelse. Ved større sosiale sammenkomster i den fysiske verden tas det ofte bilder, og ved å dele disse i et sosialt nettverk signaliserer man at man var deltager i det aktuelle arrangementet. I tillegg fungerer denne type bilder som signal på vennsstruktur og uttrykker for utenforstående ens verdsettelse av venner (boyd & Heer, 2006)

Bilder i sosiale nettverk kan altså involvere historiefortellinger, mimring, bidra til spørsmålsstillelse, gi beskrivelser, uttrykke relasjoner. Dette gjøres i stor grad ved å kommentere på bilder man finner hos venner i sosiale nettverk (Sit, Hollan, & Griswold,

2005). Ved å fortelle hverandre historier bidrar vi til å bygge vennskapsbånd. Jeg vil komme nærmere tilbake til vennskap på nett.

En av informantene uttrykker følgende om bruk av bilder på Space2Cre8; “.jeg synes jeg får kjenne de bedre med bilder og sånn”. Informanten uttrykker altså at bruk av bilder gjør at man får bedre kjennskap til de man samhandler med i sosiale nettverk. Særlig viktig er det kanskje i et nettverk som Space2Cre8 hvor svært mange av deltagerne ikke kjenner hverandre fra før av. Da kan bruk av bilder av seg selv være med på å fortelle noe om en, slik at andre lettere evner å ta kontakt. Noe av forklaringen på hvorfor bilder bidrar til bedre kjennskap til andre kan muligens ligge i Goffmans ubevisste inntrykk. Man kan beskrive seg selv med ord så mye man vil, men et bilde kan gi mer informasjon fordi den også inneholder ubevisste inntrykk.

4.6.3 Kommentarer

Som deltager i et sosialt nettverk er en av hovedaktivitetene å kommentere på andres bilder eller tekstlige ytringer. Det er her det sosiale elementet ligger. Ved å samhandle med andre er man altså sosial.

Ifølge boyd og Heer blir en fremførelse, altså det å skrive noe på sin egen eller andres vegg eller å legge ut et bilde, til en samtale når den ikke bare blir sett på, men når den utvikler seg til en dialog (boyd & Heer, 2006). Det betyr altså at når noen responderer på noe du har ytret i et sosialt nettverk har man en digital samtale. Nettopp dette er jo noe av poenget med sosiale nettverk. Hvis man stadig vekk legger ut bilder eller kommentarer og aldri får noen respons tilbake har man ikke lykkes med sin Selvfremstilling. Til slutt blir det antageligvis pinlig. Det kan sammenlignes med at man som gjest i et selskap står og snakker med en gruppe mennesker, og hver gang du forsøker å si noe er det ingen som responderer på det du sier. Det er jo nettopp dette Mead og Goffman er inne på i sine teorier. Det er i sosial samhandling med andre at Selvet oppstår og utvikles, og når man presenterer seg for andre mennesker regulerer man hele tiden sin atferd for hele tiden å gi et best mulig inntrykk.

Kommentarer er altså på mange måter det sosiale limet i sosiale nettverk, og her den sosiale utførelsen foregår. Boyd og Heer hevder at samtaler er det som skaper kontekst og gir mening til situasjoner. Det er altså menneskene som skaper fellesskapet, og det at kommentarer og samtaler foregår i et digitalt miljø er ifølge Boyd og Heer ikke av så avgjørende betydning. Det er den menneskelige samhandlingen som er viktig.

4.7 Vennskap på nett

I forhold til venner og vennelister på Facebook hevder Danah Boyd at det finnes ulike typer brukere som har ulike definisjoner av hva vennskap i et sosialt nettverk innebærer. Noen står oppført med 30-40 venner som de har faktiske relasjoner med, og bruker Facebook til å holde kontakten med alle disse. Andre har flere hundre venner. Disse har lagt til bortimot alle mennesker de noensinne har møtt og er ikke i dialog med alle sammen via Facebook. (Boyd d. , 2008). Terskelen for vennskap synes å være lavere på Facebook enn i det virkelige liv. Mennesker som man til vanlig ville definere som bekjente kan på Facebook eller i lignende nettverk ha definisjonen venn (Liu, 2007).

Når vennskap er etablert i et sosialt nettverk vil de involverte bli listet opp som en venn på hverandres vennelister. Uavhengig av antall venner handler dette i stor grad om å synliggjøre sine bekjenskaper for andre. "Vis meg dine venner, og jeg skal si deg hvem du er" er det et uttrykk som heter, og dette uttrykket beskriver på mange måter godt hva vennelister er og hvilken funksjon de har. Vennelenker er en måte å "reise gjennom" det sosiale nettverket på. Man reiser fra en profil til den neste, og finner dermed andre kjente og ukjente (Lampe, Ellison, & Steinfield, 2007).

Ifølge Lampe, Ellison og Steinfield er det to måter å søke etter mennesker på nettet på; sosiale søk eller sosial kiking (social search or social browsing). Sosiale søk kjennetegnes ved at man leter etter spesifikke mennesker i et sosialt nettverk som man allerede har en offline kjennskap til, med den hensikt å lære de bedre og kjenne. Sosial kiking kjennetegnes ved at man leter etter mennesker eller grupper i sosiale nettverk som man kunne tenke seg å

bli kjent med både online og offline (Lampe, Ellison, & Steinfield, 2006). Den medierte selvpresentasjonen som skapes kan avsløre både det de har til felles og hvordan de skiller seg fra andre rundt seg.

Space2Cre8 er bygget opp på samme måte som mange andre sosiale nettverk, og deler av hensikten er her at mennesker som ikke allerede kjenner hverandre skal ha anledning til å bli kjent med hverandre. Nettopp det å ta kontakt med fremmede på internett er noe norske ungdommer advares kraftig mot. Nettvettreglene er blant annet utarbeidet for å unngå at barn og ungdommer kommer i kontakt med mennesker med uærlige hensikter og som utgir seg for å være en annen. Siden tilgangen til Space2Cre8 går gjennom skolen uttrykker flere av ungdommene at det i denne sammenhengen ikke er farlig å ta kontakt med fremmede fordi Space2Cre8 er “en sånn skolegreie”. Det at Space2Cre8 er introdusert via skolen, og også benyttes til innlevering av enkelte skoleoppgaver, gir nettverket en annen type legitimitet og skaper en trygghet for ungdommene som gjør at de i større grad tar kontakt med andre som de ikke kjenner fra før. Og nettopp det er jo en av hensiktene med nettverket. I Space2Cre8 vil både sosiale søk og sosial kinking kunne foregå. På Space2Cre8 vil både sosiale søk og sosial kinking kunne foregå.

4.7.1 Gamle eller nye venner?

Ungdommer blir medlem av sosiale nettverk fordi vennene deres er der, og fordi det bidrar til en fellesskapsfølelse blant eksisterende venner. Dessuten byr sosiale nettverk på god underholdning; sosial titting får tiden til å gå samtidig som man får innsikt i hva andre holder på med (boyd d. , 2007).

boyd hevder at de fleste sosiale nettverk er konstruert for at ukjente mennesker skal bli kjent med hverandre, men at praksis viser at mennesker stort sett benytter sosiale nettverk til opprettholdelse av eksisterende bekjentskap (boyd d. m., 2008). Dette støttes av Ellison, Steinfield og Lampe (2007) som antyder at Facebook i det store og hele benyttes til å vedlikeholde eksisterende offline forbindelser, i motsetning til nødvendigvis søke seg frem til nye bekjentskaper. I henhold til Shanyang Zhao er det tre former for “andre” vi

samhandler med i sosiale, online nettverk. Mennesker vi ikke kjenner i det hele tatt, mennesker vi kjenner både offline og online, og mennesker vi kun kjenner online (Zhao, 2005). I forhold til Space2Cre8 vil vennskap i alle kategorier kunne foregå.

For mange av oss er sosiale nettverk en fin måte å vedlikehold kontakt med venner og bekjente som vi kanskje ikke treffer i det daglige av ulike årsaker. For ungdommer handler det mer om å være tilstede der de andre vennene er. I følge Boyd forsøker ikke ungdommer som lager en profil på et sosialt nettsted å forklare seg overfor fremmede. Det de derimot ønsker er å konstruere en digital selvpresentasjon som vil bli oppfattet positivt av de de allerede kjenner (Boyd d. m., 2008).

4.7.2 Kritikk av digitalt vennskap

William Deresiewicz beskriver i artikkelen Faux Friendship i relativt krasse ordelag hvor kvalmende han opplever mennesker behov for å fremføre relativt intime beretninger foran alle du kjenner. Han hovedpoeng er at det man definerer som vennskap på Facebook og andre sosiale nettverk, ikke samsvarer med den opprinnelige definisjonen av vennskap som i hovedsak baserer seg på samtaler mellom mennesker hvor man deler hverandres historier. De såkalte samtaler vi har i ulike sosiale nettverk er såpass korte og mangler den nødvendige substans for å bidra til styrking av vennskapsfølelsen i dens opprinnelige forstand, hevder Deresiewicz.

Vår samling av venner i sosiale nettverk er i realiteten en samling av både nære venner, familie, perifere bekjente og naboer. Tilsammen skal dette gi oss en følelse av tilhørighet og fellesskap. Men det er vi selv om står i sentrum av dette fellesskapet. Summen av alle nettverksvenner representerer nødvendigvis ikke noe fellesskap fordi mange av disse menneskene sannsynligvis ikke kjenner hverandre. Ifølge Deresiewicz er det vi opplever en fornemmelse av fellesskap. Det er en privat følelse og ikke en kollektiv erfaring (Deresiewicz, 2009).

Så hvis det ikke er et reelt fellesskap det vi opplever i de digitale, sosiale nettverkene, hva er det da? Deresiewicz har mange gode poenger og representerer på mange måter den vanligste

kritikken mot deltagelse i sosiale nettverk. Vennskap på nett er ikke det samme som vennskap i det “virkelige” liv. I allefall ikke hvis man hele sitt liv har pleiet vennskapelig forhold gjennom ansikt-til-ansikt samhandling, telefonsamtaler og skriftlig korrespondanse. Hadde menneskelig samhandling i dagens samfunn foregått kun på nettet kunne jeg i større grad si meg enig med Deresiewicz. Men faktum er at selv om flesteparten av oss er medlem i ett eller flere nettsamfunn betyr ikke det at vi kun pleier våre vennskapsforhold der. Deresiewicz hevder at menneskets identitet blir redusert til informasjon. Vi deler ikke historier og livserfaringer lenger, vi deler informasjon om navn på katten vår og hva vi har spist til middag. Men vi eksisterer ikke kun på nett. Som både Boyd, Zhao og Ellison, Steinfield og Lampe viser er vennskap i sosiale medier stort sett basert på et bekjentskap eller vennskap i den fysiske verden. Dermed blir det digitale vennskapet en forsterkning av noe som allerede er etablert.

Dessuten evner dagens ungdom å skille mellom ulike former for vennskap. Som en av informantene uttrykker i forhold til de vennskapsforhold hun har inngått på Space2Cre8; “(..) jeg forteller ikke om MSN og sånne ting at de kan snakke på andre steder en Space2Cre8. Det her Space2Cre8 vennene mine da”.

4.8 Normer på nett

Når ungdom surfer rundt og studeres hverandres profiler får de en fornemmelse av hva som er normen blant sine jevnaldrende. Dette igjen bidrar til utformingen av egen profil. Boyd hevder at jenter som enten har typisk “sexy” bilder eller som dedikerer profilen sin til Jesus, typisk har venner på sin venneliste som gjør det samme. Det er vanskelig å avgjøre hvem som egentlig har fastsatt disse normene, men ifølge Boyd er denne samlingen av mennesker med likt verdisyn tydelig. Selv om de uttrykker samme type verdier i sine profiler er nødvendigvis ikke profilene ensartede av den grunn (Boyd d. m., 2008).

Det er i sosiale nettverk færre holdepunkter for hva som faktisk er kontekst. Som tidligere nevnt mangler man oversikt over både nåværende og fremtidig publikum i tillegg til at ulike

grupperinger av bekjenskaper smelter sammen. I fysiske samtaler er konteksten kjent, det er den derimot ikke i digitale sammenhenger. Det er gjennom samtale og samhandling med andre deltagere i det digitale, sosiale miljøet at konteksten skapes. Dette skjer gjennom de tekstlige utsagn som uttrykkes. Når man leser en annens tekststyring kreves det i en digital sammenheng en helt annen form for tolkning av teksten enn i en fysisk samhandling, nettopp fordi at konteksten er ukjent eller uklar om du vil. I følge Boyd og Heer er det denne tolkningen som skaper konteksten, og den danner altså da grunnlaget for hva som er sosialt tillatt og akseptert. Det er altså deltagerne i den sosiale samhandlingen som skaper konteksten. Ved å studere andres profiler og ved å navigere seg gjennom nettverket ved hjelp av vennelister, lærer man seg hva som er konteksten og dermed hva som er viktig å ha med i egen profil (Boyd d. , 2007).

Som Zhao var inne på søker altså ungdommer seg til andre bekjente og venner med felles interesser og samme referanserammer som seg selv. I tillegg ser vi at de stort sett er venner med andre ungdommer som de kjenner fra før. Dermed byr Space2Cre8 på en ny erfaring for de deltagende ungdommene. De skal knytte relasjoner til mennesker som de aldri har møtt før og som har en helt annen kulturell bakgrunn enn de selv. I og med at kontekst i sosiale nettverk er uklar og de har få holdepunkter å danne seg inntrykk ut i fra, kan situasjonen sies å være noe utfordrende.

I vurderingen av utvalgte profiler var en av profilene som hadde blitt valgt ut en jente fra USA som kan kategoriseres som "sexy". Bildet viser en ung jente, ikledd en tetsittende topp med bar rygg og bare armer. Hun står delvis vendt bort, og titter halvveis over skulderen og smiler delvis. En av informantene, en muslimsk jente uttrykker at hun synes bildet er ekkelt og opplever at personen bak profilen har et ønske om å vise seg frem. Selv kunne hun absolutt ikke fremstilt seg på en lignende måte. Det interessante er at informanten uttrykker at dersom bildet er av en kjendis så er det helt greit. Det er altså greit å vise avslørende bilder så lenge det ikke er av den faktiske personen. Man kan uttrykke identitet ved hjelp av en avkledd kjendis, men ikke ved å fremtre på samme måte selv.

4.9 Troverdige eller ei?

Online-brukere som skal danne seg et inntrykk av sine digitale kommunikasjonspartnere er nødt til ikke å bare vurdere innholdet i andres identitetsuttrykk, men også troverdigheten ved disse uttrykkene. Judith Donath sier om dette at; “For at et budskap skal kunne oppnå sin ønskede effekt, må mottakeren både forstå og tro på det” (Donath, in press).

I motsetning til ansikt-til-ansikt møter er mulighet for bedragere i stor grad til stede i forhold til digitale møter. Presentasjonen av en ung, søt jente i et sosialt nettverk kan i realiteten vise seg å være en eldre mann med uærlige hensikter. Det er hovedgrunnen til at man i dag, som tidligere nevnt, fokuserer sterkt på nettvettregler overfor barn og unge som skal bevege seg ut på internett. Det er ingen tvil om at det finnes mennesker der med mindre hederlige hensikter. På internett kan en person velge å presentere seg med et bilde av en helt annet person enn seg selv. Vi kan allikevel velge å bedømme og samhandle med vedkommende basert på hvem vi tror vedkommende er (Zhao, 2005). Alikevel er jo det store flertallet som befinner seg på internett, på samme måte som i den fysiske verden, stort sett ærlige og redelige mennesker som ikke har noe annet ønske enn å komme i kontakt med andre mennesker.

Digitale kommunikatører er avhengig av en rekke signaler for å avgjøre om de oppfatter hverandre som troverdige eller ei. Selv om de avslører en rekke detaljer om seg selv er det ikke dermed sagt at alle elementer er like troverdige (Lampe, Ellison, & Steinfield, 2007). Goffmann hevder at identitetsmarkører kan være både intenderte og uintenderte. Vi er mer tilbøyelige til å i større grad vektlegge de uttrykk som oppfattes som utilsiktede enn de som fremstår som mer strategisk konstruert (Lampe, Ellison, & Steinfield, 2007). Det blir litt som uttrykket “det er av barn og fulle folk man hører sannheten”. Vi har en oppfatning av at mennesker som til en viss grad ubevisst beretter noe om seg selv, i større grad er ærlig enn en som har et forhøyet bevissthetsnivå i forhold til hvordan han eller hun ønskes og oppfattes. Ifølge Lampe, Ellison og Steinfield oppstår den slags villedende informasjon i større grad når de berørte individer i utgangspunktet ikke er en del av et felles nettverk, eller har en felles referanseramme i en offline kontekst. Det siste vil jo være tilfelle for deltagerne i Space2Cre8 i og med at mange av de overhodet ikke kjenner hverandre fra før av, og at det eneste felles nettverket de har er nettopp Space2Cre8.

4.10 Ny sosialiseringsarena

Ifølge danah boyd kan det å lage seg en profil i et sosialt nettverk ses på som en måte for tenåringer å jobbe med identitetsspørsmål og inntrykkshåndtering. Når de skal i gang med å konstruere seg en profil starter de som regel med å se på hvordan andre har gjort det for å forstå de sosiale kodene, og hva som er sosialt akseptert. Selv om det er mye standardisert informasjon som skal fylles ut har ungdommene allikevel muligheten til å skape seg en unik profil (boyd d. , 2007).

Brikolasjebegrepet hjelper oss til å forstå det. Ved hjelp av bilder og beskrivelser av interesser og smakspreferanser får ungdomene mulighet til å signalisere meningsfulle signaler om seg selv. Ved å studere hverandres profiler, for så å skape sin egen unike profil, lærer ungdommene mye om sosiale koder. Zhao hevder som nevnt at sosiale nettverk fungerer som en ny sosialiseringsarena for ungdommer. I følge boyd er det for ungdommer avgjørende å lære gjennom inntrykkshåndtering for å utvikle en sosial identitet (boyd d. , 2007). Som tidligere nevnt definerer Østerud og Arnseth sosial identitet som “..evnen til å tolke og reagere hensiktsmessig på sosiale signaler, symboler og handlinger, etter hvert som situasjoner og kontekster skifter”. Det er derfor av avgjørende betydning av ungdommer også får mulighet til å utvikle den digitale siden av sin sosiale identitet.

5. Metodisk tilnærming

Siden utgangspunktet for denne undersøkelsen er å se nærmere på ungdommers oppfattelse av egen og andres selvpresentasjon i Space2Cre8, er det naturlig å velge en kvalitativ tilnærming med intervju som datainnsamlingsmetode. Dette fordi det var ungdommenes egen oppfattelse av selvpresentasjonen som var av interesse. Ifølge Thagaard er intervjuer særlig egnet for å skaffe til veie informasjon om andres opplevelser, synspunkter og oppfatninger. Intervjuobjektene kan på egen hånd fortelle om sine erfaringer, og hvordan de forstår disse (Thagaard, 2003)

Jeg velger først å si litt generelt om kvalitative intervjuer, før jeg går videre og sier litt om gjennomføringen av de. Deretter presenterer jeg hvilken analysemetode jeg velger å benytte. Dette vil legge føringer for kodingen av datamaterialet. Hvilke kategorier og koder som har blitt valgt vil så bli presentert, før jeg avslutningsvis presenterer de ulike informantene og profilene.

5.1 Kvalitative intervjuer

“Formålet med det kvalitative forskningsintervju er å forstå sider ved intervjupersonens dagligliv, fra hans eller hennes eget perspektiv” (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 44).

Det finnes ulike former for kvalitative intervjuer. I den ene ytterkanten har man intervjuer som er lite strukturerte og hvor forskeren kan følge informantens fortellinger, for dermed å utdype temaer som denne bringer opp. En fordel med denne formen kan være at informanten bringer frem tema som forskeren ikke hadde tenkt på på forhånd. I den andre ytterkanten finnes såkalte strukturerte intervjuer. Her er spørsmålene og rekkefølgen på disse, definert på forhånd og forskeren følger planen i løpet av intervjuet. Fordelen med denne type intervju er at alle informantene svarer på de samme temaene, og svarene er dermed sammenlignbare (Thagaard, 2003). Ulempen med denne type intervjuer er at man ikke fanger opp informantenes frie refleksjoner, eller temaer som forskeren ikke har tenkt ut på forhånd.

Det finnes også et tredje alternativ som innebærer en mellomting av de to allerede nevnte variantene. Det kan kalles en delvis strukturert, eller semistrukturert tilnærming og kalles i metodelitteraturen gjerne for det kvalitative forskningsintervju (Thagaard, 2003). Det kvalitative forskningsintervju kjennetegnes ved at spørsmålene eller temaene som forskeren ønsker belyst er fastlagt på forhånd, men det er ikke avgjørende at de diskuteres i en bestemt rekkefølge. Dermed har forskeren mulighet til å kunne følge opp informantens refleksjoner og søke dypere informasjon og ulike assosiasjoner. Ifølge Thagaard er “det kvalitative forskningsintervju (..) en samtale mellom forsker og informant som styres av de temaene forskeren ønsker å få informasjon om” (Thagaard, 2003, s. 85).

De syv intervjuene som ble gjennomført i forbindelse med datagrunnlaget for denne oppgaven må kunne sies å være av en slik semistrukturert karakter. Temaene har vært tydelig forhåndsdefinert i intervjuguiden, men rekkefølgen på spørsmålene har ikke vært fulgt slavisk. I tillegg har intervjuerne åpnet opp for at intervjuobjektene kunne komme med frie assosiasjoner, og til tider snakke om temaer som kanskje ikke faller direkte inn under noen av de forhåndsdefinerte temaene. Det skaper et godt og dynamisk intervju hvor man evner å holde en samtale i gang og informantene blir stimulert til å snakke om sine opplevelser og oppfatninger (Kvale & Brinkmann, 2009).

I forkant av intervjuene ble det utarbeidet en intervjuguide hvor alle spørsmål og temaer som man ønsket besvart var notert ned. “En intervjuguide er et manuskript som strukturerer intervjuforløpet mer eller mindre stramt” (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 143). Denne intervjuguiden dannet da utgangspunktet for intervjuet. Det innebærer at intervjuguiden legger føringer for hvilke temaer som skal besvares, men intervjueren står fritt til å stille oppfølgingsspørsmål til de svar informanten kommer med. I tillegg innebærer semistrukturerte intervjuer at man kan la informanten snakke fritt, for dermed å se hvor informantens tankerekke kan føre. “Jo mer spontan intervjuprosedyren er, desto større sannsynlighet vil det være for å innhente spontane, levende og uventede svar fra de intervjuede (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 144).

5.2 Troverdighet, bekreftbarhet og overførbarhet

“Å tolke resultatene av en undersøkelse innebærer å reflektere over dataenes meningsinnhold” (Thagaard, 2003, s. 169). Når forskningens kvaliteter skal vurderes knyttes dette gjerne til begrepene troverdighet, bekreftbarhet og overførbarhet. I kvantitative studier benyttes gjerne begrepene reliabilitet, validitet og generalisering, men de dekker ikke fullt og helt den kvalitative tilnærmingens særpreg (Thagaard, 2003). Derfor benyttes heller begrepene troverdighet, bekreftbarhet og overførbarhet.

Troverdighet kan ifølge Thagaard knyttes til hvorvidt forskningen er utført på en tillitsvekkende måte. Intervjudataenes troverdighet sikres ved å redegjøre for hvordan dataene er blitt utviklet i løpet av forskningsprosessen. Blant annet er det viktig å skille mellom direkte informasjon fra felten, og en forskers vurdering av den samme informasjonen (Thagaard, 2003).

Bekreftbarhet handler om hvordan resultatene av en undersøkelse tolkes. Dette innebærer at forskeren må forholde seg kritisk både til sine egne tolkninger, samt gjøre rede for hvordan forskningens resultater kan bekreftes av annen forskning. “I prinsippet skal det finnes dokumentasjon for enhver tolkning av datamaterialet” (Thagaard, 2003, s. 180).

Overførbarhet handler om at den forståelsen forskeren utvikler i forhold til det fenomenet som studeres, også kan være relevant i andre situasjoner. Overførbarhet kan også ses i sammenheng med at den tolkning som gjøres i en forskningssituasjon, også kan vekke gjenkjennelse hos andre med kjenneskap til de studerte fenomener (Thagaard, 2003).

Jeg vil komme nærmere tilbake til kvalitetsbegrepene i neste kapittel.

5.3 Gjennomføring av intervjuer

Som tidligere nevnt er Space2Cre8 knyttet til et internasjonalt forskningsprosjekt kalt Kidnet. Denne masteroppgaven er følgelig et av flere bidrag knyttet til prosjektet. Selve

intervjuene som denne masteroppgaven bygger på ble gjennomført av to forskere knyttet til prosjektet Space2Cre8. Selv om jeg ikke har vært deltagende i nettopp denne datainnsamlingen har jeg allikevel bidratt i annen type datainnsamling. Jeg har ved flere anledninger vært med de nevnte forskerne ut i feltet og gjort videoopptak, både i klasserom og i gruppesammenheng. I tillegg har jeg transkribert et annet sett med datamateriale. Jeg opplever derfor at jeg har god kjennskap til informantene selv om jeg ikke selv har gjennomført intervjuene som oppgaven bygger på. Dette fordi jeg faktisk har møtt alle informantene, samt opplevd de i klasseromssituasjoner og i andre intervjusituasjoner i tillegg til de intervjuene som min oppgave bygger på.

Det ble gjort lydopptak av intervjuene som senere ble transkribert av en annen masterstudent. Jeg har fått tilgang til både det ferdig transkriberte materialet i tillegg til de originale lydopptakene. Det å ha tilgang til de opprinnelige lydfilene har gjort det mulig for meg å gå tilbake til kilden dersom jeg har vært usikker på meningen i et av informantenes utsagn. I lydopptakene har jeg mulighet til å få med meg tonefall, intonasjon og eventuelle tenkepauser. Tilgang til lydopptakene bidrar til bedre troverdighet fordi jeg hele tiden kan gå tilbake til orginalkilden. Dessuten bidrar det til økt bekreftbarhet fordi jeg hele tiden kan gå tilbake til informantenes opprinnelige utsagn og se etter nye sammenhenger (Østbye, Helland, Knapskog, & Larsen, 2007). Jeg har også mulighet for å gå tilbake til lydopptakene dersom informasjon som i utgangspunktet virket lite relevant stilles i nytt lys ved hjelp av tidligere forskning eller teori (Østbye, Helland, Knapskog, & Larsen, 2007).

5.4 Tematisk analyse

“Formålet med analysen er å avdekke meningen med spørsmålet, å få frem forutantakelsene som ligger bak, og dermed den implisitte oppfatningen av kvalitativ forskning” (Kvale & Brinkmann, 2009, ss. 197-198).

Siden utgangspunktet for intervjuene er såkalte semistrukturerte intervjuer, har alle informantene blitt spurt om de samme temaene. Derfor er det nærliggende å benytte seg av

en tematisk analyse for å belyse de tidligere nevnte problemstillinger. “Temasentrert analyse er en av de mest brukte og etter min vurdering også mest fruktbare fortolkningsmetode for kvalitativt, empirisk datamateriale” (Gentikow, 2005, s. 136)

Thagaard beskriver temasentrerte analysetilnærminger som presentasjoner hvor temaene er i fokus. Hovedpoenget er å gå i dybden på hvert enkelt tema. Dette gjøres ved å sammenligne informasjon fra samtlige informanter på hvert enkelt tema. I noen tilfeller vil noen eller alle informantene være svært enige. I andre tilfeller vil alle kanskje være svært uenige. Ved å sammenligne informantenes svar kan man altså få en grundig forståelse av de ulike temaene (Thagaard, 2003). Gentikow understreker at det er først når man gjør sammenligninger at man “kan nå frem til en forståelse og en holdbar fortolkning av materialet som helhet” (Gentikow, 2005, s. 135).

For å kunne foreta denne sammenligningen er det nødvendig å dele det tilgjengelige datamaterialet inn i ulike kategorier. Dette gjøres ved å kode datamaterialet, altså å lese igjennom alle intervjuer og gruppere informantenes utsagn i kategorier. “Disse kategoriene representerer temaer som er sentrale i undersøkelsen. Inndeling av teksten i kategorier kan være et felles analytisk utgangspunkt for (..) temasentrerte tilnærminger” (Thagaard, 2003, s. 154). Analyseenheten i temasentrerte tilnærminger er representert ved de enkelte temaene. De ulike temaene jeg til slutt endte opp med blir presentert i kapittel 5.5 Koding av datamaterialet. Thagaard understreker viktigheten av å komme frem til et passende antall kategorier. For få kategorier kan føre til at avgjørende informasjon overses, mens for mange kategorier kan gjøre at sammenligning kan bli lite oversiktelig (Thagaard, 2003).

De begreper som knyttes til de ulike kategoriene bidrar til å klassifiserer dataene samtidig som de reflekterer den forståelsen forskeren utvikler i forhold til materialet. I følge Thagaard kan analysen av materialet inndeles i en beskrivende og tolkende fase. Den beskrivende fasen gir en første orden og oversikt over materialet. Utforskning av temaer ved å sammenligne informasjon fra ulike informanter er karakteristisk for denne fasen, og man får oversikt over sentrale temaer i datamaterialet. Den tolkende fasen kjennetegnes ved at forskeren oppnår en dypere forståelse av tematikken ved tolkning av de tilgjengelige data. Denne tolkningen kan bidra til utvikling av nye begreper og teorier.

5.4.1 Kritikk av temasentrert analyse

Kvalitativ forskning blir ofte kritisert for ikke å ivareta et helhetlig perspektiv. Denne kritikken er særlig rettet mot temasentrerte analyse. Thagaard understreker at når man trekker ut et tekstutsnitt fra datamaterialet løsrives det fra sin opprinnelige sammenheng. Det er da svært viktig at tekstutsnittet som benyttes blir satt inn i den sammenhengen som utsnittet av teksten var en del av når det skal presenteres. Dette for å ivareta nettopp det helhetlige perspektivet (Thagaard, 2003).

Dette er forsøkt ivaretatt ved å både ta utgangspunkt i intervjuguiden gjennom kodeprosessen, samt ved å presentere aktuelle tekstutsnitt i en forklarende kontekst i analyse-kapittelet.

5.5 Koding av datamaterialet

I motsetning til i kvantitativ forskning hvor datamaterialet skal passe inn i predefinerte standardiserte koder, utarbeides kodene i kvalitativ forskning etter hvert som forskeren tolker de tilgjengelige dataene (Bryman, 2008).

Det var i forkant av arbeidet med kodingen ikke helt klart hvordan datamaterialet skulle kodes. Jeg leste gjennom alle intervjuene flere ganger, og gjorde meg notater til hvert enkelt intervju om umiddelbare inntrykk og tanker. Jeg studerte i tillegg den utarbeidede intervjuguiden for å få en forståelse av intensjonen med intervjuene. Ved å lese igjennom teorien på nytt fikk jeg dessuten en utvidet forståelse av hvordan kodene burde defineres.

Jeg valgte å benytte dataprogrammet NVivo til å kode datamaterialet. Dette fordi jeg opplevde at det var en enkelt tilnærming til det å skulle dele andres meninger og ytringer inn i ulike kategorier. NVivo ga meg også muligheten til enkelt å endre på den kodingen jeg hadde gjort. Selve kodingen viste seg å være mer utfordrende enn forventet, og det endte med at jeg flere ganger forkastet de inndelinger og kategoriseringer jeg hadde gjort. Dette gjorde at jeg oppnådde en større nærhet til empirien, som igjen førte til en større forståelse.

Denne fremgangsmåten kan karakteriseres som å ta et dypdykk ned i materialet (Gentikow, 2005). Etter flere runder hadde jeg omsider blitt så fortrolig med datamaterialet at jeg følte at den kategoriseringen jeg endte opp med ville gi meg de svarene jeg søkte. NVivo er konstruert slik at du både kan kode datamaterialet inn i predefinerte kategorier og opprette kategoriene underveis. I og med at hensikten med kodingen var å kunne sammenligne de ulike informantenes svar, gikk jeg som tidligere nevnt inn for en temasentrert tilnærming (Thagaard, 2003). Siden alt datamaterialet var kodet i NVivo kunne jeg enkelt få ut alle informantenes utsagn om de enkelte temaene.

Jeg velger å presentere de utvalgte kategoriene som underpunkter i dette delkapittelet. Ikke alle kategoriene er av interesse for analysen, så jeg presenterer kun de fire som er aktuelle. I og med at jeg undersøker ungdommers selvpresentasjon i sosiale medier er det naturlig at deres egne oppfatninger av egen profil er en egen kategori. Den andre kategorien tar for seg informantenes oppfatninger av hvordan de tror andre oppfatter deres profil. Akkurat dette er en svært viktig del av inntrykkshåndteringsprosessen. I tillegg har jeg valgt å lage en kategori på hvordan de oppfatter andres profiler. Dette fordi hovedhensikten med en selvpresentasjon er å fremskaffe et ønsket inntrykk hos en motpart. Det er derfor interessant å høre ungdommenes inntrykk av andres profiler. Denne kategorien er igjen todelt fordi forskerne hadde valgt ut fire profiler på forhånd som de ba ungdommene uttale seg om. Dermed kan ungdommenes uttalelser om disse fire profilene sammenlignes. I tillegg fikk informantene anledning til å uttale seg om tilfeldige profiler, eller profiler som de selv valgte ut fra egne kriterier. Disse profilene kan fortelle oss noe om hva ungdommene opplever som “gode” presentasjoner og ikke.

5.5.1 Oppfattelse av egen profil

Informantene ble spurt om hva de syntes om sin egen profil. Hvorfor valgte de sitt brukernavn og bilde. Hadde de benyttet eget navn, en variant av eget navn eller et helt annet navn? Brukte de bilder av seg selv, eller hadde de funnet bilder av en kjendis som de heller valgte å benytte. Et annet interessant aspekt i denne sammenheng er hvor gjennomtenkt

informantenes ulike valg er i forhold til å presentere seg digitalt for andre i en slik sammenheng. Ligger det mye refleksjon bak de valgene de har gjort, eller er det mer emosjonelle føringer som ligger til grunn for valgte bilder og profilnavn?

I forbindelse med spørsmålene om hvordan de oppfattet sin egen profil, ble informantene også spurt om hvordan de trodde at andre ville oppleve dem ved å studere deres profil. Kategorien “Oppfattelse av egen profil” er dermed todelt og inneholder en egenvurdering av profilen, samt en oppfattelse av andres oppfattelse av egen profil. Dette fordi inntrykkshåndtering handler både om hvordan du presenterer deg, hvordan andre oppfatter deg, og ikke minst hvordan du tror at andre oppfatter deg. Egen tolkning av andres oppfattelse av deg er dermed av avgjørende betydning for din selvpresentasjon på nett.

5.5.2 Andres oppfattelse av egen profil

I forhold til det teoretiske begrepet Selvpresentasjon er den viktigste komponenten i prosessen med å håndtere og respondere på inntrykk fra andre mennesker, individets oppfatning av hvordan andre mennesker reagerer på en. Ingen kan vite hva et annet menneske faktisk mener om en, men man kan danne seg et inntrykk av hva man tror en motpart tenker og tror om en. Nettopp dette elementet er viktig fordi det er vår oppfatning av andres oppfatning om oss som ligger til grunn når vi responderer på andre. Derfor er det svært interessant å høre hva ungdommene tror andre mener om måten de har presentert seg på nett.

5.5.3 Oppfattelse av andres profil

Informantene ble bedt om å vurdere profilsiden til en del andre medlemmer i Space2Cre8. De kunne fritt velge mellom venner fra klassen, eller andre medlemmer som de hadde blitt kjent med. Her uttrykker informantene hvilke kriterier de legger til grunn for hva som

oppfattes som en god presentasjon og ikke. Hvilke elementer er viktige å ha med når man skal presentere seg på en god måte på nettet? Og hva bør man ikke gjøre? Er det kulturelle forskjeller i presentasjonsmåte?

5.5.4 Oppfattelse av utvalgte profiler

I forkant av gjennomføringen av intervjuene ble det valgt ut fire utenlandske profiler som alle informantene skulle presenteres for. Alle informantene ble spurt om deres oppfatning av disse fire profilene. Dette er interessant fordi svarene de gir kan sammenlignes, og det er spennende å se i hvor stor grad informantenes oppfatning stemmer overens eller ikke.

5.6 Utvalg av informanter

I denne undersøkelsen er det gjort intervjuer for å undersøke ungdommenes oppfattelse av egen og andres selvpresentasjon. I alt 7 intervjuer er gjennomført, hvorav informantene besto av 3 gutter og 4 jenter. Alle intervjuobjekter går i samme klasse og kjenner derfor hverandre. De går i åttende klasse på en ungdomsskole på Oslo øst.

Kun en av de syv informantene er etnisk norsk. De resterende seks har altså sin etniske bakgrunn fra et annet land enn Norge. Av anonymiseringshensyn har jeg valgt å gi alle informantene nye navn når jeg omtaler de i oppgaven. Alle guttene har fått guttenavn, og jentene har fått jentenavn.

5.7 Presentasjon av informantene

Jeg vil her kort presentere de ulike informantene basert på deres ulike profilsider på Space2Cre8.

5.7.1 Leyla

163 poeng, 125 venner, 0 foto, 149 aktiviteter

Leyla har valgt å bruke et bilde av seg selv, og brukernavnet hennes er en variant av eget navn. Hun har valgt en grå bakgrunn på sin profil. På profilsiden er det et felt som heter “Basic Information” hvor man kan skrive inn informasjon om seg selv. Her forteller Leyla om seg selv;

“Hei alle sammen! Jeg heter Leyla. Jeg er 14 år og går i 8. klasse. Hjemlandet mitt er (...). Der har jeg et hus og mine tanter, onkler, besteforeldre og mine slektninger bor der. Mine interesser er å være sammen med venner, shoppe og mye annet”.

Leyla er med sine 125 venner en av de med aller flest venner på Space2Cre8. Hun har ikke lagt uten noen bilder av seg selv, annet enn profilbildet.

5.7.2 Henrik

28 poeng, 19 venner, 0 foto, 21 aktiviteter

Henrik har valgt å bruke et bilde av seg selv som profilbilde, og har en variant av eget navn som brukernavn. Han har valgt den standard nøytrale bakgrunnen på sin side. Under “Basic Information” forteller han;

Jeg heter Henrik.

Jeg liker å spille fotball og mitt favoritt fotballlag er (..).Jeg elsker Muzik og sjangeren jeg liker best er Hip Hop og R&B.

5.7.3 Sunita

162 poeng, 110 venner, 0 foto, 149 aktiviteter

Sunita har også valgt å benytte et bilde av seg selv. I tillegg har hun sitt eget navn som brukernavn. Under “Basic Information” forteller hun hva hun heter og hvor gammel hun er. Sunita har valgt hvitt som sin bakgrunnsfarge.

5.7.4 Mahdi

48 poeng, 27 venner, 0 foto, 21 aktiviteter

Mahdi har valgt en variant av navnet sitt som brukernavn, og har et bilde av seg selv som profilbilde. Han har den nøytral standardbakgrunnen, og under “Basic Information” forteller han hva han heter og hvor gammel han er.

5.7.5 Aliye

117 poeng, 80 venner, 7 foto, 127 aktiviteter

Aliye har valgt en artist som sitt profilbilde, og har i tillegg også valgt et bilde av samme artist som sitt bakgrunnsbilde. Som brukerhavn har hun et konstruert navn. Under “Basic Information” forteller hun;

Hei ! :D.

Mitt navn er Aliye og 14 år gammel

Jeg kommer fra (..), men bor i Norge

Jeg snakker (..) hjemme og norsk med vennene mine og lærerne.

Jeg elsker å være sammen med vennene min og ha det gøy. Jeg liker å høre på (..), arabisk, tyrkisk og engelsk musikk. Jeg er en STOOR fan av (..)

I tillegg har hun lagt ut 7 bilder av favorittartisten sin, som er den samme artisten som hun bruker som profil- og bakgrunnsbilde.

5.7.6 Mazlum

12 poeng, 9 venner, 0 foto, 2 aktiviteter

Mazlum har valgt å bruke et konstruert brukernavn, og har som profilbilde et redigert bilde av seg selv slik at man egentlig ikke ser hvordan han ser ut. Han forteller at han liker fotball og avslører også hva som er hans favorittlag. Han har valgt å bruke den nøytrale bakgrunnen som er satt som standard.

5.7.7 Lien

27 poeng, 21 vener, 0 foto, 14 aktiviteter

Lien har valgt en variant av navnet sitt som brukernavn. Som profilbilde har hun et bilde av seg selv, men ansiktet er delvis skjult slik at man ikke tydelig kan se henne. Under “Basic information forteller hun;

Jeg heter Lien.

Jeg er fra (..), men bor i Norge. Jeg har en lillesøster og en storebror. Jeg spiller piano og liker det :D

Hun har valgt den standard nøytrale bakgrunnen.

5.8 Utvalgte profiler

Informantene blir bedt om å vurdere fire utvalgte profiler. Alle de utvalgte profilene er utenlandske Space2Cre8-deltagere. Noen av informantene er venner med de utvalgte profilene, andre ikke. Alle de utvalgte profilene har konstruerte brukernavn. Av anonymiseringshensyn har jeg derfor valgt å gi de nye betegnelser når jeg beskriver de her i oppgaven. De nye betegnelsene er konstruert ut fra beskrivelser den enkelte gir om seg selv. Betegnelsene er såpass generelle at de kan gjelde flere av deltakerne på Space2Cre8, og jeg mener derfor at anonymisering dermed er godt nok ivaretatt.

Jeg velger å beskrive kort de ulike utvalgte profilene her i metodekapittelet, for deretter å gjøre rede for informantenes oppfatning av dem i analysekapittelet.

5.8.1 Sportsgutt

54 poeng, 27 venner, 0 bilder og 58 aktiviteter.

Gutt fra USA som har valgt et bilde av Spiderman som sitt profilbilde. Som bakgrunnsbilde har han et bilde med biler. På profilsiden er det et felt som heter “Basic Information” hvor man kan skrive inn informasjon om seg selv. Her har Sportsgutt valgt å skrive navn på både hjembyen, og skolen sin. Under punktet “About me” skriver han “I am a great sportsman”.

5.8.2 Anime-jente

52 poeng, 27 venner, 11 bilder og 29 aktiviteter.

Brukernavnet antyder at dette er en jente. Hun har ikke oppgitt noen informasjon om seg selv under “Basic Information” så det er vanskelig å fastslå hvilket land hun kommer fra. Rett under brukernavnet sitt har hun skrevet “People really need to leave me alone”. Som bakgrunnsbilde har hun valgt et tegneseriebildet som viser to mennesker som lener pannene mot hverandre. På det samme bildet står det “Besties no matter what”. Denne teksten er animert og blinker kontinuerlig. Tegneseriefigurene på bakgrunnsbildet er tilsynelatende en form for japansk tegneserie som manga eller anime. Som profilbilde har hun også valgt et type tegneseriebildet i samme sjanger. Profilbildet inneholder en tekst; “kyuni higurashi”. Det kan tenkes at dette er en karakter fra et japanske tegneseriekonsept.

Hun har også 11 bilder på sin profil som ligger i et album kalt “My anime”. Alle de 11 bildene er bilder av japanske tegneseriefigurer, såkalte Anime.

5.8.3 Naturjente

103 poeng, 44 venner, 12 bilder og 61 aktiviteter.

Jente fra India som har et bilde av seg selv som profilbilde. Som bakgrunnsbilde har hun valgt et bilde av et fossefall i noe som ser ut som en regnskog. Man kan skimte trær og

blader i bildet. Under brukernavnet sitt har hun valgt å skrive “God has gives us everything only we have to find it out”. Hun oppgir også hjemby og navnet på skolen sin.

Hun har lagt ut 11 bilder av seg selv og andre elever i klassen sin. Det er også bilder av lærere.

5.8.4 Kjendisjente

63 poeng, 46 venner, 0 bilder og 49 aktiviteter

Jente fra Sør-Afrika. Hun har et profilbilde, men det er noe uklart om det er av henne. Nederst i høyre hjørne på bildet står det en copyright tekst, men det er så smått at det er umulig å tyde. Det kan tyde på at dette er et bilde av en annen. Bildet viser en jente som står delvis med ryggen mot kamera, og snur hodet fremover og smiler. Hun har på seg en body som er åpen i ryggen og to enkle stropper.

Hun har valgt en signalrød bakgrunnsfarge på sin profil. Under “Basic Information” oppgir hun hjemby og under “About Me” skriver hun “I am a normal girl who likes party and have fun”.

5.9 Etiske refleksjoner

Alle forskere er forpliktet til å følge de forskningsetiske retningslinjene, og samtlige prosjekter som inneholder følsomme personopplysninger skal meldes inn til Norsk samfunnsvitenskapelige datatjeneste (NSD).

Space2Cre8 er som tidligere nevnt en del av det internasjonale forskningsprosjektet Kidnet, hvor blant annet forskere fra Universitetet i Oslo deltar. De intervjuene som er benyttet som

datagrunnlag i denne oppgaven er følgelig allerede innmeldt til NSD fra hovedprosjektet sin side. De forskningsetiske retningslinjer er dermed ivaretatt.

6. Analyse

Denne analysen er tredelt og er basert på Learys distinksjoner av selvpresentasjon som en del av en inntrykkshåndteringsprosess. Learys inndeling er som tidligere nevnt; 1) individet vurderer det inntrykk han eller hun ønsker å formidle i en gitt situasjon, 2) han eller hun må justere sin atferd for å opprettholde det ønskede inntrykk, og 3) vurdere i hvilken grad andre har dannet det inntrykk vedkommende hadde til hensikt å uttrykke.

Selvpresentasjon handler altså om å presentere seg selv for andre, for dermed å regulere egen atferd i henhold til de signaler og tilbakemeldinger man får fra de man samhandler med. Det er viktig nok en gang å understreke at atferdsreguleringen baseres på det man tror andre tilbakemelder til en. Det er altså individets egen vurdering av andres tilbakemelding som gjør vedkommende i stand til regulere egen atferd.

Analysen, og kodingen av datamaterialet, er dermed som allerede nevnt delt i flere deler. Selvpresentasjonen blir nødvendigvis to-delt, fordi det er nødvendig med informasjon om både informantens egen oppfattelse av egen profil, i tillegg til deres oppfatningen om hva de tror andre tror om deres profil. Hadde jeg i tillegg hatt data på andre deltagers oppfatning av informantens profil kunne jeg fått til en svært interessant analyse i forhold til om egen oppfatning stemmer overens med andres oppfatning. Denne type data er dessverre ikke tilgjengelig. Imidlertid er det mulig å si mye om hvilke refleksjoner informantene forteller om, og om de har en opplevelse av at det er samsvar mellom hva de har intendert å fortelle om seg selv og det inntrykk de tror andre får av dem.

I tillegg inneholder analysen informantens oppfatning av andres profiler. Her får informantene selv bestemme hvilke profiler de velger å fremheve, basert på deres egne vurderinger. Her får vi altså frem de profilene som informantene opplever som gode profiler. Det hjelper oss til å forstå hvilke elementer informantene mener er nødvendige for å konstruere en god brukerprofil i et sosialt nettverk.

Til sist kommer analysen av de forhåndsutvalgte profilene. Her skal alle informantene vurdere de samme 4 utenlandske profilene. Disse profilene er allerede presentert i metodekapittelet, og analysen vil da vise hvorvidt det er samsvar eller ulikhet i informantens oppfatning av de nevnte brukerprofiler.

6.1 Oppfattelse av egen profil

En brukerprofil i sosiale nettverk består som tidligere nevnt av flere komponenter. De aller viktigste elementene er brukernavnet og profilbildet. I tillegg har man mulighet til i ulik grad gi en selvbeskrivelse av seg selv. Disse presenterer nærmere i hvert sitt underavsnitt. Som tidligere nevnt kan brukerne også endre bakgrunnsfarge, eller velge å erstatte fargen med et bilde. De kan legge til bilder og videoer, de kan lage grupper som andre kan bli medlem i og de kan legge ut musikk. Alle disse elementene er komponenter som bidrar til å si noe om hvem de er. Andre som besøker profilsiden deres har da et grunnlag for å trekke slutninger om personen bak profilsiden. Det er derfor svært interessant å høre hva informantene selv mener om sin egen profilside. Er de tilfreds med sin egen selvpresentasjon?

6.1.1 Brukernavn

I motsetning til Facebook hvor man bruker fullt navn, kan man altså i Space2Cre8 enten velge å bruke eget navn, eller konstruere et såkalt alias. Da konstruerer man et eget navn. Tre varianter av brukernavn trer frem i datamaterialet; (1) variant av sitt eget navn, og gjerne kombinerer dette med et tall eller tegn, (2) eget navn eller (3) et annet navn enn sitt eget. Av anonymiseringshensyn velger jeg å ikke å ikke presentere informantenes navn eller brukernavn i denne sammenheng, men kun gi en beskrivelse av konstruksjonen av de ulike brukernavnene.

Variant av eget navn

En av informantene har valgt sitt eget navn og hengt på x3 på slutten. Hun begrunner dette med at hun egentlig ville ha et hjerte på slutten av navnet, men dette var ikke mulig å få til på Space2Cre8. På Facebook kan man lage et hjertetegn ved hjelp av tegnene <3. Dette er ikke mulig i Space2Cre8, og hun valgte da å bytte ut < med x og beholdt 3-tallet. Muligens vil de aller fleste forstå at x3 egentlig betyr et hjerte, men det er slett ikke sikkert. Som tidligere nevnt hevder Donath at mottager både må forstå og tro på det budskap som

formidles. Det er slett ikke sikkert at de andre deltagerne forstår at x3 betyr et hjerte, og hvis de forstår at det egentlig betyr et hjerte er det ikke sikkert at de forstår hva hun mener med å ha et hjerte bak navnet sitt.

En annen informant har valgt å bytte ut en bokstav i midten av navnet med en stor Z. Han har ingen refleksjoner rundt hvorfor han valgte å konstruere brukernavnet sitt på den måten. Antageligvis synes han det ser kult ut.

Bruk av eget navn eller et annet navn enn sitt eget

Det er kun en informant som bruker sitt eget navn som brukernavn. Hun begrunner valget med at hun synes navnet sitt er enkelt å skrive og at hun dermed kan skrive det fort. En annen informant hadde i utgangspunktet også valgt å benytte eget navn som brukernavn, men denne kontoen ble låst og hun måtte da lage seg en ny profil med et nytt navn. Hun valgte da navnet på kusinen sin som hun er veldig glad i. Dette representerer da den siste kategorien med brukernavn som er et annet navn enn sitt eget. Det kan være et konstruert navn, navnet på en artist eller bare et helt annet navn man liker. En annen informant valgte også denne type brukernavn. Informanten konstruerte et brukernavn som viser til hans etniske opprinnelse.

Informantene uttrykker altså omtrent like mange begrunnelser for valg av brukernavn som de er i antall. Noen har valgt å benytte samme navnet som de gjør på andre sosiale nettsider. Andre igjen har konstruert et helt nytt navn. Enkelte av informantene har få refleksjoner rundt de valgene de har gjort. Uansett har alle valgt et navn de opplever som representativt for dem. Selv om de andre deltagerne muligens ikke forstår hva informantene egentlig mener med konstruksjonen av brukernavnene sine, ser vi at de forsøker å uttrykke egen identitet ved hjelp av brukernavnene. Dette kan forstås nærmere ved hjelp av Jenkins sitt poeng med at ikke-verbal ansiktskommunikasjon har blitt erstattet av tekstkommunikasjon og bruk av symbolikk i ulik grad. Den digitale “kroppen” skrives til eksistens og som Zhao er inne på, får vår digitale presentasjon av oss selv et narrativt preg. Informantene ønsker åpenbart å uttrykke noe ved konstruksjonen av sitt brukernavn.

6.1.2 Profilbildet

Informantene uttrykker ulike grunner til hvorfor de har valgt det bildet de har valgt. Noen har ikke bilde, andre har valgt en popgruppe eller artist til å representere seg og andre igjen har valgt det bildet de er mest fornøyd med. En del av informantene er også medlem på Facebook og velger å bruke samme bilde på Space2Cre8 som på Facebook. Det trer frem fire ulike varianter av profilbilder i datamaterialet; (1) Uredigert bilde av seg selv, (2) redigert bilde av seg selv, (3) bilde av artist eller lignende og sist (4) ikke profilbildet i det hele tatt.

Uredigert bilde av seg selv

Tre av informantene velger å bruke bilde av seg selv. Mahdi har valgt et bilde han bruker i flere ulike sosiale nettverk, og han bruker det fordi han liker bildet godt. Sunita er en muslimsk jente og hun er opptatt av å ha et bilde hvor hun har sjal på. Hun har bare ett slikt bilde, og må derfor bruke det som profilbilde. Den siste av informantene som velger å bruke bilde av seg selv er en av de mest aktive på Space2Cre8. Leyla velger alltid det nyeste bildet hun har, og endrer det stadig. Hun er opptatt av at det må være en sammenheng mellom bakgrunnsfargen på profilen og fargen på klærne hun har på seg på profilbildet. Første gang jeg studerte profilen hennes hadde hun en gul genser på seg, og derfor gul bakgrunnsfarge på profilen. Hun har nylig endret sitt profilbilde, og har på seg en grå jakke på det nye bildet. Bakgrunnsfargen er da endret til grå.

Redigert bilde av seg selv

Kun en av informantene har et redigert bilde av seg selv. Mazlum forteller at det er tatt 17. mai, og at han har endret på det på mobil i etterkant. Han har brukt et slags filter på det som gjør at bildet ser ut som et maleri. Klassekameratene gjenkjenner ham antageligvis, men de andre deltakerne i Space2Cre8 vil ikke kunne si noe om hvordan han ser ut utifra profilbildet hans. Han har ikke endret på bildet i etterkant av intervjuet.

Bilde av artist eller annen karakter

To av informantene har valgt å ha bilde av en artist som sitt profilbilde. Henrik har valgt å bruke bildet av en rapartist som sitt profilbilde, men uttaler i intervjuet at han ikke liker bildet lenger. Etter noen oppfølgingspørsmål fra intervjuer sier han at artisten har gitt seg som sanger. Det kan tenkes at han opplever at valget av nevnte profilbilde er utdatert, og det faktum at han fortsatt har bildet som sitt profilbilde er et tegn på at han ikke følger med i underholdningsbransjen. Han har siden byttet ut profilbildet av artisten og erstattet det med et bilde av seg selv.

Aliye har valgt et bilde av en artist både som sitt profilbilde, i tillegg til som bakgrunnsbilde på profilen. Hun har tidligere hatt et bakgrunnsbilde fra en film som hun var svært begeistret for, men har altså på det tidspunkt intervjuet ble gjennomført sin favorittsanger som bakgrunnsbilde. Hun har senere endret både bakgrunnsbildet og profilbildet. Hun har nå samme bilde som bakgrunnsbilde og profilbilde. Bildet er en tegneseriefigur fra Warner Bros. Det kan synes som om hun endrer sine bilder ut ifra hvilken film eller musikk hun for nylig har sett eller hørt.

Ikke profilbilde

Den siste av de syv informantene har ikke noe bilde i det hele tatt. Lien uttaler selv at hun opplever profilen sin som kjedelig fordi hun ikke har noe profilbilde, og forteller at hun selv ikke ville oppsøkt sin profil på grunn av dette. Hun har senere endret profilen sin og lagt ut et bilde av seg selv. På bildet holder hun den ene hånden med to av fingrene formet som en V opp foran ansiktet. Det gjør at ansiktet skjules, og denne formen for profilbilde vil da etter mine definisjoner havne i kategorien "Redigert bilde av seg selv". Dette fordi det ikke er mulig å se ansiktet hennes, og man er nødt til å kjenne henne og vite hvem hun er for å kunne gjenkjenne henne.

Da intervjuene ble gjennomført hadde kun tre av de syv informantene et gjenkjennelig bilde av seg selv som profilbilde. I etterkant av intervjuene har fire av informantene endret sine profilbilder. Det er nå fem av de syv informantene som har et gjenkjennelig bilde av seg selv som profilbilde. Av de to gjenværende har den ene valgt å beholde sitt redigerte bilde, mens den siste har valgt seg en tegneseriekarakter som sitt profilbilde. Det kan synes som om at

enkelte av informantene fikk et høynet bevissthetsnivå i forhold til bruk av bilder i sosiale nettverk. Som jeg vil komme tilbake til under Kapittel 6.3 Oppfattelse av andres profil, uttaler flere av informantene at noe av det de liker best å gjøre på Space2Cre8 er å se på andres bilder. Dessuten virker de profilene som har gjenkjennelige bilder mest tiltalende, uttaler de. Bruk av bilder på Space2Cre8 er noe jeg vil komme nærmere tilbake til.

6.1.3 Bruk av bilder på egen profil

Kun en av informantene har valgt å lage et album med bilder, og dette albumet inneholder 7 bilder av hennes favorittartist. Som jeg vil komme tilbake til litt senere viser det seg at nettopp de profilene med mange bilder fremstår som mest entydige og troverdige.

Informantene uttrykker at de liker profiler med bilder. Imidlertid har ingen av disse lagt ut noen bilder av seg selv, med unntak av de informantene som har valgt et uredigert bilde av seg selv som profilbilde. En mulig forklaring kan være at de utarbeidede nettvettreglene advarer ungdommer mot å legge ut bilder av seg selv i sosiale nettverk. En annen forklaring, som muligens henger noe sammen med nettvettreglene, kan være at ungdommene er såpass usikre på hva konteksten i SpaceCre8 er, slik at de velger å gå frem med forsiktighet nettopp i henhold til nettvettreglene. De mangler en felles situasjonsdefinisjon av rammen for samhandling i Space2Cre8. Dette skyldes blant annet at de i stor grad mangler oversikt over sitt publikum. I tillegg har vi problematikken med vedvarenhet, søkbarhet og kopierbarhet. Summen av disse faktorene gjør at ungdommene muligens føler seg såpass utrygg i situasjonen at de derfor velger å følge nettvettreglene relativt systematisk.

Dessuten viser tidligere forskning at ungdommer, og sikkert voksne også, i større grad bedriver tiden i sosiale nettverk med “sosial kiking” fremfor “sosiale søk”. I tradisjonelle sosiale nettverk surfer man seg gjennom venners vennelister for å se om man finner andre kjente og for å se hvordan andre velger å presentere seg selv. Som jeg beskrev i foregående punkt om profilbilde, kunne det synes som om at enkelte av informantene ble mer bevisste i forhold til bruk av profilbilde etter intervjuene, hvor de ble spurt om hva slags profiler de selv vurderte som bra. Antageligvis trenger informantene noe mer praksis med Space2Cre8

for å oppøve et erfaringsgrunnlag for hva som kjennetegner en god presentasjon og motsatt. Boyd hevder som nevnt at å lære gjennom inntrykkshåndtering er avgjørende for å utvikle sosial identitet. Som jeg allerede har nevnt sier samtlige informanter at bruk av bilder er noe de anser som viktig, selv om ingen av de har lagt ut noen bilder i særlig grad selv. Dette kan muligens skyldes at en felles forståelse av kontekst og normer ikke er ferdigforhandlet.

6.1.4 Forteller profilen noe om hvem du er?

Noe av hensikten med digital selvpresentasjon er å gi andre en ide om hvem du er og hva du liker slik at de kan vurdere hvorvidt dere har noe til felles eller ei. Det er derfor interessant å høre i hvilken grad informantene opplever at de grep de har foretatt på egen profilside er representativt for hvordan de opplever seg selv. Noe av det mest interessante med dette spørsmålet er i hvilken grad informantene, eller ungdommer generelt for den saks skyld, reflekterer over hvem de er og hvordan de fremstår. Alle har de konstruert seg et brukernavn, de aller fleste av de har valgt en eller annen form for profilbilde og noen av de har i tillegg gitt en beskrivelse av seg selv på sin profilside. Spørsmålet er altså i hvilken grad de opplever at det er en sammenheng mellom det de hadde tenkt å fortelle om seg selv, og det de faktisk forteller om seg selv. Har de i det hele tatt tenkt over hvilke valg de har tatt i sin selvpresentasjon?

Alle informantene uttrykker at de opplever at profilen deres til en viss grad forteller noe om hvem de er. Leyla opplever at profilen hennes forteller at hun trives med mennesker siden hun har mange venner. Hun understreker allikevel at “de vet ikke hvordan jeg er som person”. Hun uttrykker et tydelig skille mellom det hun omtaler som Space2Cre8-venner og venner i andre sosiale nettverk.

Henrik er stort sett fornøyd med profilen sin. Han uttrykker usikkerhet om i hvilken grad profilen forteller noe om ham selv. Han har valgt en artist som sitt profilbilde og mener derfor at andre kanskje oppfatter ham som en person som liker hip-hop. Han sier egentlig ikke så mye om sine refleksjoner rundt temaet. Det kan enten være fordi han ikke har tenkt så mye over det eller fordi han har valgt å ikke fortelle så mye om seg selv på Space2Cre8.

Sunita svarer at hun synes at profilen forteller noe om henne siden hun har oppgitt både navn og alder. Hun har valgt et uredigert bilde av seg selv, men skulle ønske at hun var penere på bildet. Hun har tidligere sagt at grunnen til at hun har valgt nettopp dette bildet er fordi hun må ha et bilde av seg selv hvor hun har på sjal, og hun har bare ett slikt bilde.

Mahdi opplever at profilen forteller litt om hvem han er. Han understreker dog ikke hvilke elementer eller hvilken informasjon det er han opplever som forteller dette. Hans generelle oppfatning er at profilen forteller noe om ham.

Aliye er usikker på om profilen forteller noe om henne selv om hun har skrevet litt om seg selv. Selv om hun har valgt å presentere seg med et bilde av et idol, og med et konstruert navn forteller hun likefullt på profilsiden hva hun heter, hvor gammel hun er og at hun liker å være sammen med venner. Hun forteller om sin etniske opprinnelse, hvilke språk hun behersker og hva slags type musikk hun liker. I en sammenligning av informantenes profilbeskrivelse viser det seg at hun er den som har skrevet mest om seg selv. Allikevel uttrykker hun usikkerhet i forhold til om profilen forteller noe om henne eller ikke. Det kan tenkes at det at hun har valgt et konstruert navn og et bilde av et idol gjør at hun opplever at hun ikke forteller så mye om seg selv, selv om hun faktisk er den som forteller mest om seg selv.

Mazlum har valgt et brukernavn som gjenspeiler hans etniske opprinnelse, og opplever at brukernavnet derfor forteller hvem han er. Hans opplevelse av identitet kan i så måte knyttes til hans etniske opprinnelse.

Lien føler at profilen ikke forteller noe om henne fordi hun ikke har et profilbilde på siden sin. Selv om hun har en kort beskrivelse av seg selv og sitt familieliv er det, etter hennes oppfatning, ikke nok til at andre skulle kunne danne seg et inntrykk av henne.

Det er vanskelig å trekke noen tydelige konklusjoner i forhold til informantenes oppfatning av hvorvidt profilen forteller noe om dem eller ei. Aliye har skrevet ganske mye om seg selv, men opplever allikevel at profilen muligens ikke forteller noe om henne. Lien opplever at manglende profilbilde gjør profilen kjedelig og ikke sier så mye om henne. De øvrige informantene er stort sett fornøyde med profilene sine, og opplever at de på en eller annen måte forteller noe om hvem de er.

Aliye og Liens opplevelse av at profilen deres er kjedelig viser hvilken skjør prosess inntrykkshåndtering er. Aliye er den som har gitt aller mest tekstlig beskrivelse av seg selv av alle informantene. Hadde Aliye og Lien bedømt sine egne profiler som utenforstående hadde de antageligvis syntes de var fine. Det er jo nettopp individets egen oppfatning av hva man tror at andre tror som er avgjørende i forhold til om man opplever at man har lyktes i sin selvpresentasjon. Det kan synes som om Aliye og Lien stiller strengere krav til sin egen profil-presentasjon enn hva de gjør overfor andres.

6.2 Andres oppfattelse av egen profil

Dette punktet henger nært sammen med foregående kapittel, “Forteller profilen noe om hvem du er?”. Imidlertid omhandler dette punktet noe annet enn det foregående. Det forrige kapittelet skulle fortelle oss hvorvidt informantene opplever at deres profilside forteller noe om hvem de er. Det er altså deres vurdering av om de elementene de har valgt ut på sin profilside vil kunne fortelle andre om hvem de er eller ikke. Dette punktet derimot, handler om hva de tror andre tror om dem. Det er små nyanser her, men disse nyansene representerer allikevel ulike deler av en prosess med selvpresentasjon og inntrykkshåndtering, og presenteres derfor hver for seg.

Leyla har ingen formening om hvordan andre oppfatter henne. På spørsmål om hun tror de andre er positive svarer hun at hun bare har fått fem kommentarer.

Henrik tror at de andre oppfatter han som en som liker hiphop. Utover det tror han ikke folk har så mange oppfatninger av ham. På spørsmål om han har fått noen kommentarer på siden sin svarer han nei.

Sunita uttrykker at hun heller ikke vet hvordan andre oppfatter henne. På spørsmål om hun har fått kommentarer svarer hun at hun ikke har fått kommentarer på bildet, men har fått “meldinger og sånt”. Hun referer til en henvendelse fra en gutt i Sør-Afrika som fortalte litt

om seg selv, og som spurte Sunita om hun kunne fortelle mer om seg selv. Hun forteller intervjuer at hun har besvart henvendelsen.

Mahdi har ingen formening om hvordan andre oppfatter profilen hans. På spørsmål om han opplevde at profilen fortalte noe om han, svarte han at det syntes han den gjorde. Når han skal redegjøre videre for hvordan han tror andre oppfatter den svarer han at “den er litt kjedelig enda, men jeg kan prøve å gjøre den bedre”.

Aliye vet ikke hva andre måtte mene om hennes profil, men uttrykker at selv om hun liker elementer ved sin profil betyr nødvendigvis ikke det at andre liker det samme: “..det er jo meningen dem da, ja jeg vet ikke jeg...om du liker den eller ikke”.

Mazlum vet ikke hvordan andre oppfatter hans profil. På spørsmål om han har fått noen kommentarer på sin profil svarer han at han ikke vet hvor man legger igjen kommentarer, og tilslutt at han ikke har fått noen.

Lien tror ikke at noen har vært inne på profilen hennes fordi hun ikke har profilbilde. “Hvis jeg skulle ha gått inn på profil så ser jeg først på..litt på bilde da. Og hvis jeg hadde sett den så...da hadde ikke jeg hatt lyst til å gå inn på den”. På spørsmål om hun har fått noen kommentarer på profilen sin svarer hun at hun ikke tror hun har fått noen.

I en sosial samhandling som finner sted ansikt-til-ansikt vil de involverte aktørene hele tiden justere sin atferd i forhold til hva de tror andre tror om dem. Vedkommende leser situasjonen som han eller hun er en del av, og tilpasser seg etter de tilbakemeldinger vedkommende oppfatter å få fra andre involverte i situasjonen. I en digital samhandlingssituasjon, som for eksempel en dialog som foregår på en vegg i et sosialt nettverk, vil man på tilsvarende vis fortolke de responser man får tilbake på ens egne utsagn. Forskjellen er at man i den digitale konteksten kun har det skrevne budskapet å forholde seg til og ingen non-verbale ansiktsuttrykk. Som tidligere nevnt kompenseres mangelen på non-verbale uttrykk i en digital sammenheng ved bruk av emoticons som smilfjes ☺, surt fjes ☹ eller lurt smil ;-). I tillegg kan ulike former for allment kjente forkortelser som lol (laughing out loud) og lignende benyttes. Dette gjelder dog som oftest i forhold til en eller annen form for interaksjon med en eller flere i en digital sammenheng. Mine informanter blir spurt om hvordan de tror at andre oppfatter dem på bakgrunn av den presentasjonen de har gjort av

seg selv på sin profilside på Space2Cre8. De blir altså bedt om å reflektere over hvordan de tror at andre oppfatter deres selvpresentasjon. De av informantene som er aktive på Space2Cre8 har fått tilbakemeldinger fra andre inne på nettstedet fordi de har vært i dialog med andre. Det trenger ikke å være mer enn en kommentar som for eksempel “I think you look nice” som vil kunne bidra til at en informant opplever sin selvpresentasjon som vellykket.

En mulig forklaring på informantenes manglende svar på dette spørsmålet kan være at de i liten grad har noen formening om hvordan andre oppfatter dem. Det trenger nødvendigvis ikke bety at informantene er ureflektere av den grunn. Det kan heller være at spørsmålet i seg selv er unaturlig. For å i det hele tatt kunne si noe som helst om hvordan du tror andre oppfatter deg, er du nødt til å ha hatt en eller annen form for interaksjon med noen av de andre deltagerne på Space2Cre8. Det kan sammenlignes med å være deltager i et selskap og stå bortgjemt i et hjørne under hele selskapet. Får du da stilt spørsmålet om hvordan du tror andre oppfatter deg, vil du antageligvis svare “vet ikke” fordi du ikke har hatt noen form for dialog eller interaksjon i løpet av kvelden. Nå er ikke disse to tilfellene direkte sammenlignbare heller. Hadde du vært i et selskap en hel kveld og ikke sagt et ord til noen ville, nok de andre deltakerne i selskapet sett på deg som en einstøing og en smule rar. Det er fullt mulig å være deltager i et sosialt nettverk uten å ha noen form for interaksjon med andre. Man er bare tilstede “for å være der”.

Enkelte av informantene uttrykker at de ikke har hatt mye dialog med andre tilstedeværende på Space2Cre8. De har dermed ikke opparbeidet seg et erfaringsgrunnlag i forhold til sin selvpresentasjon. Selvpresentasjon er et iscenesettelsesarbeid som foregår “frontstage”, i følge Goffman. Ved å lage en profilside i et sosialt nettverk har man satt seg selv på scenen, men hvis man ikke er i dialog med noen der inne blir det som om å stå på en teaterscene uten publikum. Man er rett og slett avhengig av et eller annet form for publikum. Det kan tenkes at dette er årsaken til at enkelte av informantene finner dette spørsmålet så vanskelig å besvare. Spørsmålet krever nemlig at man har vært i en eller annen form for samhandling med andre på Space2Cre8, og har man ikke det kan man nødvendigvis ikke besvare spørsmålet.

Samtidig vil jeg våge å påstå at spørsmålet allikevel er betimelig å stille i denne sammenheng. Som tidligere nevnt skisserer Leary inntrykkshåndtering som en tredelt prosess hvor nettopp din oppfatning av andres oppfatning av deg er en del av prosessen. Det har jo ingen hensikt å bedrive selvpresentasjon dersom du ikke forventer at andre danner seg et inntrykk av deg. Spørsmålet, og de manglende svarene, illustrerer dermed det sosiale aspektet ved selvpresentasjon. Står man “frontstage” i en sosial situasjon kan man på et eller annet tidspunkt forvente en reaksjon tilbake på ens presentasjon.

Det kan se ut som at det først er når informantene i intervjusituasjonen blir spurt om hvordan de tror at andre oppfatter dem, at de begynner å reflektere over dette spørsmålet. Det er først da de begynner å tenke over at andre deltagere skal se på deres profiler. For å beskrive det med Meads begrepsapparat; det er først når de begynner å se seg selv med andres øyne at de får et mer reflektert syn på hvordan de fremstår overfor andre.

6.3 Oppfattelse av andres profil

I denne kategorien har informantene blitt bedt om å vise frem ulike profiler som de selv oppfatter som gode profiler. Denne kategorien bidrar dermed med å klargjøre hvilke elementer en profil bør inneholde for å kunne oppfattes som en god profil.

Leyla viser frem Sunita sin profil og forteller at Sunita er “veldig aktiv...også er veldig mye på Space2Cre8 til nå”. Hun valgte denne profilen fordi hun “liker å se på profilen, jeg bare liker å se på den”. Hun uttrykker at hun synes profilbildet til Sunita er fint. Sunita har valgt et uredigert bilde av seg selv. På spørsmål om hva som kunne ha vært gjort bedre på profilen svarer hun at det kunne vært bedre samsvar mellom bildet og bakgrunnsfargen. Som tidligere nevnt er Leyla svært opptatt av at det skal være samsvar mellom farge på klær på profilbildet og bakgrunnsfarge på profilen. I tillegg svarer Leyla at profilen kunne ha blitt bedre med flere bilder.

Henrik viser også frem Sunita sin profil og sier at “den ser kul ut. Farger og sånt”. Han mener at Sunita har bedre tid til Space2Cre8 og profilarbeid fordi “hun har mer tid...hun har ikke treninger eller noe”.

Sunita trekker frem Aliyes profil og begrunner valget med at Aliye er bestevenninnen hennes. Dette kan knyttes til funn om at sosiale nettverk bidrar til fellesskapsfølelse blant eksisterende venner. Hun fremhever at hun synes profilen er fin og at “hun har i alle fall noen bilder”. På spørsmål om det er noe som trekker opp på en profil svarer hun “ja, jeg har sett bildene hennes og kommentert de”. Som Boyd var inne på fungerer altså bilder som start på en samtale og kan føre til en videre dialog. Intervjuer peker på at kommentarene som både Sunita og Leyla har skrevet på Aliye sin profil er skrevet på engelsk. Sunita forklarer dette med at de skal lære seg engelsk, og at de skriver på engelsk for at alle skal skjønne det. De legger altså opp til videre dialog med andre deltagere.

Sunita viser også frem en annen profil og på spørsmål om hva hun mest legger merke til ved denne, svarer hun “mest med bilde kanskje”. Når intervjuer spør om hva hun tror vedkommende forsøker å fortelle om seg selv, svarer Sunita at hun tror hun forsøker å fortelle at hun er fra Sør-Afrika fordi de er mørke. Intervjuer antyder at jenta bak profilen også kan være fra USA, men Sunita svarer da at “hun har sånne hvite klær”. De sør-afrikanske elevene bruker skoleuniform og Sunita har i sin utforskning av andre på Space2Cre8 lært seg å skille mellom de sør-afrikanske og amerikanske deltagerne.

Mahdi velger å vise frem Sunita sin profil og begrunner dette med at “hun har i alle fall gjort noe”. Han forklarer videre at “hun har ordna bakgrunnen, og så har hun veldig mange venner og veldig mange poeng og sånn, så det betyr at hun er her veldig mye. Så har hun lagt til aktiviteter og grupper og sånt”. Intervjuer påpeker at Sunita er med i en gruppe som Mahdi har opprettet.

Aliye velger å vise frem Leyla sin profil. Hun påpeker at Leyla har 97 venner og mange poeng og sier at “hun er flinkere enn meg”. På spørsmål om hvorfor Aliye oppfatter Leyla som flinkere enn seg svarer hun “hun gjør liksom lekser og hun på en måte...hun er på en måte smartere enn meg...så hun lekser fortere og så bare ferdig med dem..så bare går hun på MSN eller Facebook, og så bare går hun på Space2Cre8”. Aliye liker at Leyla har lagt ut

bilder og at hun har skrevet om seg selv. Hun synes profilen er fin og kan ikke se at den kan forbedres på noen måte.

Mazlum velger å vise en profil som ikke er mulig å identifisere gjennom datamaterialet. Når han blir spurt om hva han synes om profilbildet til profilen han har valgt svarer han “du ser henne, hele henne (..) du vet hvem hun er med en gang du ser”. Han utdyper videre at han “liker når folk har bildet sitt”. Senere ser Mazlum på Aliyes profil og forteller at han tror Aliye ønsker å fortelle “at henne er sånn normal på en måte...så liker hun, det her er kjendisen hun liker liksom (...) hun liker musikken hans eller...”. Han referer videre til at Aliye har skrevet “Hello” på siden sin og oppfatter at hun “kanskje mener at hun er sosial og sånt”.

Lien viser først en profil som hun synes er bedre enn hennes fordi vedkommende har profilbilde. På spørsmål om hun kan vise frem til en god profil fremhever hun Leyla sin fordi “jeg tror henne er mer aktiv enn de fleste. Ja hun har jo bilder og (er) veldig aktiv”. Hun utdyper dette med å si at “det er mye mer man kan se og utforske..når man ser at det er bilder her så pleier man å gå inn der”. Avslutningsvis sier hun at det som kjennetegner en god profil er at det er “noe å se på”.

Informantene blir også oppfordret til å se på profiler til mennesker de ikke kjenner fra før. De velger da konsekvent profiler som har profilbilde. Når de skal vurdere hva de tror personene bak de ulike profilene ønsker å fortelle om seg selv har de få oppfatninger.

6.3.1 Hva er en god profil?

En av informantene har følgende kriterier for hva som er å anse som en god profil; det må være et profilbilde, vedkommende bør ha lagt ut en del bilder og videoer og det må være aktivitet på profilen. Dette gjør at andre har noe å se på og utforske. En god profil defineres altså som et sted hvor det er noe å se på.

6.3.2 Tekstlige beskrivelser

Det kan synes som om at det er vanskeligere for informantene å ta stilling til en tekst skrevet på en profilside enn et bilde. Det kan være flere årsaker til det. En forklaring kan være at det er få tekster som faktisk forteller noe om vedkommende som står bak en profil. Alle medlemmene på Space2Cre8 er ungdomsskoleelever i starten av tenårene. Det er ytterst få 13-14-åringer som er særlig reflektert i forhold til hvem de er og hva de egentlig liker. Det er nå en ting. Å kunne forfatte en god beskrivelse av seg selv som gjør at andre fatter interesse er faktisk ganske vanskelig. Selv voksne mennesker vil kunne ha problemer med det. Dermed kan man kanskje ikke forvente at ungdommer evner å lage gode, detaljerte beskrivelser av seg selv som vekker gjenkjennelse hos andre. En annen ting er at tekster krever en helt annen type fortolkning enn det for eksempel bilder gjør. I en tekst ligger det en mening bak som en leser muligens ikke klarer å få tak i. En av de utvalgte profilene skriver "People really need to leave me alone". Utsagnet skaper en form for usikkerhet hos informantene fordi de ikke skjønner hva hun egentlig mener. Flere av de tror det betyr at hun er ensom, men sikker er de jo selvfølgelig ikke. Det er kanskje derfor det er lettere for ungdommene å forholde seg til bilder. Et bilde gir mange flere detaljer enn det en tekst evner å gjøre. Bilder fortolkes selvfølgelig de også, men det virker som om informantene opplever at bilder skaper en mer troverdig oppfatning hos dem enn det en tekst gjør.

6.3.3 Bruk av bilder

Et bilde sier mer enn tusen ord er det et uttrykk som heter. Flere av informantene uttrykker at de foretrekker de profilene som har bilde av seg selv som profilbilde og de som legger ut bilder av seg selv i ulike situasjoner. I følge danah boyd er bilder den mest synlige komponenten ved identitetsutøvelse på profilen.

Tre av informantene forteller at det de liker best å gjøre på Space2Cre8 er å se på andres bilder. En informant forteller at hun opplever at hun blir bedre kjent med de som legger ut

bilder. En annen sier at når andre bruker bilde av seg selv “ser man hvordan de er”. Samtlige informanter uttrykker at kjennetegnet på en god profil, i tillegg til aktivitet på siden, er bruk av bilder. Flere av informantene er tydelige på at dersom de skal gå inn på en profil er det stort sett basert på om profilen har et profilbilde eller ikke. Dersom det i tillegg ligger flere bilder på profilen er det enda bedre, og gjør at man i større grad velger å gå inn på den profilen.

Måten informantene søker seg frem til andre profiler på Space2Cre8 kan, som tidligere nevnt, kjennetegnes som “sosial kinking”. Sosial kinking defineres som å søke etter mennesker eller grupper som man ikke kjenner fra før, men som man kunne tenke seg å bli kjent med. Noe av hensikten med Space2Cre8 er jo nettopp å legge til rette for at ungdommene skal ta kontakt og bli kjent med hverandre via nettverket. Samtlige informanter uttrykker i den forbindelse at nettopp profilbilde og bruk av bilder generelt er av avgjørende betydning for hvorvidt de velger å gå inn på en profil eller ikke. Førsteintrykket som et profilbilde skaper er altså svært viktig for ungdommene.

Bilder fungerer på en måte som små historier. De inneholder mengder med informasjon, og informantene uttrykker at de synes det er interessant å se bilder av andre og kanskje særlig deltakere fra andre land. Som en av informantene uttrykte det: “..jeg synes jeg får kjenne de bedre med bilder..”. Deresiewicz definerer som tidligere nevnt vennskap som “deling av historier”. Ved å legge ut bilder av seg selv og sitt liv på profilsiden gir man ikke bare andre deltakere noe å se på, man deler også en historie om seg selv.

Ungdommene liker altså å se på de andre deltageres profiler og de opplever at bilder gir mer presis informasjon om personen de studerer enn vedkommendes selvbeskrivelser. Bilder er altså av svært stor betydning når ungdommer skal presentere seg for hverandre i sosiale nettverk. Eksempler på dette presenteres i det neste kapittelet.

6.3.4 Oppsummering av oppfattelse av andres profil

Det er særlig Sunita, Aliye og Leylas profiler som fremheves av informantene. Sunita og Leyla har bilde av seg selv, mens Aliye har en mappe med bilder av sin favorittartist. Samtlige har skrevet en tekstlig selvbeskrivelse. I tillegg har alle tre svært mange venner og aktivitetspoeng.

I og med at ulike former for deltagelse på Space2Cre8 gir såkalte aktivitetspoeng er det svært lett for andre deltagere å vurdere hvorvidt en profil er aktiv eller ei. Mange aktivitetspoeng, mange venner og mange bilder synes å være hovedoppskriften for å konstruere det andre vil oppfatte som en god profil. Dette stemmer bra overens med de kriterier som en av informantene oppga; en god profil defineres som et sted hvor det er “noe å se på”. For at deltakerne i Space2Cre8 skal ha noe å utforske må de altså være villige til å dele informasjon om seg selv. Dette stemmer overens med tidligere forskning gjort av Lampe, Ellison og Steinfield som hevder at jo mer du er villig til å fortelle om deg selv, jo lettere er det for andre å vite hvem du er og dermed ta kontakt.

6.4 Oppfattelse av utvalgte profiler

Som tidligere nevnt ble det valgt ut fire utenlandske profiler som alle informantene ble bedt om å studere og gjøre en vurdering av. Dette er spennende fordi alle de syv informantene skal da vurdere de samme fire profilene. I hvilken grad deler de oppfatninger av hvem som skjuler seg bak profilene? Er de enige eller uenige?

6.4.1 Sportsgutt

Leylas vurdering av Sportsgutt ut fra profilen hans er at dette er en gutt som liker biler og som er ordentlig guttete. Han har bilbakgrunn og bilde av et monster. Han forsøker å fortelle at han liker “biler, monstre og sånn”.

Henrik er tydelig på at han aldri kunne ha hatt et bilde av Spidermann som profilbilde fordi han ikke liker “Spiderman og sånn”. Han synes allikevel at det er greit at Sportsgutt bruker det dersom han virkelig liker Spiderman. Henrik synes videre at brukernavnet til Sportsgutt er vanskelig å lese. Dette kan muligens skyldes ulik kulturell forståelse. På spørsmål om han tror utsagnet “I am a great sportsman” stemmer, svarer han nei. Han begrunner svaret med at det kommer an på hva slags sport han driver med, og at det kan være vanskelig å se det ut fra profilen. Henrik oppfatter at Sportsgutt ønsker å fortelle at han liker “biler og sånt”.

Sunita uttrykker ikke så mange tanker om Sportsgutt, men hennes hovedoppfatning er at han antageligvis liker biler.

Mahdi synes Sportsgutts profil er fin, og berømmer ham for fint bilde og at han har ordnet bakgrunnen. Han oppfatter profilbildet dithen at det indikerer Sportsgutts interesser; “han er interessert i tegnefigurer og sånn”. Han mener videre at bakgrunnsbildet må tyde på en interesse for biler. Han opplever ikke at det er en sammenheng mellom profilbildet og bakgrunnsbildet. Mahdi opplever at Sportsgutt prøver å fortelle hvem han er og hvor han kommer fra. På direkte spørsmål om hva han oppfatter som mest informativt av bilde eller tekstlig beskrivelse svarer han “teksten kanskje, fordi det forteller litt om åssen en er og for...som det står her, great sportsman, det forteller at han er interessert i sport og sånn”.

Aliye uttrykker umiddelbart at hun opplever Sportsgutts profil som for overdrevet. Hun forstår ikke poenget med biler i bakgrunnsbildet. Hun antar også at Sportsgutt liker “sånn action greie” basert på profilbildet av Spiderman. Hun er veldig tydelig på at profilbildet bør være et bilde av personen bak profilen “så man ser hvem det er”. Hun uttrykker nok en gang at hun ikke liker bakgrunnsbildet, men det er fordi hun “liker ikke sånne greier”. Hun sier dog at Sportsgutt antageligvis har valgt bildet fordi “han er sånn dere liker biler og ting”. Hun opplever at brukernavnet Sportsgutt har valgt minner om navn som actionhelter i filmer bruker. På spørsmål om hva Sportsgutt ønsker å fortelle om profilen svarer hun “at han liker

å se på filmer, biler og sånne ting”. Hun er også tydelig på at hun ikke opplever at det er et estetisk samsvar mellom profilbildet og bakgrunnsbildet. “Fordi den her er så lys, men den her kommer mørk og sånn på en måte, den er sånn lyseblå. Man blir på en måte forvirra”.

Mazlum uttrykker umiddelbart at han synes profilbildet av Spiderman er barnslig.

Actionhelter er noe man er opptatt av når man er liten, ikke når man går på ungdomsskolen. Han antar at Sportsgutt muligens liker den slags fortsatt. Videre oppfatter han at Sportsgutt liker biler, men forstår ikke meningen med brukernavnet han har valgt. På spørsmål om hva han synes om bakgrunnsbildet sier han “jeg synes det er fint totalt. Jeg vet ikke helt. Det er bra bilde”. Han sier også at han får en umiddelbar følelse av at “han liker biler og teknologi kanskje (..) jeg vet ikke, jeg bare fikk det i hodet”.

Liens umiddelbare reaksjon til profilen er at den er “guttete”. Hun er ikke i tvil om at det er en gutt som står bak profilen. Hun begrunner det med at hun oppfatter at han er “veldig mye in to spill og action og superhelter og sånn. Og biler”. Hun oppfatter at brukernavnet Sportsgutt har valgt må være knyttet til hans faktiske navn. På spørsmål om hva hun tror Sportsgutt prøver å fortelle om seg selv svarer hun at hun tror han liker biler og superhelter. “Jeg tror man pleier å legge ut ting man liker, og det man er interessert i”. Hun begynner dette med at man i utgangspunktet vil ha noe litt annerledes på sin profil, så man “stæsjer opp” profilen sin for å fremheve det spesielle ved den.

Oppsummert om Sportsgutt

Samtlige informanter opplever at Sportsgutt er opptatt av biler. Nesten alle opplever at han er opptatt av superhelter og tegneseriefigurer. I sin beskrivelse av seg selv på profilsiden har han beskrevet seg selv som en “great sportsman”. Kun Henrik bemerker dette. På direkte spørsmål om det er tekst eller bilder som gir best forståelse av personen bak en profil, svarer Mahdi at det er teksten som gir en best mulig forståelse og refererer deretter til Sportsgutts uttalelse om at han er en stor sportsmann. De aller fleste av informantene vurderer dog Sportsgutts interesser ut i fra valg av bilder på hans profilside, ikke basert på teksten. Dette kan tyde på at valg av bilder er svært viktige for å gi et umiddelbart inntrykk av deg selv til andre. Hadde Sportsgutt hatt en ønske om å fremstå som en person som er svært interessert i

sport burde han antageligvis valgt bilder hvor enten han selv bedriver sport, eller bilder av for eksempel kjente kjente sportspersonligheter.

6.4.2 Anime-jente

Leylas førsteinntrykk er at dette er en jente som liker “såanne figurer”. På spørsmål fra intervjuer om hun mener slike japanske anime-figurerer, svarer hun bekreftende på det. Leyla oppfatter at sammenhengen mellom utsagnet “People really need to leave me alone” og teksten på bildet “Bestis no matter what” dithen, at hun muligens blir mobbet. Hun opplever at det er en sammenheng mellom profilbildet og bakgrunnsbildet, og synes det var lett å få et inntrykk av Anime-jente.

Henrik oppfatter umiddelbart profilen som “rar”. Han begrunner oppfatningen med at profilinnhaveren bruker japanske tegneseriefigurer, og at han ikke liker “såanne ting”. På spørsmål om hva han synes om profilbildet svarer han at det samsvarer med bakgrunnsbildet. Han oppfatter også at denne jenta ikke har en kjæreste siden hun gjennom sitt opprinnelige brukernavn uttrykker at hun “er loveabel”. I forhold til utsagnet “People really need to leave me alone” sier han at “kanskje hun blir erta eller mobba på skolen”. På spørsmål om hva denne personen ønsker å fortelle om seg selv svarer han “at hun liker sånn japansk tegneserie”. Dessuten poengterer han at Anime-jente ikke har oppgitt noen som helst informasjon om hvor hun er fra. Han oppfatter det dithen at hun muligens vil være anonym. Antageligvis fordi “hun blir mobba og sånn”.

Sunita synes profilen er fin, og at den ikke har så mange farger. Hun opplever at Anime-jente forsøker å fortelle at hun liker “såanne kinesiske / koreanske tegneserier”. Hun opplever også at det er en sammenheng mellom bakgrunnsbildet og profilbildet. I forhold til utsagnet “People really need to leave me alone” oppfatter hun at Anime-jente signaliserer at hun kanskje vil være alene, og sier at hun kanskje er Emo. Som sosiologisk fenomen regnes Emo som en subkultur og kjennetegnes av tenåringer som gjerne befinner seg i utkanten av samfunnet (Wikipedia/Emo). Hun sier senere at hun er usikker på om Anime-jente er Emo,

men at hun oppfatter at hun i alle fall “liker sånne kinesiske greier”. Hun er usikker på om det er noen sammenheng mellom det å være Emo og det å like kinesiske tegneserier.

Mahdi uttrykker at dette er en jente, og at hun er “interessert i tegnefigurjente” fordi det er tegneseriefigur både i bakgrunnsbildet og profilbildet. Brukernavnet forstår han ikke hva betyr. Utsagnet “People really need to leave me alone” oppfatter han dithen at hun er ensom og kanskje ikke har så mye familie og venner. Intervjuer spør Mahdi hva han tror Anime-jente ønsker å fortelle om seg selv, og gjør oppmerksom på at hun ikke har fylt ut noen felter som kan fortelle hvor hun er fra. Han svarer da at “kanskje hun ikke vil fortelle åssen hun har det fordi det kan være at hun har det dårlig i livet. At hun ikke vil fortelle om seg selv og sånn”. På spørsmål om hvordan han oppfatter henne utfra bildene hun har valgt svarer han at “bildene sier kanskje litt om at hun er veldig glad i vennene sine og er liksom snill (..) Og så liker hun kjærlighet og sånn”.

Aliye er tydelig på at dette er en jente. Hennes umiddelbare inntrykk av profilen er at “den har for mye (..) for mye sånn bakgrunn og glitter”. Hun liker bakgrunnsbildet av de to vennene som ser mot hverandre, men liker ikke den blinkende teksten. Hun hevder at profilen gjør henne forvirret. I forhold til profilbildet gjentar hun at hun synes at profilbilder skal “være av den personen”. Hun synes brukernavnet Anime-jente har valgt er kult. På spørsmål om hva hun tror innehaveren av profilen forsøker å fortelle om seg selv svarer hun at hun opplever at Anime-jente liker gutter, er “opptatt av kjærlighet og sånn” og at hun “på en måte er sånn skjønnhetsjente”.

Mazlum opplever at det er en jente som står bak profilen. Utfra bildene opplever han at hun er asiatisk “fordi det er sånne tegneserier som de lager i Asia, japanere (..)”. På spørsmål om hva han synes om profilbildet svarer han at den er litt rar. Han utdyper videre at han synes hele profilen er rar, særlig fordi det kun er brukt tegneseriebilder. I forhold til utsagnet “People really need to leave me alone” oppfatter han at hun muligens er ganske ensom og at ingen pleier å være sammen med henne. Brukernavnet Anime-jente har valgt skjønner han ikke, og sier videre at hun burde hatt et bilde av seg selv slik at han selv kan se om brukernavnet samsvarer med profilbildet. Han savner en slik sammenheng. Avslutningsvis gjentar han at han synes dette var en rar side; “her står det la meg være i fred, og så har hun sånn tegneseriebilder og så (..) alt passer ikke så godt sammen”.

Liens umiddelbare oppfatning av profilen er at det er “veldig mye, veldig mye bling, bling”. På spørsmål om hva hun tror personen forsøker å fortelle om seg selv svarer hun “at hun liker anime, eller sånn japansk tegneserie”. I forhold til utsagnet “People really need to leave me alone” tenker hun at Anime-jente var i dårlig humør akkurat da hun laget profilen og at utsagnet ikke nødvendigvis gjenspeiler hennes generelle personlighet. Hun sier videre at “det kan hende hun ikke er sånn til vanlig, at hun er sånn sur og deppa hele tiden”. Hun refererer til eget eksempel og forteller at det hender at hun kan bli sur på venner som hun chatter med på nettet, og at hun kan vise dette ved å vise et surt fjes til vedkommende. Det betyr ikke at Lien alltid er sur, det betyr bare at hun er sur der og da. Lien sier senere at det kan allikevel tenkes at Anime-jente er slik i virkeligheten “sånn hele tida”. I forhold til profilbildet sier Lien at hun synes det samsvarer med resten av profilen og at hun tenker “anime” når hun ser det. På spørsmål om hva hun synes profilbildet signaliserer svarer hun at “den ser ganske sur ut, og (...) liksom litt sånn sint”. Hun synes bakgrunnsbildet er fint, og tenker at den blinkende teksten “Bestis no matter what” betyr at hun har en eller annen god venn. I utgangspunktet har hun ingen klar oppfatning av brukernavnet Anime-jente har valgt, men synes brukernavnet sammen med utsagnet “People really need to leave me alone” er forvirrende. Navnet hennes virker først “litt sånn glad vanlig jente, så plutselig People really need to leave me alone, og så Bestis no matter what, og så det bildet virket veldig sånn surt og sånn sint.” Intervjuer spør avslutningsvis hva Lien tror Anime-jente ønsker å fortelle, og Lien svarer at hun vet ikke.

Oppsummert om Anime-jente

Alle informantene er enige om at Anime-jente er en jente. Alle, bortsett fra Aliye, oppfatter at hun er opptatt av japanske tegneseriefikurur, såkalte Anime. Anime er et japansk låneord, som er en forkortelse for animation, og betegner tegnestilen som har blitt assosiert med japansk animasjon (Wikipedia/Anime). Seks av informantene har fått spørsmål om utsagnet “People really need to leave me alone”. To av de oppfatter at det betyr at hun har blitt mobbet, tre oppfatter at det betyr at hun er ensom og Lien uttrykker at hun kanskje bare hadde en dårlig dag da hun skrev det, men er allikevel usikker da hun opplever hele profilen som forvirrende. To av informantene uttrykker at de oppfatter henne som “opptatt av kjærlighet og sånn”. Nøyaktig hva de mener med å være “opptatt av kjærlighet” er noe

uklart, men en tredje informant antydte at hun ikke hadde noen kjæreste og det kan tenkes at de tolker henne dithen at hun er på jakt etter en kjæreste. Hvorvidt profilen oppleves som sammenhengende eller ikke, fordeler seg noe ulikt. Tre stykker opplever at det er en sammenheng, de fire andre ikke. To av informantene uttrykker også at siden Anime-jente ikke har fylt ut noen informasjon om hvilket land hun bor i har hun et ønske om å anonymisere seg selv. Ut i fra informantenes uttalelser fremstår Anime-jente sin profil som noe forvirrende som Lien uttrykte det. Det at hun avgir noe tvetydige signaler kan gjøre at det blir vanskelig å få en klar oppfatning av henne. Anime-jentes profil kan synes å være et slags brikolasje-prosjekt. Hun har satt sammen ulike deler som hun liker, på en helt ny måte. Boyd sammenlignet enkelte selvframstillinger med ungdommers rom og beskrev de som et “salig kaos”. Den beskrivelse synes å passe Anime-jentes profilside ut fra informantenes beskrivelser. Tar man utgangspunkt i brikolør-begrepet får kanskje dette “salige kaoset” en ny betydning. Kanskje er ikke Anime-jentes selvframstilling den mest entydige profilen, men de færreste ungdommer har i stor grad “finni seg sjæl” i så ung alder. Det er jo på mange måter det ungdomstiden handler om. Som Zhao var inne på fungerer sosiale nettverk som en ny sosialiseringsarena. De elementer som Anime-jente har valgt å fremstille er de tingene hun for øyeblikket er opptatt av. Selv om de andre deltagerene kanskje ikke forstår så mye av hva hun forsøker å formidle om seg selv, er profilen i alle fall interessant og kan gi de andre en form for refleksjon de muligens ikke ville fått dersom profilen fremsto som veldig tydelig.

6.4.3 Naturjente

Leyla opplever at Naturjentes profilbilde og bakgrunnsbilde henger sammen slik at det er et samsvar i profilen. Hun opplever at Naturjente er en friluftsperson som er glad i naturen og “liker å være ute og se på sånne fine, vidunderlige ting”. Naturjente har lagt ut 12 bilder av seg selv og sine klassevenninner, og Leyla opplever at det betyr at Naturjente liker å være sammen med venner og at skolen betyr mye for henne. Hun sier at hun liker profiler med bilder fordi hun føler at hun blir bedre kjent med menneskene bak profilen når de deler bilder av seg selv.

Henrik sier at hun er fra India, og uttrykker at han synes bakgrunnsbildet er fint. Han opplever at hun forsøker å fortelle at hun og familien “dyrker ting”. På spørsmål om hvordan han opplever denne profilen i forhold til Sportsgutt sin, sier han at han liker Sportsgutt sin bedre fordi den har bilder av biler. Dette fordi han foretrekker å se på kule biler fremfor trær og gress.

Sunita sier også at Naturjente er fra India, og oppfatter at hun “liker natur og sånt”. Ut fra de mange bildene som Naturjente har lagt ut får Sunita vite at hun går på en ren jenteskole og at hun har mange venner. Hun opplever profilen som mer “naturlig” enn Anime-jente sin, men sier samtidig at begge jentene viser sine interesser.

Mahdi uttrykker umiddelbart at Naturjente har gjort mye med profilen sin og ser tydelig at hun er fra India. Han ser det både ut fra profilbildet hennes, samt navnet hennes som han forteller er et ganske vanlig indisk navn. Mahdi er opprinnelig fra Pakistan og forteller at indisk (hindi) og pakistansk (urdu) er relativt like språk. Om profilbildet hennes sier han “bra bilde”. Han opplever at Naturjente er veldig interessert i “blomster og planter og sånn”.

Aliye tror først at profilen tilhører en gutt, men ser så at det er en jente. Hun liker bakgrunnsbildet og opplever profilen som sammenhengende fordi det er blomster i profilbildet og natur i bakgrunnsbildet. Hun opplever at Naturjente er en jente som “tar alt rolig og stresser ikke mye og sånt”.

Mazlum oppfatter umiddelbart at dette er en jente som liker natur, og som ikke er så opptatt av musikk og kjendiser. Han opplever at Naturjente er opptatt av “voksne ting”. Han opplever at hun ønsker å fortelle at hun liker “natur og blomster og trær og sånn”.

Lien synes hun har en fin profil og liker at hun har bilde av seg selv “så man kan liksom se hun”. Hun oppfatter at Naturjente forsøker å fortelle om seg selv, landet sitt og naturen. Hun får blant annet vite at de bruker skoleuniform på skolen. Lien opplever at Naturjente uttrykker at hun er glad i naturen og uteliv. Det kommer tydelig frem at Naturjente er fra India, og hun opplever profilen hennes som sammenhengende; “jeg har ikke så veldig mange blandede følelser (..) eller oppfatninger”.

Oppsummert om Naturjente

Alle informantene oppfatter at Naturjente er opptatt av natur, selv om de uttrykker det litt forskjellig. Summen av bakgrunnsbildet, profilbildet og alle bildene hun har lagt ut fremstår som sammenhengende, og i og med at nesten samtlige bilder er utendørsbilder er det lett å forstå hvordan informantene konkluderer med at Naturjente er opptatt av natur.

Andre ting som nevnes er at det er fint at hun har valgt et profilbilde av seg selv, og at hun har lagt ut mange bilder av seg selv, skolen og klassevenninnene. Flere av informantene uttrykker at de opplever bildene som lærerike fordi de får vite at Naturjente går på en ren jenteskole og at de bruker uniform på skolen. To av informantene uttrykker at Naturjente fremstår som en en rolig jente som er opptatt av mer voksne ting og ikke så mye musikk og kjendiser og slikt.

Naturjentes profil er sammenhengende og ærlig. Hun er generøs og viser mange bilder av seg selv og sitt liv. Alle informantene opplever at hun er den hun viser at hun er. Det er ikke noe grensesprengende eller kontroversielt ved denne profilen. Dermed blir det heller ikke så mange sprikende meninger om den. Alle uttrykker at de liker den, og at det er veldig fint og lærerikt at hun har lagt ut så mange bilder. Dette kan tolkes dithen at jo mer korrekt og ujalet informasjon man legger ut om seg selv, jo mer positivt tolkes det hos mottagerne i andre enden. Nå vet vi ingenting om Naturjentes opprinnelige intensjoner med sin profil, men hun har i alle fall lyktes i å skape et positivt inntrykk hos samtlige informanter. I følge Goffman er det jo nettopp det vi alle søker i vår presentasjon av oss selv.

6.4.4 Kjendisjente

Leyla oppfatter at Kjendisjente ønsker å fortelle “at hun kanskje er selvsikker” og “prøver å vise at hun er pen”. Leyla er dog ikke helt sikker på om det er dette Kjendisjente faktisk ønsker å formidle. Hun uttrykker usikkerhet i forhold til om personen på bildet faktisk er personen bak profilen. Hun mener at personen på bildet ligner på en eller annen kjendis. Hun nevner et navn, men det er dessverre ikke mulig å identifisere på lydopptaket. På spørsmål

om hun kunne ha lagt ut et lignende bilde av seg selv svarer hun nei. Når intervjuer spør om hun oppfatter Kjendisjente som en jente som liker å feste, svarer hun ja.

Henrik uttrykker umiddelbart at personen på bildet ikke kan være personen som står bak profilen. Profilbildet til Kjendisjente har som tidligere nevnt en tekst nederst i høyre hjørne. Henrik forsøker å lese teksten for å se hvem det kan være på bildet, men teksten er uleselig. Han sier det er greit å bruke et slikt type bilde dersom man liker det, og understreker at “det er ikke alle som liker sånne”. Han oppfatter at hun forsøker å fortelle at hun har et ønske om å bli modell, og at hun “liker å feste og ha det gøy og sånt”.

Sunita tror heller ikke at profilbildet er et ekte bilde av Kjendisjente. Hun synes for så vidt at bildet er fint, men sier at hun selv aldri kunne latt seg avbilde slik. Dette fordi klærne ikke dekker så mye. Sunita har tidligere uttrykt at hun kun bruker profilbilde av seg selv hvor hun har på seg et sjal. Hun har ingen refleksjoner rundt hva Kjendisjente forsøker å fortelle om seg selv eller hva brukernavnet betyr.

Mahdi uttrykker også usikkerhet om profilbildet til Kjendisjente, og tror hun har brukt bilde av en annen. På spørsmål om hvorfor han tror hun har valgt å bruke profilbilde av en annen, svarer han “kanskje fordi hun ikke vil vise seg selv, men at det profilbildet viser kanskje litt...litt hvordan hun er, men ikke så mye åssen hun er...og hun vil ikke vise seg selv rundt i verden...hos oss”. Mahdi opplever altså at Kjendisjente ved sitt valg av profilbilde ikke ønsker å vise seg selv, men at det valgte profilbildet allikevel kan fortelle litt om hvordan hun er. Kjendisjente sin tekstbeskrivelse “I am a normal girl who likes party and have fun” tolker han dithen at “hun liker party og fun”, og at uttalelsen forsterker profilbildet fordi hun der er avbildet med “partyklær”.

Aliyes umiddelbare reaksjon til profilbildet er at hun opplever det som “ekkel”. Hun er usikker på om bildet faktisk er Kjendisjente eller en kjendis; “Jeg vet ikke om det er henne, men hvis det er henne så...jeg hadde ikke valgt det bildet liksom..fordi alle andre ser det”. Hun gjentar nok en gang at hun opplever bildet som “ekkel” og utdyper videre at hun opplever at Kjendisjente vil vise seg frem og si “oj så pen...kroppen min”. Aliye utdyper så at dersom det ikke virkelig er Kjendisjente på bildet, så er bildet greit. Hun sier at bildet kanskje er av en person hun liker, og at denne personen kanskje er en kjendis fordi “det ligner skikkelig på en kjendis”. Aliyes oppsummering av profilbildet er at dersom bildet

faktisk er Kjendisjente har hun et ønske om å “vise seg frem, vise hvem hun er, vise at hun er pen”. Dersom personen på bildet ikke er Kjendisjente oppfatter Aliye at Kjendisjente ønsker å vise at “hun liker den personen, kjendisen. Hun likte akkurat det bildet av henne jenta”. I forhold til resten av profilsiden synes Aliye det er vanskelig å si noe fordi “det er ikke noe spesielt her”. Hun trenger mer informasjon for å kunne uttale seg ytterligere.

Mazlum uttrykker også usikkerhet om hvorvidt det er Kjendisjente eller en annen på bildet. Han tenker at dette er en person som “liker sånn kjendiser...som er mer jenter og sånt”. Han tror at hun forsøker å fortelle at hun liker å være fin og pen, og å bruke sminke. På spørsmål om han tror hun er pen i virkeligheten svarer han at han ikke vet fordi han ikke har sett bilde av henne.

Lien velger uoppfordret Kjendisjente sin profil på grunn av profilbildet. Hun sier at hun er nysgjerrig på om personen på bildet er en ekte person eller ikke. Hun synes bildet ser så perfekt ut at hun mistenker at personen på bildet er en kjendis, og sier videre at vedkommende nesten ikke ser ut som et ekte menneske. På spørsmål om hva hun tror Kjendisjente ønsker å fortelle om seg selv svarer hun at dersom personen på bildet er en kjendis, ønsker ikke Kjendisjente å vise bilde av seg selv. Dersom personen på bildet faktisk er Kjendisjente oppfatter Lien at hun “prøver å vise seg frem”. I forhold til Kjendisjente sitt antrekk svarer Lien at hun godt kunne vært mer påkledd.

Oppsummert om Kjendisjente

Kjendisjente har ikke mange elementer på sin profilside. Hun har en knallrød bakgrunnsfarge, et profilbilde og en følgende tekstbeskrivelse; “I am a normal girl who likes party and have fun”. Samtlige informanter uttrykker usikkerhet om hvorvidt det faktisk er Kjendisjente som er avbildet på profilbildet. Bildet i seg selv er såpass iøyenfallende at det er enkelt for informantene å ha en mening om det. Det er kun to av informantene som faktisk legger merke til, og uoppfordret kommenterer hennes selvbeskrivelse. Basert på uttalelsen om at hun liker “party” oppfatter de henne dithen at hun liker å feste.

Profilbildet er som tidligere nevnt såpass iøyenfallende at det blir en god del diskusjon rundt det. Samtlige informanter uttrykke, som nevnt, usikkerhet om det faktisk er Kjendisjente

som er avbildet. Dette tolkes av informantene dithen at hun ikke ønsker å vise sitt egentlige jeg til de andre deltagerene på Space2Cre8. Da er det greit at hun har valgt en kjendis eller lignende som sitt profilbilde. Valg av bilde av en kjendis oppfattes dithen at dette er en person hun virkelig liker, eller at hun synes vedkommende er veldig pen. Så lenge det ikke faktisk er henne som er avbildet oppfattes altså bildet som helt greit.

Dersom det faktisk er henne som er avbildet er saken derimot en helt annen. Aliye går så langt som å si at hun opplever bildet som “ekkel”. Men det er kun dersom bildet faktisk er av Kjendisjente. Det er altså strengere normer for avbildning av ekte personer enn det er i forhold bilder av kjendiser. Tre av de fire kvinnelige informantene blir spurt om klærne til Kjendisjente og samtlige uttrykker at de sier at hun godt kunne vært mer påkledd. Aliye er den eneste av jentene som ikke blir spurt om Kjendisjente sine klær, men all den tid hun uttrykker at hun synes bildet er “ekkel” kan man anta at hun ikke ville kunne latt seg avbilde på en lignende måte. Guttene blir ikke spurt om Kjendisjente sitt antrekk, og sier heller ikke uoppfordret noe om det.

Som nevnt kan bilder benyttes som historiefortelling. Ifølge Deresiewicz er jo nettopp det å dele hverandres historie definisjonen på vennskap. Spørsmålet er hvilken historie er det Kjendisjente ønsker å fortelle? I og med at det er så uklart om personen på profilbildet er henne eller ikke, blir det dermed like uklart hvem sin historie hun ønsker å fortelle. Er det sin egen eller det vedkommende som eventuelt er avbildet på profilbildet? Omtrent samtlige informanter har ved flere anledninger uttrykt at de foretrekker profiler med profilbilder. Aller helst synes de at alle skal benytte et uredigert bilde av seg selv, men bilder av kjendiser, tegneseriefigurer og lignende er også akseptert så lenge man ser hvem eller hva det er. Det er muligens Kjendisjentes problem. Siden det er såpass vanskelig å avklare hvorvidt personen på bildet er henne eller ikke, blir det dermed vel så vanskelig å få noe inntrykk av hvem hun er og hva hun ønsker å fortelle om seg selv.

6.4.5 Oppsummering av oppfatning av utvalgte profiler

Det finnes et engelsk uttrykk som heter “What you see is what you get”. Det betyr noe sånt som at du får det du ser. Når informantene skal danne seg inntrykk av andres profiler tar de de presenterte profilelementene relativt bokstavig. Har du en bil som bakgrunnsbilde betyr det at du er opptatt av biler. Har du et bilde av et fossefall som bakgrunnsbilde, i tillegg til noen bilder av deg selv ved siden av noen trær, så er du opptatt av natur. Det ligger ikke noen dypere fortolkning bak de slutningene de trekker. Dette stemmer relativt bra overens med de kjappe slutninger vi trekker når vi skal danne oss inntrykk av mennesker vi forholder oss ansikt-til-ansikt med. Som tidligere nevnt hevder Sunnafrank og Ramirez at en person i løpet av bare tre minutter kan ha dannet seg et inntrykk av et menneske vedkommende aldri har møtt før.

Som tidligere nevnt hevder Goffman at den menneskelige samhandlingsorden blant annet krever tid, og at jo lenger tid en samhandling varer, jo mer komplisert blir informasjonshåndteringen mellom dem. Det betyr at jo mer man vet om et annet menneske, jo mer nyansert blir oppfatningen av vedkommende. Mennesker man ikke kjenner lar seg relativt enkelt putte inn i en eller annen kategori nettopp fordi man har minimalt med informasjon om vedkommende. Blir man bedre kjent med vedkommende blir også oppfatningen mer nyansert. Tidsaspektet som Goffman presenterer kan fungere som en årsaksforklaring i forhold til informantenes oppfattelse av andres profiler. Når informanene blir bedt om å gjøre vurderinger av digitale profiler i Space2Cre8 ut fra relativt få kriterier, blir de elementene som er valgt ut naturlig nok tillagt stor vekt. Samtlige informanter opplever at Naturjente er opptatt av natur. Hvis dette faktisk stemmer må man kunne si at Naturjente har lyktes i sitt digitale selvpresentasjonsprosjekt. Dersom noen av informantene siden blir ytterligere kjent med Naturjente finner de sikkert ut at hun har andre interesser også. Naturjente holder seg godt innenfor de sosialt aksepterte normene for presentasjon på nett.

Kjendisjente er i så måte kontroversielle. Flere av informantene er svært tydelige på at dersom dette er et bilde av Kjendisjente er fremstilling langt fra en fremstilling de selv kunne gjort. Aliye går så langt som så si at hun synes bildet er “ekkelig”. Aliye er muslimsk og i hennes kultur er kvinner svært tildekket. Aliye bruker selv slør for å dekke håret sitt.

Kjendisjente sitt bilde er jo av en relativt avkledd jente, som i tillegg har en noe forførende positur. Hele inntrykket bildet skaper er på mange måter det stikk motsatte av det kvinnelige uttrykk som Aliyes kultur forfekter. Det interessante er at Aliye mener at bildet er helt i orden dersom profilbildet som Kjendisjente benytter faktisk er en kjendis. Da har hun valgt en kjendis til å representere seg, og det har Aliye ingen problemer med. Dessuten er det som nevnt vanskelig å få tak i hvem sin historie Kjendisjente ønsker å dele med de andre.

Det er ingen av informantene som helt forstår Anime-jentes fremstilling. Det behøver nødvendigvis ikke å bety annet enn at hun har en annen tilnærming til sin selvpresentasjon enn for eksempel Naturjente.

Det er altså enklest å forholde seg til profiler som er entydige og lette å forstå. Som tidligere nevnt hevder Zhao at ungdommer søker etter andre med felles interesser og referanserammer som seg selv. Lampe, Ellison og Steinfield presenterer begrepet sosial kinking, som kjennetegnes ved at man leter etter mennesker og grupper i sosiale nettverk som man kunne tenke seg å bli kjent med både online og offline. I tillegg antyder de en sammenheng mellom mengden informasjon en profilinehaver velger å dele med andre, og terskelen for at disse skal kunne ta kontakt. Når ungdommene skal søke seg rundt for å vinne venner på Space2Cre8 hjelper det at det er et tydelig bilde på profilen og en noenlunde sammenhengende presentasjon. Da har man i større grad mulighet for å vurdere om personen bak den studerte profilen har noe til felles med den som søker eller ei. Jo mer informasjon en person forteller om seg selv, jo bedre grunnlag har den som søker etter andre for å kunne vurdere selvfremstillingen og å tolke det som uttrykkes. I følge Boyd og Heer er det denne tolkningen som skaper kontekst og som da bidrar til om en personen føler at den studerte profilen vil samsvare med en selv eller ei.

7. Drøfting og hovedfunn

Som nevnt innledningsvis er det tre problemstillinger som søkes besvart i oppgaven. Jeg velger først å ta for meg de to empiriske drøftingsspørsmålene, før jeg diskuterer den teoretiske problemstillingen.

7.1 Hva vektlegger ungdommene når de skal presentere seg for andre i et digitalt sosialt nettverk?

En av informantene ga følgende definisjon av hva som kjennetegner en godt profil; “det må være et profilbilde, vedkommende bør ha lagt ut en del bilder og videoer og det må være aktivitet på profilen”. En god profil defineres altså utfra om andre har noe å se på og utforske. Informantene uttrykker at de liker godt å se på andres profiler på Space2Cre8. Dette samsvarer med boyds funn om at ungdommer studerer hverandres profiler i sosiale nettverk for å forstå konteksten de er en del av og hvilke normer som er gjeldene. Selvpresentasjon er et iscenesettelsesarbeid som foregår “frontstage”. Det er derfor viktig at presentasjonen holder seg til de normer som gjelder for “frontstage”- eller offentlig visning.

Ifølge boyd og Heer er foto den mest synlige komponenten ved identitetsutøvelse på profilen. Det er lett å forholde seg til et bilde, og man danner seg umiddelbart et inntrykk av vedkommende. I forhold til en inntrykkshåndteringsprosess vil dette i så måte være den første delen av en slik prosess. Hensikten med Space2Cre8 er jo nettopp å få ungdommene til å samhandle med hverandre, og samtlige informanter vektlegger betydningen av bilder og særlig profilbildet. En god digital selvpresentasjon forutsetter da et profilbilde hvor man ser den faktiske personen som står bak profilen.

Selvbeskrivelser er også en viktig del av den digitale selvframstillingen. Her har man mulighet til å beskrive seg selv og sine interesser med ord. Sundén beskriver som nevnt dette som om at “man skriver seg til eksistens”. En selvbeskrivelse kan enten være med å underbygge det førsteinntrykk som er skapt av et profilbilde, slik som informantenes

vurdering av Naturjentes profil viser. Motsatt kan en tekstbeskrivelse virke forvirrende når man skal vurdere den sammen med et profilbilde. Dette er tilfellet med Anime-jentes profil; informantene skjønner ikke helt hva hun søker å formidle. Dette samsvarer med Donaths påstand om at dersom et budskap skal kunne oppnå sin ønskede effekt må mottaker både forstå og tro på det.

En interessant observasjon i løpet av analysearbeidet var at informantene ble mer bevisst sin egen selvpresentasjon etter å ha bli bedt om å vurdere andres profiler. Flere av informantene endret i etterkant av intervjuene sine profilsider og la blant annet ut et uredigert bilde av seg selv som profilbilde. Betydningen av å ha et godt profilbilde var noe samtlige informanter vektla som viktig på en profilside. Mead hevder at en viktig del av dannelsen av Selvet er evnen til å kunne se seg selv slik andre ser deg, og han kaller dette for “å ta den andres rolle”. Det kan se ut som at intervjusituasjonen ga informantene en unik erfaringsituasjon som gjorde dem i bedre stand til nettopp å se sin egen profil slik andre ser den. Dermed var informantene i stand til å justere sin egen digitale selvpresentasjon slik at den fremsto mer i henhold til de kravene informantene selv stilte til en god digital selvrepresentasjon. I følge Goffman handler jo selvpresentasjon om at enhver person som deltar i en sosial samhandling har et ønske om å inngi et bestemt inntrykk på andre tilstedeværende i situasjonen. Da informantene fikk se seg selv med andres øyne, opplevde de at de ikke hadde lykkes med sin selvpresentasjon fordi profilen deres ikke uttrykte det de ønsket. Dermed justerte de profilen sin. Dette er helt i tråd med hvordan en inntrykkshåndteringsprosess foregår.

Flere av informantene var i utgangspunktet sparsommelige med opplysninger om seg selv på Space2Cre8. Noe av grunnen til dette kan skyldes en usikkerhet i forhold til hva hensikten med nettverket er, og hvilke andre som er tilstede. Dessuten blir ungdommer i dag i stor grad bedt om å utøve forsiktighet nettopp i digitale, sosiale nettverk. Både hver for seg og samlet sett kan disse faktorene være med på å forklare hvorfor ungdommene forteller så lite om seg selv, og hvorfor de er så sparsommelig med opplysninger om seg selv. Muligens er erfaringen med Naturjentes profil til inspirasjon fordi hun har delt så mye informasjon om seg selv. Samtlige informanter berømmer Naturjentes mange bilder av seg selv og skoleklassen sin. De opplevde de mange bildene som både lærerike og informative.

Ungdommer skal selvfølgelig utøve en viss forsiktighet i utlevering av informasjon om seg selv i sosiale nettverk. Samtidig kan det synes som om at nettopp denne forsiktigheten til en viss grad hindrer ungdommene i å lage gode selvframstillinger i Space2Cre8. Siden noe av hovedpoenget er at ungdommene skal knytte vennskapsbånd på tvers av kulturer og landegrenser burde kanskje ungdommene i større grad oppfordres til å benytte i alle fall uredigerte profilbilder av seg selv, og i større grad være mer åpen og informativ når de skal presentere seg selv. Dette gjør det lettere for andre deltagere å ta kontakt fordi de opplever at de har et entydig og troverdig bilde av vedkommende som de søker samhandling med. I og med at Space2Cre8 er et lukket nettverk kunne denne type oppfordring vært vektlagt i større grad. Jo mer ungdommene vet om hverandre, jo lettere er det for dem å ta kontakt med hverandre. Nettopp denne sammenhengen har også Lampe, Ellison og Steinfield funnet.

7.2 Hvordan vurderer ungdommene andres presentasjon på nett?

Når ungdommene vurderer andres profilsider danner de inntrykk om profilinehavers egenskaper relativt raskt. Dette er i samsvar med tilsvarende funn gjort i ansikt-til-ansikt samhandlinger, hvor mennesker i løpet av kun tre minutter har gjort seg opp en mening om en annen. På en profilside er det relativt få elementer å forholde seg til. Det betyr at ungdommene ikke har mange holdepunkter når de skal gjøre seg opp en mening om en person som står bak en profil. Det fører til at de presenterte profilelementene tolkes relativt bokstavelig.

Alle informanter var, som kjent, enige om at Natur-jente er opptatt av natur. Hennes profil oppfattes som entydig og lett å forholde seg til. Hun har lagt ut mange bilder av seg selv og alle informantene har en positiv opplevelse av hennes profil. Alle informantene er også enige i at Sportsgutt er opptatt av biler. Det interessante med Sportsgutts profil er at han har valgt et bilde av en bil som sitt profilbilde, samtidig som han beskriver seg selv som en “great sportsman”. Når informantene skal vurdere Sportsgutts interessefelt oppfatter de at han er opptatt av biler og ikke av sport. Det betyr at profilbildet vektlegges større betydning enn

selvbeskrivelsen. Dette kan skyldes at bilder gir mye mer umiddelbar informasjon, og vi er som kjent raske til å trekke slutninger når vi vurderer andre mennesker i en inntrykkshåndteringsprosess. Den tekstlige selvbeskrivelsen vil kunne gi utdypende informasjon om personen bak en profil, men profilbildet er altså det som skaper det første og umiddelbare inntrykket hos de som vurderer profilen.

Anime- og Kjendisjentes profiler skaper en god del debatt og diskusjoner. Anime-jente er forvirrende for informantene fordi hun både signaliserer at hun er opptatt av vennskap samtidig som hun ber om å få være i fred. Informantene spekulerer i om hun blir mobbet eller om hun er ensom. Det er umulig å vite. En annen mulighet er at Anime-jentes selvpresentasjon i større grad kan ses på som et brikolørprosjekt hvor hun setter sammen ulike elementer som hun opplever representerer henne der og da. Lien er inne på at en mulig årsak til at hun ber om å få være i fred rett og slett kan være at hun har en dårlig dag. Uansett om Anime-jente blir mobbet, er ensom eller bare hadde en dårlig dag da hun konstruerte profilen, oppfatter informantene en tvetydighet i forhold til Anime-jente. Hun er rett og slett litt vanskelig å bli klok på, og det er vanskelig å forstå hva hun egentlig ønsker å formidle. Donath hevder som nevnt at dersom et budskap skal oppnå sin ønskede effekt må mottakeren både forstå og tro på det. I dette tilfellet forstår ikke mottakerne budskapet.

Kjendisjentes profil skaper forvirring på grunn av profilbildet hun har valgt til å representere seg. Er det henne eller er det en kjendis? Selv om informantene ved flere anledninger har uttrykt at de foretrekker profiler hvor personen bak profilen faktisk er avbildet, så er profiler med kjendisbilder akseptert. Det tolkes som et tegn på at vedkommende liker den kjendisen. Problemet med Kjendisjentes profil er at det er vanskelig å avgjøre hvorvidt personen på bildet er en kjendis eller Kjendisjente. Det leder over til neste utfordring når det gjelder bildet. Flere av informantene uttrykker at dersom det faktisk er Kjendisjente som er avbildet på bildet er hun altfor lettkledd. Dersom det derimot er en kjendis som er avbildet er antrekket i orden. Det forventes nærmest at kjendiser kler seg slik. Dette betyr at ungdommene har strengere normer for avbildning av reelle personer enn de har for avbildning av kjendiser. Siden informantene ikke klarer å få tak i hvorvidt det er Kjendisjente som er avbildet eller ikke, er det dermed også vanskelig å få tak i hva hun egentlig ønsker å formidle med profilen sin. Med referanse til Donath er det i dette tilfellet vanskelig å tro på budskapet, all den tid det er uklart hvem som er avbildet på profilbildet.

Ungdommene danner altså inntrykk ut fra de profilelementer som er tilgjengelig, og inntrykkene dannes svært raskt. Bilder formidler hvem vedkommende er i sterkere grad enn selvbeskrivelser gjør. De har en mer underordnet karakter. Siden profilbilder har en så sterk signaleffekt i forhold til det å danne inntrykk av andre, er det dermed svært viktig at det valgte bildet er tydelig i sitt budskap. Det bør ikke være tvil om hvem som er avbildet, slik som i Kjendisjentes tilfelle. Aller helst bør profilbildet være av den faktiske personen som står bak profilen, og dersom vedkommende legger ut flere bilder av seg selv er det enda bedre. Det gir de andre deltagere på Space2Cre8 mer å utforske.

7.3 Hvordan kan Goffmans begrep Selvpresentasjon bidra til å generere kunnskap om selvfremstilling og identitetskonstruksjon i en digital kontekst?

Goffmans teorier og begreper ble sammenfattet og utviklet i en helt annen tid. Goffman selv døde i 1982 og fikk derfor i liten grad selv oppleve den digitale revolusjon. Hans teorier handler om de mellommenneskelige prosessene som oppstår når mennesker står overfor hverandre i ansikt-til-ansikt samhandlinger og har et ønske om å fremtre på en bestemt måte. Spørsmålet er altså i hvilken grad hans teorier kan benyttes i forhold til selvfremstilling i sosiale nettverk.

Det er naturlig nok åpenbare forskjeller mellom ansikt-til-ansikt og digital samhandling. Når man kommuniserer med andre mennesker i umiddelbar fysisk nærhet, har man mulighet til å lese motpartens ansiktuttrykk og de ubevisste uttrykk som vedkommende formidler. Disse mulighetene er ikke tilstede i en digital sammenheng. Allikevel handler begge situasjonene om at man ønsker å fremstå på en bestemt måte overfor andre mennesker. Dermed kan si at de underliggende prosessene og målene er de samme, mens de ytre rammene er ulike.

I en digital sammenheng har ansiktuttrykkene, til dels, blitt erstattet av såkalte smileys og allmenne forkortelser som raskt kan skape en kontekstforståelse hos en motpart. Disse uttryksformene er mer bevisste i en digital sammenheng enn de er i en fysisk samhandling.

Dermed kan man si at digital selvpresentasjon er en mye mer bevisst og kontrollert prosess enn selvpresentasjon i opprinnelig forstand.

Den digitale arena byr dog på noen andre utfordringer som den fysiske ikke har. På nettet står man som kommunikatør overfor problematikk med både sammenfallende kontekster og manglende oversikt over sitt fullstendige publikum. Dermed er faren stor for at man avslører ting om seg selv som man ikke vil at alle ens nettverks-venner skal vite om. I tillegg kan egne utsagn i en slik sammenheng kopieres over i en annen kontekst, eller bli hentet frem igjen på et mye senere tidspunkt og dermed tolkes i en annen sammenheng enn den opprinnelig var ment for. Denne type problemstillinger slipper man å tenke over i en fysisk samhandling. Fysiske samtaler mellom mennesker kan riktignok bli gjenfortalt til andre slik at rykter oppstår, og historier kan dermed fordreies. De lever dermed sitt eget liv og kan følgelig ikke dokumenteres. Et skriftlig utsagn som står på en vegg i et sosialt nettverk blir derimot endelig fordi det er så lett å hente ut en digital kopi og fremvise til andre. Eksempelt fra vara-ordførers uttalelser om Stella Mwangi viste nettopp dette.

I følge Mead baserer dannelsen av Selvet seg på å kunne se seg selv slik andre ser deg. I en digital sammenheng blir dette noe vanskelig, blant annet på grunn av problematikk med manglende oversikt over sitt totale publikum. Dermed oppstår faren med at man avslører for mye om seg selv overfor et publikum man ikke hadde ønsket å avsløre noe overfor. Samtidig byr digital samhandling på en helt annen form for samtaler enn fysiske møter gjør. Siden fremstillingen av en selv må gjøres skriftlig eller ved hjelp av bilder eller andre grafiske uttrykk, blir ungdommer nødt til å “skrive seg selv til eksistens”. Dette er en øvelse som krever noe mer selvrefleksjon enn om man skal presenteres for nye mennesker i en fysisk situasjon. De fysiske møtene er som nevnt umiddelbare, de digitale er det ikke. Dermed får man mulighet til å reflektere, i alle fall noe, over hvem man er og hva man ønsker å dele med andre. På denne måten får man en annen erfaring enn det man gjør i fysiske samhandlinger. For som Zhao hevdet, sosiale nettverk fungerer som en ny sosialiseringsarena som er med på å endre ungdommers overgang til voksenliv.

Så tilbake til spørsmålet, hvordan kan Goffmans begrep om Selvpresentasjon bidra til å generere kunnskap om selvframstilling og identitetskonstruksjon i en digital kontekst? Goffman selv åpnet for at både telefonsamtaler og brevskrivning representerer reduserte

versjoner av sosiale møter. Miller argumenterer dessuten for at tekststyringer og bilder i sosiale nettverk inviterer til kommentarer, og at digital kommunikasjon dermed er del av et interaktivt system, om enn noe mer restriktivt enn det Goffman beskriver. Boyd fremhever utfordringen med sammenfallende kontekster og mangel på oversikt over ens totale publikum. Men til tross for ulikhetene er det grunnleggende behovet for å fremstå som en sosial akseptert person det samme om man vurderer det i en ansikt-til-ansikt situasjon eller i en digital sammenheng. Det dreier seg om å forstå konteksten man er en del av, og å tilpasse sin atferd i henhold til de normer og regler som er utarbeidet for den aktuelle konteksten. Dette gjelder uavhengig om samhandlingen skjer digitalt eller fysisk. Boyd vektlegger betydningen av å lære gjennom inntrykkshåndtering og hvor avgjørende denne erfaringen er for utviklingen av sosial identitet. Som individ i dagens samfunn må man lære seg å håndtere denne inntrykkshåndteringen både i digitale og ansikt-til-ansikt sammenhenger.

7.4 Hovedfunn

Hovedfunnet i denne studien må sies å være betydningen av bilder og da særlig profilbildet. Det er rett og slett enklere for ungdommene å forholde seg til et reelt ansikt. Dette er nok spesielt viktig på Space2Cre8 hvor hovedhensikten er at ungdommer som ikke kjenner hverandre fra før skal etablere kontakt. Det skaper en form for trygghet når de ser hvem det er de forholder seg til. Som en av informantene uttrykte det: “..jeg synes jeg får kjenne de bedre med bilder..”.

Ungdommene uttrykker at det er helt greit å bruke bilder av ting eller mennesker man er interessert i. Det signaliserer at det eller den som er avbildet er noe man er opptatt av. Velger man å presentere seg med bilde av en annen person er det imidlertid viktig at det er tydelig at dette ikke er vedkommende bak profilen. Hvis ikke blir man usikker på hvem det er man faktisk forholder seg til og det kan føre til at man ikke tør å kontakte vedkommende.

Det kan se ut som at ungdommene har strengere normer for avbildning av seg selv enn ved bruk av kjendiser. Kjendiser kan gjerne være lett-kledde, men det aksepteres ikke i samme

grad for andre deltagende ungdommer på Space2Cre8. Syv av mine åtte informanter har en annen etnisk bakgrunn enn norsk. Flere er muslimer som tradisjonelt har en noe annen oppfatning av hva som er et passende klesvalg enn for eksempel etnisk norske. Dette gjelder særlig for jenter. Også de øvrige deltakerne på Space2Cre8 kommer fra mange forskjellige land hvor det er ulike kulturelle normer for hva korrekt kleskode er. Det kan derfor være klokt å være dette bevisst når man skal presentere seg for hverandre.

Ungdommene har mulighet til å beskrive seg selv på sine profilsider. Disse selvbeskrivelsene er dog underordnet profilbildet. Det er profilbildet som danner et førsteinntrykk, mens en selvbeskrivelse kan bidra til utdypende informasjon. I noen tilfeller er selvbeskrivelsen i konflikt med det budskapet som ungdommene oppfatter at profilbildet signaliserer. Informantene konkluderer relativt raskt ut i fra de presenterte profilelementer. Dette er i tråd med tilsvarende inntrykksdannelse som gjøres i ansikt-til-ansikt samhandlingler.

Det kan synes som om at informantene i liten grad hadde reflektert over at andre ungdommer skulle se på og vurdere deres profilsider. I fysiske sammenhenger, som for eksempel i skolegården eller i klasserommet, er man bevisst på at man er del av en sosial sfære og at man blir iaktatt av andre. Det er fort gjort å glemme i en digital sammenheng. De du samhandler med befinner seg nødvendigvis ikke i samme geografiske nærhet, og dialogen er ikke synkron og umiddelbar, men asynkron og avventende. I tillegg har ungdommene langt i fra en fullstendig oversikt over hvem som er inne og vurderer profilene deres. Som tidligere nevnt var det først når ungdommene forsto at andre skulle vurdere deres profiler på samme måte som de ble bedt om, at de evnet å se sine profiler med andres øyne. Flere av de valgte altså i etterkant av intervjuene å justere sin egen profil ved å legge ut faktiske profilbilder av seg selv.

For at Space2Cre8 skal kunne fungere som digital sosialiseringsarena for ungdommene er det viktig at deltagerne er villige til å by på seg selv. Bilder, videoer og fortellinger om hva de er opptatt av bidrar med informasjon som gjør at andre får anledning til å bli kjent med dem. Ved å dele historier med hverandre vil de kunne utforske hverandres profiler, og muligheten for digitale vennskap vil styrkes.

8. Avslutning

Jeg har i denne oppgaven tatt for meg ungdommers selvpresentasjon i det sosiale nettverket Space2Cre8.

Jeg har benyttet meg av Goffmans teorier og begreper knyttet til temaet selvpresentasjon. Jeg har beskrevet selvpresentasjon som en del av en inntrykkshåndteringsprosess hvor individets selvpresentasjon hele tiden justeres i forhold til de tilbakemeldinger vedkommende oppfatter han eller hun får fra de det samhandles med. Videre har jeg forsøkt å sette Goffmans teori- og begrepsapparat inn i ny samhandlingskontekst. Jeg viser til nyere forskning som har studert hvordan ulike former for samhandling og selvpresentasjon foregår i vår nye, digitale tidsalder.

Jeg har valgt å beskrive inntrykkshåndteringsprosessen som en tredelt prosess basert på Learys tilsvarende skille. Denne tredeling er så benyttet i kodingen av datamaterialet jeg fikk tilgang til gjennom forskningsprosjektet Kidnet. Jeg har studert informantenes oppfatninger av egen profil, og deres refleksjoner i forhold til hvordan de tror andre oppfatter dem. Jeg har også sammenlignet informantenes svar på hvordan de oppfattet fire spesifikke profiler. Jeg har valgt å benytte meg av en tematisk analyse hvor tematikken er knyttet til Learys allerede nevnte tredeling av inntrykkshåndteringsprosessen.

Jeg har så diskutert i hvilken grad Goffmans begrep selvpresentasjon kan benyttes i en digital kontekst, og ser at det grunnleggende behovet for å fremstå på en ønsket måte er gjeldende både i ansikt-til-ansikt- og i digitale samhandlinger. I forhold til spørsmålet om hva ungdommene vektlegger når de skal presentere seg for andre i et digitalt, sosialt nettverk fremhever jeg hvor viktig det er med bruk av bilder. Særlig fordi Space2Cre8 har som hovedhensikt å etablere kontakt mellom mennesker som ikke kjenner hverandre fra før. Da er bruk av reelle bilder som profilbilde trygghetsskapende. Til sist ser jeg på hvordan ungdommer raskt danner inntrykk av andre ut fra relativt få opplysninger. Ungdommene forholder seg til de presenterte elementene og fortolker de relativt raskt og direkte. Hovedfunn presenteres så avslutningsvis.

Ungdommene befinner seg i sentrum av sitt eget, digitale univers. Ved å dele bilder og historier med hverandre får ungdommene på Space2Cre8 en ny arena for å utforske andre og

lære av hverandre. Jo mer de er villig til å fortelle om seg selv, jo lettere er det for andre å vite hvem de er og dermed ta kontakt.

Litteraturliste

- Kidnet & Space2Cre8 "Youth Designed Social Networking". (2010). *Teacher Guide*.
- Aakvaag, G. C. (2008). *Moderne sosiologisk teori*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Berger, B. (1974). Foreword. In E. Goffman, *Frame Analysis* (pp. xi-xviii). Lebanon: University Press of New England.
- boyd, d. (2006). Friends, Friendsters, and MySpace Top 8: Writing Community Into Being on Social Network Sites. *First Monday 11 (12)*, 19.
- boyd, d. (2007). Why youth (Heart) Social Network Sites: The role of Networked Publics in Teenage Social Life. In D. Buckingham, & (ed), *MacArthur Foundation Series on Digital Learning - Youth, Identity and Digital Media Volume*. Cambridge, MA: MIT Press.
- boyd, d. (2008, 10 16). *Sosial web og læring (Konferanse UiO)*. Retrieved from <http://vimeo.com/1998402>
- boyd, d. (n.d.). <http://www.danah.org/name.html>. Retrieved Juni 2011, from what's in a name?: <http://www.danah.org/name.html>
- boyd, d. m. (2008). *Taken Out of Context - American Teen Sociality in Networked Publics*. Berkeley: University of California (PhD dissertation).
- boyd, d., & Ellison, N. B. (2007). *Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship*. Retrieved April 7, 2010, from Journal of Computer-Mediated Communication: <http://jcmc.indiana.edu/vol13/issue1/boyd.ellison.html>
- boyd, d., & Heer, J. (2006). Profiles as Conversation: Networked Identity Performance on Friendster. *Proceedings of the Hawai'i International Conference on System Sciences*, (p. 10). Kauai.
- Bryman, A. (2008). *Social Research Methods*. New York: Oxford University Press.

- Bråthen, S. (1989). G.H. Meads filosofi som grunnlag for dialogisk forståelse. In H. Thuen, & S. Vaage, *Oppdragelse til det moderne* (pp. 95-120). Oslo: Universitetsforlaget.
- Deresiewicz, W. (2009, Desember 6). *The Chronicle of Higher Education*. Retrieved 2010, from <http://chronicle.com/article/Faux-Friendship/49308/>
- Donath, J. (in press). Signals, cues and meaning. In J. Donath, *Signals, Truth and Design* (pp. 1-27). MIT Press.
- Dysthe, O. (2001). Dialogperspektiv på elektroniske diskusjoner. In O. Dysthe, *Dialog, samspel og læring* (pp. 309-332). Oslo : Abstrakt Forlag.
- Ellison, N. B., Steinfield, C., & Lampe, C. (2007). *The Benefits of Facebook "Friends": Social Capital and College Students' Use of Online Social Network Sites*. Retrieved April 12, 2010, from Journal of Computer-Mediated Communication: <http://jcmc.indiana.edu/>
- Erstad, O. (2006). *Digital kompetanse i skolen - en innføring*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Facebook - faktaark*. (n.d.). Retrieved Februar 22, 2011, from <http://www.facebook.com/press/info.php?factsheet>
- Gentikow, B. (2005). *Hvordan utforsker man medieerfaringer?* Kristiansand: IJ-forlaget.
- Giddens, A. (2006). *Sociology*. Cambridge: Polity Press.
- Goffman, E. (1983, Februar). The Interaction Order. *American Sociological Review* (Vol 48, No1), pp. 1-17.
- Goffman, E. (1992 (1959)). *Vårt rollespill til daglig*. Oslo: Pax Forlag.
- Hewitt, J. P. (2000). *Self and Society: a symbolic interactionist social psychology*. Boston: Allyn & Bacon.
- Hoem, J. (2006, Nr 4). Selvfremstilling i personlige læringsomgivelser. *Norsk pedagogisk tidsskrift*, pp. 303-314.

- Hoem, J., & Schwebs, T. (2008). Se, her er jeg! Selvfremstilling på en læringsarena. In S. Østerud, S. Egil G., & (Red.), *Å være på nett. Kommunikasjon, identitets- og kompetanseutvikling med digitale medier* (pp. 97-113).
- Jacobsen, M. H., & Kristiansen, S. (2002). *Erving Goffman - Sociologien om det elementære livs sociale former*. København: Hans Reitzlers Forlag.
- Jenkins, R. (2010). The 21st-Century Interaction Order. In M. H. Jacobsen, *The Contemporary Goffman* (pp. 257-274). New York: Routledge.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Lampe, C., Ellison, N., & Steinfield, C. (2006). A Face(book) in the Crowd: Social Searching vs Social Browsing. *Proceedings of CSCW-2006*, 167-170.
- Lampe, C., Ellison, N., & Steinfield, C. (2007). A Familiar Face(book): Profile Elements as Signals in an Online Social Network. *CHI 2007 Proceedings - Online Representation of Self*, (pp. 435-444). San Jose.
- Leary, M. R. (1995). *Self-Presentation - Impression Management and Interpersonal Behavior*. Boulder Colorado: Westview Press.
- Liu, H. (2007). *Social Network Profiles as Taste Performances*. Retrieved Februar 2011, from Journal of Computer-Mediated Communication:
<http://jcmc.indiana.edu/vol13/issue1/liu.html>
- Macionis, J. J., & Plummer, K. (2002). *Sociology - A Global Introduction*. Harlow: Pearson Education Limited.
- Mead, G. H. (1934). *Mind, Self and Society*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Miller, H. (1995, June). *The Presentation of Self in Electronic Life: Goffman on the Internet*. Retrieved Mars 2010, from <http://citeseerx.ist.psu.edu/>:
<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.144.6097&rep=rep1&type=pdf>

- Nafstad, P. (1996). George Herbert Mead. In P. Nafstad, *Europeisk filosofi - med retninger innenfor nyere sosialfilosofi* (pp. 441-447). Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.
- Nelson, M. E., Hull, G. A., & Roche-Smith, J. (2008). Challenges of Multimedia Self-Presentation: Taking, and Mistakning, the Show on the Road. *Written Communication*, 415-440.
- oreilly.com/what is web 2.0. (n.d.). Retrieved from <http://oreilly.com/pub/a/web2/archive/what-is-web-20.html?page=2>
- Sit, R., Hollan, J., & Griswold, W. (2005). Digital Photos as Conversational Anchors. *Proceedings of the 38th Hawaii International Conference on System Sciences*, (p. 10).
- Stornaiuolo, A. (2011). Re: Information about Space2Cre8. Privat e-post til Michelle Storakeren 4.3.2011.
- Sundén, J. (2003). *Material Virtualities*. New York: Peter Lang.
- Sunnafrank, M. (1986). Predicted Outcome Value During Initial Interactions: A reformulation of uncertainty reduction theory. *Human Communication Research (Vol 13)*, 3-33.
- Sunnafrank, M., & Ramirez, A. (2004). At first sight: Persistent relational effects of get-acquainted conversations. *Journal of Social and Personal Relationships* 21 (3), 361-379.
- Tabuchi, H. (2011, Januar 10). *Facebook Wins Relatively Few Friends in Japan*. Retrieved Januar 25, 2011, from www.heraldtribune.com: <http://www.heraldtribune.com/article/20110110/ZNYT01/101103004>
- Thagaard, T. (2003). *Systematikk og innlevelse*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Turkle, S. (1995). *Life on the screen : identity in the age of the Internet* . New York: Simon & Schuster.

- Turkle, S. (2011). *Alone Together - Why we expect more from technology and less from each other*. New York: Basic Books.
- Vaage, S. (1989). Handling og pedagogikk. G.H. Mead om utdanning og sosialisering. In H. Thuen, & S. Vaage, *Oppdragelse til det moderne* (pp. 73-94). Oslo: Universitetsforlaget.
- Vaage, S. (1998). *Å ta andres perspektiv - Grunnlag for sosialisering og identitet - George Herbert Mead i utvalg*. Oslo: Abstrakt forlag as.
- West, R., & Turner, L. (2009). *Understanding Interpersonal Communication: Making choices in changing times*. Boston: Wadsworth Cengage Learning.
- Wikipedia/Anime. (n.d.). Retrieved from <http://no.wikipedia.org/wiki/Anime>
- Wikipedia/Emo. (n.d.). Retrieved from <http://no.wikipedia.org/wiki/Emo>
- Wikipedia/Verdens befolkning. (n.d.). Retrieved from http://no.wikipedia.org/wiki/Verdens_befolkning
- www.synlighet.no. (2010, Oktober 14). *www.synlighet.no*. Retrieved Oktober 14, 2010, from <http://www.synlighet.no/facebook/statistikk-antall-brukere/>
- Zhao, S. (2005, 3). The Digital Self: Through the Looking Glass of Telecopresent Others. *Symbolic Interaction*, pp. 387-405.
- Østbye, H., Helland, K., Knapskog, K., & Larsen, L. (2007). *Metode - en bok for mediefag*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Østerud, S., & Arnseth, H. (2008). Læring, sosialisering og identitetsutvikling i nettverkssamfunnet. In S. Østerud, E. Skogseth, & (red.), *Å være på nett - Kommunikasjon, identitets- og kompetanseutvikling med digitale medier* (pp. 39-59). Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.

Vedlegg

Intervjuguide

Om sin egen profil:

1. Kan du fortelle meg litt om profilen din mens du viser meg den?

- Hvorfor valgte du dette brukernavnet?
- Forteller profilen noe om hvem du er?

2. Er du fornøyd med sånn den ser ut? Hvorfor/hvorfor ikke?

- Skulle du ønske du kunne forandre på den? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Hva skulle du ønske du kunne forandre?

3. Hva tror du elevene i de andre landene synes om profilen din?

- Har du fått noen kommentarer på den?

Om andres profiler:

4. Hvem er vennene dine på space2cre8? Hvorfor vil du si de er vennene dine?

- Har du venner fra de andre landene?
- Hvordan ble de vennene dine?
- Hvilke venner snakker du med? Hvorfor?

5. Kan du vise meg en av dine venners profil?

- Hva synes du om den?
- Hvorfor synes du den er bra/dårlig?

6. Kan vi se på noen andres profiler som du ikke er venner med. Kan du fortelle meg hva du synes? (La eleven selv velge profiler)

- Hvorfor valgte du ut denne profilen? Hva synes du om profilbildet? Om brukernavnet?
- Når du ser profilen; hva tror du denne personen ønsker å fortelle om seg selv? Hvorfor det?

7. Kan vi se på noen andre elever også

- Hva synes du om dette profilbildet? Brukernavnet?
- Når du ser profilen; hva tror du denne personen ønsker å fortelle om seg selv? Hvorfor det?

Om space2cre8 generelt:

8. Nå som du jo vært litt på space2cre8, hva synes du sånn generelt om siden?

- Hva liker du best å gjøre på space2cre8
- Hva gjør du lite eller aldri på siden?
- Hva kan man gjøre for å forbedre den?

13. Hva har du fått ut av å være på space2cre8?

- Er det noe du nå vet om datamaskiner og Internet som du ikke visste før du ble med i space2cre8?
- Hva vet du om nettsamfunn? Hvordan vil du beskrive det til noen som aldri har hørt om det?
- Er det noe du nå vet om de andre elevenes kulturer som du ikke visste før du ble med i space2cre8.
- Tenker du annerledes om deg selv og hvem du er etter å ha deltatt på space2cre8? Eventuelt hvordan?
- Hva har du fått ut av space2cre8 som du tror kan være nyttig for deg i fremtiden. Hvordan og hvorfor?